

# אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים  
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

תולדות

זהר המבואר  
הפּתּוּר וְהַכּוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"  
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה  
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מצלי ברכה'

ישיבת אביר יעקב  
אור מאיר שמחה  
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

# אוצר פניני החסידות

אוצר כלום  
לפרשת השבוע

תולדות

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

יש דבור מהפעל שם טוב הקדוש זיע"ע ועכ"י -  
כְּשֶׁבָּאִים לְמִידַת הַבְּטָחוֹן כָּל אֶחָד יִבְחִין אֶצְלוֹ כַּמָּה  
אָמוּנָה יֵשׁ לוֹ, וּכְפִי הָאָמוּנָה יְכוּל לְהִיּוֹת הַבְּטָחוֹן,  
וְכֵאֲשֶׁר הָאָמוּנָה הִיא גְדוּלָה יְכוּל לְהִיּוֹת הַבְּטָחוֹן גְּדוּל  
עַד שֶׁאֵפִילוֹ יוֹשֵׁב בְּקֶרֶן זוֹיֵת מְזִמִּין לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ  
פְּרָנְסָה בְּהִרְחָבָה

(אביר יעקב)



**אוצר פניני החסידות**

- א **הפאָרט שלמה** | צדיקים אינם יכילים אָפּן אַתּוֹת עַנְיֵי העולם הַזֶּה .....
- א **מי השלוח** | מנפלאות ה' הִיָּה שִׁיכּוּהוּ עֵינֵי יַחֲזֵק וַיִּבְרַךְ אֶת סבוֹר שְׁמִבְרַךְ אֶת עֵשׂוּ .....
- ב **תורת אמת** | שִׂחַק הִיָּתָה הַתְּדַבְּקוֹת לְרִצּוֹן הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ וְהַתְּנַקּוֹת מִתְּפִיסֵת שְׂכַל הָאָדָם .....
- ב **באר לחי רואי** | חֲפִירַת הַבְּאֵרוֹת מוֹרָה עַל חֲפִירָה בַּעֲמֵק הַלֵּב לְמַצֵּא יְרֵאת שָׁמַיִם וּבּוֹדוֹ יִתְבַּרַךְ .....
- ג **מעגלי צדק** | בְּאוֹתוֹ יַחֲזֵק רומזים עַל פְּרָדִים הַתּוֹרָה | עַל יְדֵי זְדִיעַת סוֹדוֹת הַתּוֹרָה זוֹכֵה לְאוֹר .....
- ג **לקוטי שיחות** | דְּבָרֵי הַרַמְבַּ"ם שֶׁהַבְּאֵרוֹת רומזים לְשִׁלְשֵׁת בְּתֵי הַמַּקְדָּשׁוֹת .....
- ו **מאור ושמשי** | עֶשְׂרֵי עֲבֹדֹת הַבּוֹרָא הוּא לְלַמֵּד תּוֹרָה לְשִׁמְהָ .....
- ז **פתוחי חותם** | יַחֲזֵק רומז לְצִדִּיק וַיִּבְרַךְהָ רומזת לַתּוֹרָה .....
- ז **אמת לעיבק** | קוִים סוֹר מֵרַע מִתּוֹךְ יְרֵאת הַשֵּׁם מְבִיא אֲהַבַת הַשֵּׁם וְקוִים עֲשֵׂה טוֹב בִּיְדֵיעָה שְׁעִדוֹן אִינוּ מִקְּדָם כְּרֵאוֹי מְבִיא יְרֵאת הַשֵּׁם .....
- ח **ישא ברכה** | כִּלְלוֹת הַנְּהַגַת עִירוֹ שֶׁל לְבֵן הַיְּתֵה בְּרַמְאוֹת .....
- ט **חדושי הרי"ם** | תְּפִלַּת צִדִּיק בְּן רַעַע מִתְּקַבְּלַת יוֹתֵר מִתְּפִלַּת צִדִּיק בְּן צִדִּיק וְלָבֵן הִיָּה חֲשֵׁשׁ שֶׁתְּקַבֵּל תְּפִלַּת רַבְקָה וַיִּשְׁפִּיעַ הַדְּבָר עַל הַגּוֹלֵד .....
- ט **אמרי יהודה** | רַבְקָה הִלְכָה לְקִנֵּם סָגְלַת דְּרָחִים רַבּוֹן הִי לִיָּה רַבּוֹן .....
- ט **ראשי בשמים** | לְצַר יֵשׁ אֲחִיזָה בְּדַבְרֵי הַרְשׁוֹת וְשׁ הַתְּגַבֵּר עַל כֶּף .....
- י **נחלת משה** | שְׁמֵי דְרָכִים עֲבֹדוֹת ה' - הַגּוֹלֵד וְגוֹלֵד בְּקִדְשָׁה מִיְּנִיקוֹתוֹ וְהַגּוֹלֵד אֲצֵל אֲנָשִׁי רַשָּׁע וְמַהֲפֵךְ עֲצוּמוֹ לְטוֹב .....
- יא **כנסת יחזקאל** | בְּאוֹר נִפְלֵא בְּטַעַם הַדְּבָר שֶׁנִּקְטָה הַמְּמָרָא בְּדוֹקָא שֶׁקָּם אַבְרָהָם אֲפִלּוּ עֲרוּכֵי תַבְשִׁילִין .....
- יב **תורה אור** | הַתְּעוּגָה בְּגוֹן עֲדוֹן הוּא לִפִּי שְׂעָה וְעֶשְׂרֵי הַתְּעוּגָה יְהִיָּה לְעַתִּיד לְבוֹא .....
- יד **בית אברהם** | כְּפִי הַקָּשִׁי עֲבֹדוֹת הַבּוֹרָא בְּן הוּא הַרְחֹן .....
- יד **ישמח ישראל** | הַקַּב"ה בְּרַךְ אֶת יַחֲזֵק עַל שֶׁלֵּא הִטְרִיחוֹ לְשַׁדֵּד הַטְּבַע .....
- טו **דברי בינה** | לֹא יִמְתּוּן לִימֵי הַהֲגָה אֲלֵא כָּל רִנָּה וְיִכַל לְהַתְּבוּנָה שְׁעִדוֹן לֹא תִקּוֹן מְעִשִׂיו | הוֹרָגָה כִּיצַד לְשׁוֹב בַּתְּשׁוּבָה .....
- טז **מחשוף הלבן** | בַּתְּקוֹן בְּרִית הַלְשׁוֹן וְהַמְעוֹר יְכוּלִים לְהִלָּחֵם עִם הַסְּטֵרָא אַחְרָא .....
- טז **אוהב שלום** | הַסִּימּוֹן לְדַעַת אִימִתִּי נְמוֹד כַּעֲסוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ עֲלוֹי .....
- טז **עבודת יששכר** | זִוּד הַמֶּלֶךְ תְּשׁוּ סְעוּדַת מַלְּוָה מִלְּפָנֶי מִלְּפָנֶי חֲזוֹק לֵב הָאָדָם מִיְּרִידוֹתוֹ מִמְּדַרְגַּת הַקִּדְשָׁה שֶׁל הַשֵּׁבַת .....
- יז **יטב לב** | הַשְּׂמִחָה בְּסַעֲדוֹת מַלְּוָה מִלְּפָנֶי מוֹרָה שֶׁשׁוֹבִיתֵנּוּ בְּשֵׁבַת קִדְשׁ הַיְּתֵה לְשֵׁם שָׁמַיִם .....
- יז **עבודת יששכר** | הַבִּיאָה לִי צִד וְעֲשֵׂה לִי מִטְעַמִּים וְאִלְפָה - יַחֲזֵק אֲבִינוּ צִפָּה לְחִשְׁכוֹת הַדּוֹרוֹת הַאֲחֵרוֹיִם וַיַּעַז לְחֲזוֹק לְעַם בֶּן יְדֵי סְעוּדַת מַרְעִים .....
- יז **חמרא טבא** | בְּסַעֲדוֹת מַלְּוָה מִלְּפָנֶי יְכוּלִים לְפַעֵל יְשׁוּעוֹת יוֹתֵר מִסְּעוּדוֹת שְׁבַתוֹת וְיוֹם טוֹב .....
- יח **דברי יצחק** | חֲמִיּוֹן בְּמוֹצָאֵי שְׁבַת הוּא רְפוּאָה לְעַצְבוֹת .....
- יט **משמיע שלום** | הַשׁוֹמֵר סְעוּדַת מַלְּוָה מִלְּפָנֶי מְבַטֵּחַ בְּמוֹתוֹתָיו .....

**אוצרות גאוני הדורות**

- יט **דבש וחלב** | הַתְּפִלָּה יַחֲזֵק לִנְכַח אֲשֶׁתוֹ כְּדֵי שֶׁלֵּא לְהִזְקִיר שֵׁם אֲבוֹתֶיהָ .....
- כ **חיים וישלום** | רַבְקָה הַתְּפִלָּאָה עַל רִיב תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים .....
- כ **זרע ברוך** | נִתְרַצָּה עֵשׂוֹ לְמַכּוֹר אֶת הַבְּכוֹרָה כְּדֵי שֶׁלֵּא לְהַשְׁתַּעֲבֵד בַּמִּצְרַיִם .....
- כב **חתן ישעיה** | כִּיצַד נִתְּן יַעֲקֹב לְעֵשׂוֹ לְחֵם וְעֲדָשִׁים מִכֵּלֵי שִׁטֵּל יְדִיו וַיִּבְרַךְ עֲלֵיהֶם .....
- כב **ברית אבות** | עֵשׂוֹ בָּזָה אֶת הַבְּכוֹרָה וְאֵת תְּחִילַת הַמַּתִּים .....
- כג **משעם המלך** | תְּחַבּוּלְתָהּ שֶׁל רַבְקָה שִׁדְּבָר יַעֲקֹב אֵל אֲבִיו בְּלִשׁוֹן רַבָּה וְתַחֲנוּגִים .....
- כד **חמדת ישראל** | מֵהוּ 'לְאִמֵּר' שֶׁאֲמָרָה רַבְקָה לְיַעֲקֹב .....
- כד **מערכי לב** | הִיאָר יַעֲקֹב מְבִיא אֲכָל לְאֲבִיו בְּזִמּוֹן שֶׁאֲבִיו בְּקֵשׁ זֹאת מֵעֵשׂוּ .....
- כה **כסא שלמה** | הַנָּגָה מִמְעֵשֶׂה נֹסִים .....
- כה **אור פני יהושע** | רֵאִיתָ שֵׁם ה' עַל סִפּוֹן הַשְּׁחִיטָה .....
- כה **דרכי הים** | רַבּוֹי הַשִּׁפְעַת כֶּשֶׁהַבְּרַכָּה בָּאָה מִיָּדוֹ יִתְבַּרַךְ שִׁמּוֹ .....
- כו **דרכי זוד** | בְּאוֹתָהּ הַקְּעָרָה שִׁפְתוֹ יַעֲקֹב עֲדָשִׁים לְעֵשׂוֹ הִבִּיא מִטְעַמִּים לְיַחֲזֵק .....
- כו **דרשות הר"ן** | אֵלוֹי יְדַע יַחֲזֵק שְׁעֵשׂוֹ אִינוּ רֵאוֹי לְכַרְכָּה הִיָּה נְעֻצָּב בְּלִבּוֹ וְלֹא הִיָּתָה שׁוֹרָה עֲלוֹי רוּחַ הַקִּדְשׁ בְּשִׁלְמוֹת .....
- כז **ספר החיים** | הַתְּבַרְכוֹ יַעֲקֹב בְּדָרְךְ מִרְמָה כְּדֵי שֶׁיַּחְזִילוֹ הַבְּרִכוֹת עַל יִשְׂרָאֵל אֲךָ כִּשְׂאִיִּם רֵאוּיִים .....
- כז **ארץ צבי** | עַל יְדֵי עֲנָוָה וְשִׁפְלוּת הַלֵּב זָכָה יַעֲקֹב לְהֵאָרֵת הַבְּרִכוֹת בְּשִׁלְמוֹת .....
- כח **מעשי צדיקים** .....
- כח **ספרי יהלום** | הָאָרֶה חֲסִידִית מִן הַפְּרָשָׁה .....
- לז **זוהר הקדוש** | עִם פְּרוּשׁ חֲכָתֵר הַחֲכּוּד .....



## נושאים בפרשת תולדות

### ותכהין עיניו מראת

#### תפארת שלמה

רבי שלמה מנדומסק זיע"א

צדיקים אינם יכולים לסבל ראית עיני העולם הזה

הַרְרָה הַצְדִּיקִים הַקְדוּשִׁים אֲשֶׁר מְקַשְׂרִים בְּאֲדָרוֹת וּבְאִוְרוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, אֵינָם יְכוּלִים לְסַבֵּל כָּל עֵינֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְאֵינָם רֹשָׁאִים לְהִסְתַּכֵּל כָּל־בְּשׂוּם דְּבָר בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי הָרְאִיָּה פּוֹגְמַת לָהֶם, כִּי בַחֲנִינַת הָעֵינַיִם הוּא רִמּוֹ לְחֻקְמָה וְלֹא נִכּוֹן לְהוֹרִיד עֵינַיִם הַחֻקְמָה הָעֲלִיּוֹנָה מִקְדָּשְׁתָּהּ, וְכוּ'. וְהִנֵּה לְכֹף כַּאֲשֶׁר כָּתִיב 'עֵינֵי ה' אֵל צְדִיקִים' (תהלים לד טו) שֶׁהֵם בְּמִדְרַגָּה גְבוּהַ מְאֹד, הִנֵּה הָרְאִיָּה בְּעֲלָמָא בְּעֵינֵי עוֹלָם הַזֶּה פּוֹגֵם לָהֶם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיְהִי כִּי זָקַן יִצְחָק וַתַּכְהִינּוּ עֵינָיו מִרְאֵת' (כו א) כָּל עֵינֵי עוֹלָם הַזֶּה.

וְכֵן בְּיַעֲקֹב כָּתִיב 'וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוּ מִזְקָן' (להלן מח ע), רְצָה לומר הִיוּ מְכַבְּדִים וְקְדוּשִׁים כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ הַתַּרְגוּם 'זְקִינָן מְסִיבֵר', וְהֵם עֵינָיו הַזְּקִינִים הִיוּ מְלֵאוֹת מְאִוְרוֹת הַגְּדוּלִים שֶׁל בַּחֲנִינַת 'זְקָן', לְכֹף 'לֹא יוּכַל לְרְאוֹת', כְּמוֹ 'לֹא תוּכַל לְאַכֵּל' (דברים יב יז) הַפְּרוּשׁ אֵינוֹ רֹשָׁאִי, כֵּן יַעֲקֹב לֹא הָיָה רֹשָׁאִי לְרְאוֹת בְּעֵינֵי עוֹלָם הַזֶּה כִּי הָיָה כְּמוֹצֵא מְרֻשּׁוֹת הַיְחִיד לְרֻשּׁוֹת הַרְבִּיבִים (חג הסוכות ד"ה שאל אביך ויגדך):

### מי השלוח

רבי מרדכי יוסף מאז'ביצא זיע"א

מנפלאות ה' הנה שיהיה עיני יצחק ויברך את יעקב בעודו סבור שמברך את עשו

וַיְהִי כִּי זָקַן יִצְחָק וַתַּכְהִינּוּ עֵינָיו מִרְאֵת וגו'. זֶה שֶׁאָמַר הַפְּתוּב 'זָרַח בַּחֲשֵׁךְ אֹר לְיִשְׂרָאֵל

חֲנוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק' (תהלים קיב ד), זֶה נֹאמַר עַל יִצְחָק אָבִינוּ, שֶׁבְּאֵמַת הָיָה יִצְחָק מְכִיר אֶת מַעֲשֵׂי עֲשׂו שְׂאִינָם טוֹבִים, וְגַם מַעֲשֵׂי נֶשְׁיו שֶׁהֵם בְּרוּרֵי הָאָדָם (וכמבואר בחלק ראשון ב"ה ויאבה יצחק), רַק הָיָה מְסַפֵּק מִי מִבְּנָיו הַחֹכֵיב אֲצֵל הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְהַתְּפִלָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁרְאָה לוֹ הָאֵמַת, וְזָרַח לוֹ הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ אֹר בַּחֲשֵׁךְ הֵינּוּ בְּהַסְפֵּק, וּבִפְרָט כִּי כָּהוּ עֵינָיו, כְּדֹאִתָּא בְּזֵהר הַקְדוּשׁ ('ח"א קמב) אֲכַל יִצְחָק כָּהוּ וְדֹאִי מְכַל וְכַל וְאַתְעֵבִיד חֲשׂוֹ. זֶה הָיָה בְּנִפְלְאוֹת אֶהְבַּת הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ לְיַעֲקֹב שֶׁלֹּא הָרְאָה לְיִצְחָק בְּדַעַה מִפְּרֻשַׁת רַק שֶׁלֹּא מִדַּעַת, וּמִזֵּה תְגַדֵּל הַבְּרִיכָה בְּיֹתֵר.

כִּי הוּא רְצָה לְבָרֵךְ אֶת עֲשׂו שְׂנֵדְמָה לוֹ שֶׁהוּא הַכְּלִי הַיּוֹתֵר מוֹכֵן לְקַבֵּל טוֹבָה. שֶׁאֵף שֶׁהִכִּיר שֶׁהוּלֵךְ בְּשִׁטָּף וְזָרָם, אָכֵן אִם יְבָרְרוּ הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ לְטוֹב אֲזִי יִהְיֶה גְדוֹל מְאֹד. וּמִצַּד מִדְּתוֹ שֶׁהוּא יָקוּב הַדִּין אֶת הַהָר לְכֵן הֵלֵךְ בְּמִשְׁפָּט מַחֲמַת שֶׁהוּא הָיָה הַכּוֹר. אֵף שֶׁיַּעֲקֹב הוּא מְבָרֵךְ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, הָרִי הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ מִצַּדוֹ יְכוּל לְבָרֵךְ גַּם אוֹתוֹ וְאֲזִי יִהְיֶה הוּא הַנִּבְחָר וְהָרְאוּי.

וְלִפִּי שֶׁרְאָה שֶׁמַּעֲשֵׂיו לַעַת עֲתָה אֵינָם מְבָרְרִים לֹא מִצָּא חֲשֵׁק בְּלִבּוֹ לְבָרְכוֹ, וְלָכֵן אָמַר לוֹ שִׂיבֵיאוּ לוֹ מִטַּעֲמִים וְזִכְנִיסוּ בְּרֻצוֹן וְשִׁמְחָה וְיִטִּיב דַּעַתוֹ וְיִמְצָא בְּלִבּוֹ חֲשֵׁק לְבָרְכוֹ, וְאֲזִי יִסְכִּים הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ עַל בְּרֻכּוֹתָיו, וְלָכֵן אָמַר 'וְצוּדָה לִי צִדָּה' בְּה"א כְּדֹאִתָּא בְּזֵהר הַקְדוּשׁ (שם קמג).

וּמַחֲמַת שֶׁהַשָּׁם יִתְבָּרַךְ חֲפִץ בְּיִשׁוּב הַדַּעַת, לְכֵן הִנְהִיגוֹ לְמַעֲלָה מִדַּעַתוֹ וּבִרְכָה אֶת יַעֲקֹב. וְזֶה הָיָה לְטוֹבַת יַעֲקֹב אָבִינוּ, כִּי בְּאֵם הָיָה מְבָרֵךְ אֶת יַעֲקֹב בְּדַעַה וְכֹנְנָה הָיָה מִתְבָּרַךְ רַק בְּאִפְּן שֶׁמַּעֲשֵׂיו יִהְיוּ מְבָרְרִים, לְכֵן

## ענין הבארות

## באר לחי רואי

רבי יצחק מבענדער זיע"א

חפירת הבארות מורה על חפירה בעמק הלב  
למצא יראת שמים וכבודו יתברך

התורה הקדושה היא נצחית ונוהגת בכל  
עת וזמן, ומעשה אבות סימן לבנים,

ובכך דברו בזה רבותינו הקדושים ענין מה  
שחפרו האבות בארות מים, וזה הפת נשאר  
בכל אחד מבני ישראל אשר יוכל לחפר בעמק  
לכבו למצא באר מים חיים הנוזלים מן לבנו"ן,  
ל"ב נתיבות חכמה ונו"ן שערי בינה. וזהו  
שנאמר ויחפרו עבדי יצחק בנח"ל' (כו ט)  
ראשי תיבות נ'פשונו ח'כמה ל'ה' (תהלים לג כ).

ובשמותגלה הבאר מים חיים שזה התגלות  
כבוד מלכותו יתברך, וכמו

שאימא שהקדוש ברוך הוא נמצא בלבבות,  
על ידי זה נתגליו כל השפעות טובות לישראל,  
וחס ושלום פשמתגברים החיצונים רחמנא  
לצלן נסתמו הצנורות, וכמו שנאמר סתמום  
פלשתים וגו' (כו טו) ותרגם אונקלוס 'טמונון  
פלשתאי', שהוא ענין טמטום הלב, וצריך עוד  
לחפר ולחתור להתגלות המעין על ידי תורה  
ומצות, וכמו שנאמר ותרד העינה ותמלא  
כד"ה' (לעיל כד טז) כמו שאימא בזהר הקדוש  
(תיקו"ז מו: תיקון כא).

וזה הענין שאברהם אבינו עליו השלום חפר  
ומצא בארות מים, ואחר כך שב יצחק  
אבינו עליו השלום ויחפר וכו', עד שבא יעקב  
אבינו עליו השלום וימצא והנה אבן גדולה  
על פי הבאר (להלן כט ב) ויגל את האבן מעל  
פי הבאר (פסוק י שם).

כי האבן גדולה אימא במדרש רבה (ב"ר ע  
ח) זה הוצר הרע, וישק את הצאן קדשים  
בני אל חי, ובזה הפת אשר הוריש לנו

היה בדתו שהוא עשו – ונתברך יעקב אף  
שחלילה עשה מעשים שאינם מבררים יתבררו  
לטובה ולא ידח מהם נדח, כי פן פנן יצחק  
בברכתו, כי בדתו שמברך לעשו. וזה היה  
מחמת שהשם יתברך חנון ורחום וצדיק' לכן  
ירח ליצחק בהחשף אור והולוכו בדרך הישר,  
וזהו 'אור לישרים':



## תורת אמת

רבי יהודה לייב אייגר מלוברלין זיע"א

מהותו של יצחק היתה התדבקות לרצון השם  
יתברך והתנתקות מתפיסת שכל האדם

ידי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראת (כו א).  
יש לומר שמרמז בזה כי בחינת יצחק  
הוא לצמצם עצמו לבל לילף אחר עיניו, פדוע  
שיש מי שאמרו עליו חז"ל (סוטה פ"א מ"ח)  
שקלף אחר עיניו.

וזה היה כל ענינו של יצחק אבינו עליו  
השלום מיום אל יום, שכל ימי הליך  
בזה מדרגא לדרגא, עד כי זקן יצחק פעל  
בזה בשלמות ותכהין עיניו מראות – שלא היה  
לו שום קשור וחבור לצד עיני השכל מתפיסת  
האדם, רק נתדבק לעילא לעילא, ובבחינה  
הזאת ברך את יעקב שלא על פי תפיסת שכלי  
רק כמו שהוא רצון השם יתברך.

ועל זה נאמר במזמור אשרי איש ירא את  
ה', שהוא סובב הולך על בחינת יצחק,  
ירח בחשף אור לישרים' (תהלים קיב ד), שהוא  
עקר שלמות הזרח מתוך החשף, והוא בעצם  
בחינת קדשת הברית, ונאמר על זה גם כן  
'אור ירע לצדיק' (תהלים צו יא) למכנן דברינו  
הנ"ל, וד"ל (חג הסוכות תרל"ז):



שפכתבנו שנוקרא חשף. והנה גם כן אותיות 'פֶשֶׁט' במלוי פ"א ש"י"ן ט"י"ת המלוי גימטריא 'עֶשְׂק' עם הכולל. ו'עֶשְׂק' אותיות 'עֶקֶש', דכל עוד שאדם מתעסק בפשט לבדו, הרי הוא עקש ופּתלתל ומתהלך בחשף ומתרבים עליו מחלוקות ומריבות:

הבאר השניה רומזת על רמז ודרש

**אמר** עוד (פסוק כא) ויחפרו באר אחרת ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה, בזה רמז למתעסק בדרשות ורמזים, והם על פשטי התורה ונקא, דעדין עודנו מתהלך בחשף, ומשום הכי ויריבו גם עליה ויקרא [שמה] שטנה, ש'טנה' גימטריא היא החשיכה, דעדין מתהלך בחשף שהוא הפשט.

הבאר השלישית רומזת על הסוד

**אחר** כף ויעתק משם ויחפר באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחבות' (פסוק כב), זה רזי התורה, 'ברחבות' גימטריא 'האורות' שהם הסודות, ד'אור' גימטריא 'רז', וכיין שמתעסק אדם בסודות התורה אז יצא מחשכה לאורה ומתהלך בדרך רחבה וישרה, ועל זה קרא לה 'רחבות', דעל ידי זה ידיעת סודות התורה יתגלו לו סודות טעמי התורה על אמתתם:



**לקוטי שיחות**

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

דברי הרמב"ן שהבארות רומזים לשלשת בתי המקדשות

**יספר** הכתוב ויארץ בענין הבארות וכו', יש בדבר ענין נסתר בתוכו, כי בא להודיע דבר העתיד, כי באר מים חיים ירמו לבית אלקים אשר יעשו בניו של יצחק, ולכן הזכיר באר מים חיים כמו שאמר 'מקור מים חיים את ה"'. וקרא

אבותינו הקדושים נוכל בכל עת להסיר את לב האבן ולהשקות מים חיים לעדרי צאן קדשים ממעיני הישועה:



**מעגלי צדק**

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בארות יצחק רומזים על פרד"ס התורה | על ידי ידיעת סודות התורה זוכה לאור

**ואתה לכה** ברחבה פי פקדיך דרשתי (תהלים קיט מה). אפשו לרמוז דמלת 'ברחבה' גימטריא 'רזי' הם סודות התורה, שאין דעתו של אדם מתישבת ומתרחבת וולתי על ידי ידיעת סודות התורה, דבזה יתגלו לו טעמי מצות התורה על אמתתם, ידע אלהותו יתברך, וכיצד יתפלל.

**דכל** עוד שלא ידע אדם סודות התורה הרי הוא מתהלך בחשף כסומא בארבה, וכשיודע הסוד אז יצא מחשכה לאורה. ומשום הכי 'אור' גימטריא 'רז', להורות דרזו הוא האור, והפשט הוא החשף, דמלת 'פשט' גימטריא 'הנה חשף' עם הכולל:

הבאר הראשונה רומזת לפשט

**ואפשו** דזה נרמז בבארות יצחק עליו השלום, דבאר בכל מקום היא מורה על התורה שהיא באר מים חיים. ונאמר שם (כו) ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק, בזה רמז דעדין לא היה הלמוד רק בפשט, דמלת 'גרר' עם שלש אותיות גימטריא 'זה הפשט', לרמוז דכשלומד האדם פי אם הפשט אינו מוצא נחת רוח ולא דרך ישרה, רק הפל במחלקת ומריבה, שאינו מתהלך כי אם בחשף.

**ומשום** הכי ויקרא שם הבאר עשק, 'עשק' עם שלש אותיות גימטריא 'הוא חשף ואפילה' עם הכולל, שהוא הפשט כמו

## נושאים בפרשת תולדות

להיות לפני ה' וְשִׁכְנֵתִי עִשִׂית וּפְעַלְתָּ הָאֲדָם – וְעָשׂוּ.

**ויש** לומר יתרה מזו: חיוב זה של מעשה האדם אינו רק על הבנייה, והוי (רק) הכנה לקדשה החלה לאחרי זה בדרך ממילא, אלא נצטוונו וְעָשׂוּ לי מקדש, שגם חלות הקדשה על המשכן והבית המקדש באה על ידי מעשה בני ישראל – על דרך חפירת הפארות, שאף שההווה עקר הפאר (המים) הוא בידי שמים, מכל מקום הפתוח מקשר זה עם פעלת החפירה של האדם. והחפירה עושה הפעלות של החופר על המים, לנו המים.

עלוי במקדש השני לגבי המקדש הראשון  
בגדר הב"ל

**והנה** בגדר זה דמקדש, פעלת ועשית האדם, ישנו עלוי במקדש השני לגבי המקדש הראשון. א, מעשה הבנין לא בא על ידי התגלות (ו'הראת' על ידי) ה' (פכמשכן) או על ידי הוראת נביא (פכבית ראשון) כי אם על ידי צווי של כורש (וגם הוא השתתף בהבנין).

**ב,** גם צורת הבנין לא הייתה ברורה כמו בבית הראשון, וכמו שכתב הרמב"ם (בית הבחירה פ"א ה"ד): (בנין שפנה שלמה כבר מפרש במלכים, וכן) בנין העתיד להבנות אף על פי שהוא פתוח ביחזקאל אינו מפרש ומבאר, ואנשי בית שני לשפנו בימי עזרא בנוהו כבנין שלמה ומעין דברים המפרשים ביחזקאל (וראה בארוכה תו"ט בפתיחתו למס' מרות).

**ונמצא**, שבבית שני הרי הדרישה (דרוש ומוצא) של פרטי הבנין הייתה יותר מבבית הראשון (ויש לומר דשם היה ה'דרוש ומוצא' רק בנוגע למקומו, מה שאין בן בבית שני) שהצרכו לדרוש וכו' בנוגע לפרטי הבנין וצורתו.

הראשון עשק ירמו לבית הראשון וכו'. והשני קרא שמה שטנה וכו' והוא הבית השני. והשלישי קרא רחובות הוא הבית העתיד שיבנה במהרה בימינו והוא יעשה בלא ריב ומצה והא-ל ירחיב את גבולנו וכו' וכתוב בבית השלישי ורחבה ונסכה למעלה למעלה ופרינו בארץ' (רמב"ן כו ט).

שלושת המקדשות נרמזים דוקא אצל יצחק על אף שכל האבות ראו את בית המקדש בגוי וחרב ובגוי

**יש** לבאר זה על פי הידוע שכל מעשי האבות, ובפרט המפרשים בתורה, הרי הם (ככל עניני התורה) בתכלית הדיוק. ואם בן מוכן שזה ששלושת המקדשות נרמזים במעשי אבות גבי יצחק דוקא, אף שפנינו שכל האבות ראו בית המקדש בגוי וחרב ובגוי (ספרי ברכה לג, יב. בראשית רבה נו יו"ד (באברהם). ספס"ה (ביצחק). פס"ט, ז (ביעקב)), הוא לפי שמדבר פאן בענין מיחד שבבית המקדש השיף ליצחק דוקא.

במעשה יצחק מצוי רמז פרטי לכל בית מקדש בפני עצמו ולא באפן כללי לענין 'בגוי וחרב ובגוי'

**ויש** לומר, שענין זה מדגש בזה שבמעשה יצחק יש רמז פרטי לכל בית מקדש בפני עצמו, ולא באפן כללי 'בגוי וחרב ובגוי' (כמו בזה שהאבות ראו הבית המקדש), כי המדבר פאן אינו בענין השוה בכל בתי המקדש, אלא בענינם ותוכנם המיוחד של כל אחד מהם, הבא פתוצאה מזה שכל אחד נעשה ונבנה באפן שונה מהשנים, ולכן נרמז דוקא (לא בזה שראו את בית המקדש, אלא) במעשה האבות – ובמעשה אבות גופא – בחפירת הפארות דיצחק.

**תכליתה** של מצות עשית המשכן ובית המקדש הוא – וְעָשׂוּ לי מקדש וְשִׁכְנֵתִי בתוכם' (שמות כה ח), תוכנם הוא השכינה של הויה שבהם (שבאה משמיא), ויחד עם זה נצטוונו וְעָשׂוּ לי מקדש, וצריך

את ה' בבאר השלישי ולא עשה כן בשתיים הראשונות, יתכן לומר טעם מפני שהראשונים היו בגין פשור ודם על ידי שלמה וכרש אבל השלישי יהיה מעשה ה' ובגין שמים ולא ישלט בו חרפן לכך הזכיר בו השם יתברך.

**והיננו**, שבית המקדש הראשון והשני, שהם 'בגין פשור ודם' (בגנינא דבר נש') אין בהם ענין הנצחיות, ודוקא בית המקדש השלישי שלא יהיה 'בגין פשור ודם' יהיה בו ענין הקביעות והנצחיות בשלמות.

**ויש** לומר הבאור בזה: זה שבית המקדש השלישי יהיה מעשה ה' ובגין שמים (ולכן) לא ישלט בו חרפן, הוא לפי שבא על ידי מעשה ועבודת בני ישראל שלפני זה, במשך (אריכות) זמן הגלות, שזוהי השלמות הנעלית ביותר בענין העשיה ועבודה (ויש לומר – עוד למעלה מהעבודה והעשיה שבבגין בית המקדש הא' והב'). ולכן דוקא עבודה זו גורמת ומביאה לכך שהמקדש יהיה מעשה ה' הקיים בקיום נצחי.

**ועל** דרך מאמר חז"ל (בנוגע לכללות ענין הגאולה העתידה) 'זכו – אחישנה', וכאשר עבודת ישראל היא בשלמות, 'זכו', אזי באה הגאולה באופן שונה לגמרי, 'אחישנה', למעלה מדרך הטבע.

**ועל** דרך זה בנוגע לבנין המקדש דלעתיד – דכינון שבא לאחר עבודת ישראל במשך אריכות הגלות הנה האחרון, שעל ידי זה נודפכו בני ישראל בזכות אחר זכות, וכפי שרואים שבגין ישראל לומדים תורה ומקומים מצוות מתוך מסירות נפש כפשוטה.

**וגם** במקומות שזכה הקדוש ברוך הוא והצליח שאין בהם גזרות על בני ישראל, ישנם מינעויות ועפובים מהמלעגים וצריכים לעמוד

**וכינון** שענין הקביעות במקדש תלוי במעשה ופעלת בני ישראל, ו'עשו לי מקדש', באופן של עבודה ויגיעה פנ"ל, שנה היה בבית שני יותר מבית ראשון, לכן גם גדול יהיה כבוד הבית הנה האחרון מן הראשון (חגי ב ט) שהיה גדול בבגין ובשנים, קביעות יותר מבית הראשון.

**ועל** פי זה מוכן זה שהסמן לבנים על שלושת בתי המקדש הוא במעשה יצחק דוקא (אף שחפירת בארות היתה לפני זה על ידי אברהם, וכמפורש בהפתיים, וכלשון הרמב"ן 'הוא ואביו עשו אותם בשנה').

**כי** עקר ענין העשיה והיגיעה והעבודה הוא חרושו וענינו של יצחק דוקא, פירוע שענינם של שלושת האבות הם שלושה העמודים דתורה עבודה וגמילות חסדים, אברהם מדת חסד, יצחק – עבודה, ויעקב – תורה, וחסד ותורה הם (בכלל) השפעה מלמעלה, ועבודה היא העלאת והתקרבות האדם לקדשה.

**ויש** לומר שמשמע זה (כמבאר פר"ל) הבית הראשון הוא כנגד אברהם והבית השני כנגד יצחק, פי עקר הענין ד'ועשו', עשית ועבודת האדם, היה בבית השני דוקא.

**אמנם** צריך להבין: איך מתאים מה שנתבאר לעיל, שעקר ענין הקביעות שבמקדש קשור ותלוי ב'ועשו לי מקדש', מעשה ופעלת האדם דוקא – עם המבאר ברמב"ן שם, שבאר השלישית שלא רבו עליה היא נגד בית המקדש השלישי, שרק עליו נאמר 'ורחבה ונסכה', שיהיה קיים בקיום נצחי (שזוהי אמתית ושלמות ענין הקביעות).

**והרי** הנצחיות של בית המקדש השלישי היא לפי שהוא (בלשון הזהר) 'בגנינא דקודשא בריך הוא', וכמבאר בבחי' פאן: ומה שהזכיר



## נושאים בפרשת תולדות

**וְדַקְדָּקוּ** לומר דקא תינוקות מצפצפים בקולם, כי התינוקות אין להם שום פניה ומחשבת פסול שנוכל לחשוך אותם לכבוד עצמם הם דורשים, כי אינם יודעים לעשות רע, על כן לא תוכלו להם.

הרמז בפסוק ה'קול קול יעקב'

**וְנוֹכַח** לומר שזאת מרמז בפסוק הקל קול יעקב (כו כב) שכתב 'קל' הראשון הוא חסר והוא מלשון קלות. ופרוש הפסוק שאם אין הלימוד במחשבות קדושות בדחילו ורחימו רק שהוא שלא לשמה הוא נחפז וקל, אזי חס ושלום יתקדים 'די עשו' מבנין ל'דבריניו' (פרשת וישלח ד"ה עוד בפסוק הנ"ל):

עשו צד את הבריות על ידי למוד תורה שבעל פה שלא לשמה

**וַיִּנְדְּלוּ הַנְּעָרִים** ויהי עשו איש ידע ציד וגו' (כה כז). ותרגם אונקלוס על איש ציד – 'גבר נחשירכן', וראיתי בציונים על התרגום הנה שהיה דמות נחש חקוק על ירכו.

**יש** עוד לאלקי מלין כי כל מגמת שר של עשו שנוגע בכף ירכו, שראה שלא יכול לעשות שום דבר ליעקב לבלבל אותו מעבודתו – רק על ידי תורה שבעל פה ללמד שלא לשמה לבלבל ולהתנהר, כי זה עקר המלחמה ובזה קל למאד ללמד תורה שבעל פה שלא לשמה – פדוע בעונותינו הרבים בדור הנה שפמעט אין גם אחד שילמד תורה לשמה לשם פעלה, ובזה עוקר את האדם משרשו ותברך שמו.

**וזהו** ידוע מזהר משפטים שהתנאים נקראו ירכים, וגם בגמרא (סוכה מט:) דרשו על פסוק 'חמוקי ירכיך וגו'' (שה"ש ז ב) עין דרשתם. וזהו איש ידע ציד ותרגום גבר נחשירכן, רצה לומר שבה יודע לציד את הבריות – 'שלומדים' התורה שבעל פה חדושי התנאים הנקראים

בתקף גדול לא לבוש מפני המלעיגים, ולהתחזק באמונתם ותורתם, גם לעיני העמים – הרי מסירת נפש זו מביאה לידי כף שהקדוש ברוך הוא בעצמו יבנה את בית המקדש השלישי. הינו זה שעשית האדם ('ועשו') פועלת הקביעות בהמקדש הוא מפני שכל שתגדל עשית האדם – שורה בזה יותר השכינה (חלק ל עמ' 117):



## למוד התורה

### מאור ושמש

בני קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א

עקר עבודת הבורא הוא ללמד תורה לשמה

**הנה** ידוע שעקר העבודת השם הוא שילמדו את תורתו הקדושה לשמה בדחילו ורחימו לעשות נחת רוח ליוצרו בלי תערכת שום מחשבת פסול. ואם לומר לאיזה פניה אחרת לעשות עטרה לעצמו שיהיה לו לכבוד ולתפארת או לקנטר חס ושלום, אזי בזה נותנים כח לסטרא אחרא חלילה וחס.

על ידי למוד התורה לשמה אין לאמות כח לשלט בישראל

**בידוע** מכל ספרי הקדש והמוסר שעקר הוא הלימוד התורה לשמה ועל ידי זה אין כח בשום אימה ולשון לשלט בישראל, כמו שאיתא במקדש פרשת תולדות (ביר"ס סה ב) אמר רב אבא בר כהנא לא עמדו פילוסופין בעולם כבלעם בן בעור וכאבנימוס הגרדי, נכנסו כל אמות העולם אצלם, אמרו תאמר שאנו יכולים להזדווג לאמה זו, אמר להם לכו וחרו על בתי כנסיות ועל בתי מדרשות שלהם אם מצאתם שם תינוקות מצפצפים בקולם אין אתם יכולים להם, שפך הבטיחם אביהם ואמר להם 'הקול קול יעקב' בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות אין הידים ידי עשו.

שהתורה באה לנו ממקום רם. אחות לכן הארמי, בא לרמוז שהתורה קדמה לעולם כמו פסא הכבוד. והנה 'פסא' עם הכולל גימטריא 'לכו', דהתורה, היא וכסא הכבוד שהוא רם ונשא, שניהם אחים ושויים במעלה, דשניהם קדמו לעולם. וזהו הצדיק לקחה לתורה לו לאשה.

ירכין בזהמת הנפש בהשאת היצר להתייאר ולקנטר חס ושלום ורחמנא לצלן, השם יוכנו להתקשר באור התורה לאור באור החיים אמן (פרשת תולדות ד"ה ויגלו):



**פתוחי חותם**

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

יצחק רומז לצדיק ורבה רומזת לתורה

ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לכו הארמי לו לאשה, ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו (כה כ-כא).

**אפשר** לרמוז על פי מה שאמר התנא (אבות פ"ה מכ"א) דבן ארבעים לבינה, וידוע דהתורה קדמה לעולם, וכן נמי פסא הכבוד קדם לעולם (פסחים נד). וזהו שאמר ויהי יצחק גימטריא 'צדיק' עם ד' אותיותיו, בן ארבעים שנה, כמו שאמרו בן ארבעים לבינה, וזהו בקחתו את רבקה, היא התורה דנקראת אשה פידוע. ועוד, רבקה שתי פעמים גימטריא תרי"ד, רומז לתורה שיש בה תרי"ג מצות, וכללותה גימטריא תרי"ד.

והתורה היא בתו של אל רם ונשא, וזהו בת בתואל הארמי מפדן ארם, דהינו

הצדיק מתפלל שיזכה לחדש חדושים בתורה ויקראו בניו

**וכיון** שפונת צדיק זה לעסק בתורה ולקחה לו לאשה, וראה והנה ארפה מארץ מדה ורחבה מני ים, ועמקה מאד משום דכלה מקשה, אם מפני פשטיה ופלפוליה, אם מפני רמזיה ודרשוטיה וסודותיה, ועדין שכלו לא השיג כל אפניה, עמד בתפלה אחר תפלה והרבה והפציר מאתו יתברך לחננו דעה בינה והשכל להיות כמעין המתגבר בה, להוציא לאור תעלומה ולחדש בה בכל עת, כי מי שאינו מחדש בתורה דומה כמי שיש לו אשה עקרה ולא ילדה.

וזהו ויעתר יצחק לה', הוא הצדיק הזה, לנכח אשתו היא התורה, כי עקרה הוא, כיון שראה שהיא עקרה ואינו מחדש בה הרבה, והפציר בתפלה לה' שיפתח לבו בתורה ויהיה מחדש בה. וכיון שגלוי לפניו יתברך שפונתו לשם שמים קבל תפלתו, וזהו ותהר רבקה אשתו, שהתחיל לחדש בה חדושים:

**פרשת תולדות**

השם וקיום עשה טוב בידיעה שעדין אינו מקים כראוי מביא יראת השם

**ואלה** תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק. ופרש רש"י יעקב ועשו האמורים בפרשה. כתיב (תהלים לו טו) 'סוד מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו', אומר אני,

**ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק** (כה יט)

**אמת ליעקב**

רבי אברהם יעקב מפסאדיגונא זיע"א קיום סוד מרע מתוך יראת השם מביא אהבת

## פרשת תולדות

על ידי זה נעשה שלום. וזהו יעקב ועשו האמורים בפרשה, כי על ידי התפללות שמאלא בימינא, נעשה מדת יעקב הנקרא תם.

באור הפסוק על פי ה"ל

**וְזָהוּ אֱלֹהֵי תְלֻדֹת יַצְחָק בֶּן אֲבֵרָהֶם, כִּי פָתִיב כִּי אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד בְּנֵהוּ (תהלים פט א),** וכתיב 'בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים' (בראשית א א), אף הענין הוא כי 'לב חכם לימינו ולב פסיל לשמאלו' (קהלת י ב), ונשם יתברך ברא הדין והצמצום בכדי שיהיה בחירה בין טוב ורע ויהיה שכר וענש.

**וְזָהוּ אֱלֹהֵי תְלֻדֹת יַצְחָק, הֵינּוּ זֶהוּ פְעֻלַת הַגְּבוּרָה וְהַצְּמִצּוּם - מִדַּת יַצְחָק, יַעֲקֹב וְעֵשָׂו הָאֲמוּרִים בְּפִרְשָׁה, בְּכַדִּי שִׁיחִיָּה בְּחִירָה בֵּין טוֹב וְרַע וְיִהְיֶה שְׂכָר וְעֲנָשׁ:**



**וַיְהִי יַצְחָק בֶּן אֲרֻכָּעִים שְׁנֵה בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבְקָה בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי (כה כ)**

### ישא ברכה

רבי שאול ידידיה אלעזר ממונדיץ זיע"א  
כללות הנהגת עירו של לבן היתה ברמאות

**במד"ש** (כ"ד טג ה): אמר רבי יצחק אם ללמד שהיא מארם נהרים והלא כבר נאמר 'מפדן ארם', מה תלמוד לומר 'ארמי', בתתואל הארמי, מה תלמוד לומר אחות לבן הארמי, אלא בא ללמדך אביה רמאי ואחיה רמאי ואף אנשי מקומה בן וכו', רבי פנחס אמר כתיב 'ויילך פדנה ארם', מה תלמוד לומר 'אל לבן הארמי', מלמד שפלן פלן ברמאות, עד כאן לשונו.

**ויש** לדקדק מה הוסיף רבי פנחס על מאמר הקודם. ויש לומר שיתכן ברמאות אצל חידים, אצל קטנים ואצל גדולים, אבל הדבר שפכלל, כמו המלוכה והשלטון, לא תהיה

הן בסור מרע והן בעשה טוב - בין בלא תעשה בין במצות עשה, צריך להיות 'בקש שלום ורדפהו', כדאיתא (תיקוני"ז כה: תיקון ט) הלומד תורה בדחילו ורחימו פרתת לעילא, הינו האדם הרוצה לעבד את ה' צריך לראות שיהיה לו אהבה ויראה מהשם יתברך, כדכתיב 'ראשית חקמה יראת ה'' (תהלים קיא י).

**ואיתא** (ברכות ה) לעולם ירגזו אדם יצר טוב על יצר הרע, הינו אדם כשפא להרע צריך להתגבר עליו שלא לעשותו, כי צריך האדם לידע שתכלית הכל הוא בשביל שאמר ונעשה רצונו, הינו לעשות בכל דבריו רצונו יתברך, אף בתחלה צריך להיות בשל רצונו מפני רצונו (אבות פ"ב מ"ד), הינו לבטל רצונו מפל התאוות, ואז יוכל להתגבר על הרע ולהיות עשה טוב, לעשות רצון הבורא יתברך.

**וכשמתעורר** בלב אדם אהבה לתאוות עולם הזה, צריך לירא מהבורא ברוך הוא, ולהרחיק עצמו מהרע על ידי זה, ואז יכול לבוא לאהבת השם יתברך על ידי שמרחיק עצמו מהרע מפני יראת השם יתברך, ואף שמרחיק עצמו מפני יראת הענש, מפל מקום בא מזה ליראת ה' ולעבד אותו במדת אהבה.

**וכמו** שבסור מרע - כשאדם כועס או שאר מדות רעות, ומעלה על לבו שעל ידי זה נתרחק מהקדשה, ועל ידי זה מפרש עצמו מהרע, בא מיראה זו לאהבת ה', כמו בן בעשה טוב צריך לבוא מאהבה הנ"ל ליראת ה'.

**כי** האדם העובד לה' צריך לירא מהשם יתברך ולהיות שפל בעיניו, כי באם האדם חושב שהוא עובד ה', אין שום ערך לעבודתו, אף צריך להיות שפל בעבודתו ולירא מהשם יתברך, וזהו 'בקש שלום ורדפהו', כי על ידי האהבה ויראה שמכליל שמאלא בימינא



**ויתרצצו הכנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה' (כה כב)**

**אמרי יהודה**

רבי יהודה לייבוש מבגערזאן זיע"א

רבקה הלכה לקום סגלת דרחים רבנו הוי ליה בנין רבנו

**ויתרצצו הכנים בקרבה כו'. אפשר לכאר על דרך חז"ל מאן דרחים רבנו הוי ליה בנין רבנו (שבת כג:). והנה רבקה ראתה כשהיתה עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרנס לצאת, על כן עשתה עצה ותלך לדרש את ה' כמאמר חז"ל לבית מדרשו של שם, הוא בחינת רחים רבנו, כמאמר חז"ל 'את' לרבות תלמידי חכמים (פסחים כב:). וזה ותלך לדרש את ה' כדי שיהיה לה בנין רבנו. והבן:**



**ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו (כה כב)**

**ראשי בשמים**

רבי ישעיה מוטקאט זיע"א

ליצר יש אחיזה בדברי הרשות ויש להחגבר על כד

**וידו אחזת בעקב עשו. יש לפרש על דרך שפתבו חכמי האמת שיש ליצר הרע יותר אחיזה בדבר הרשות מבדבר אסור, ויד נקרא רשות, כמו שנאמר 'פתח יד פרעה' (בראשית מא לה), וכמו 'ניקח את כל ארצו מידו' (במדבר כא כח).**

**וזהו שאמר הקדוש ברוך הוא לנחש הוא ישופך ראש' (בראשית ג טו), רצה לומר שהאדם ינצח ראש של הקלפה שהראש של סטרא אחרא נאחז בראש של הקדשה (עין**

ברמאות, לכן אמר 'שכלן כללן ברמאות', שאף קהלת העיר פדן ארם שהיא כח הכלל, גם כן היתה אצלם ברמאות, וכמו שראינו היום במלכות הרשעה, והבן:



**ויעתר לו ה' (לו ולא לה, שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע, לפיכך לו ולא לה, רש"י) (כה כא)**

**חדושי הרי"ם**

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

תפלת צדיק בן רשע מתקבלת יותר מתפלת צדיק בן צדיק ולכן היה חשש שתקבל תפלת רבקה וישפיע הדבר על הולד

**ויעתר לו ה' וגו'. פרש רש"י ו"ל ולא לה, שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע, לפיכך לו ולא לה. ומיתר, ופרוש 'לפיכך', דבאמת יש לומר ותפלת צדיק בן רשע חשובה יותר, כמו שאמרו חז"ל (בר"ד סג ד) שהיא פת רשע ועומדת בצדקה, ויש לומר שתתקבלת יותר מתפלת צדיק בן צדיק.**

**ואולם כאן שהיה צריך להוליד יעקב ועשו, לא הנה טוב שתקבל תפלתו מצד החשיבות פנ"ל, שעל ידי זה יש מקום להרשע קצת, שעל ידי הרשע מתקבלת תפלת בנו הצדיק, ויהיה לעשו אחיזה על ידי זה, ולכך כתב בפירושו 'לו ולא לה' – שהתפלות נתקבלו מצדו פנ"ל. וזה שכתב רש"י שאינו דומה וכו', הינו שתפלת צדיק בן רשע מתקבלת יותר, לפיכך הוצרך הכתוב לכתוב לו ולא לה.**

**והחלוק שבין תפלת צדיק בן צדיק שנקראת תפלה בעשר, וזה שפרשו חז"ל (בר"ד סג ה) ויעתר' ששפך תפלות בעשר, שיש לו הרבה כחות להתפלל בחכמה, ותפלת צדיק בן רשע נקראת תפלה לעני כי יצטוף' (תהלים קא א)**



אברהם אבינו היה במדרגת אתהפכא

**אברהם** אבינו עליו השלום היה במדת אתהפכא, כי היה גדול בביתו של תרוח וכן ג' שנים הפיר אברהם את בוראו (ויש דעה שכן מ"ח שנה), ועד הזמן הזה עוד לא היה בא לידי הפכה אלקית, ורק אחר כך בא לידי מדת אתהפכא – להתהפך הכל לטוב ולקרב את כל העולם תחת פני השכינה.

יצחק נולד וגדל בקדושה וכן יעקב ואלו רבקה להפך

**יצחק** אבינו היה במדת השתוות, נולד וגדל בבית אברהם ושרה בקדושה ובטהרה ולא ראה שום רע מימיו. רבקה הייתה במדת אתהפכא, כי נולדה לבן ובתואל אנשי רשע ורק היא הייתה מתהפכת הכל לטוב. יעקב אבינו היה במדת השתוות, נולד ונתגדל בבית יצחק ורבקה והיה איש תם יושב אהלים.

ככל אחר מדרגות אלו מעלה שאין בחברו – וכל צדיק שסבור שחברו שבמדרגה השניה טוב ממנו

**והנה** לכל מדה ומדה יש מעלה יתרה מה שאין בחברו. כי מדת השתוות יש לה מעלה שלא היה אף רגע אהד ברע רק הורתו ולידתו בקדושה, ולמדת אתהפכא יש מעלה שלהשיג מדה הלזו ניכל לבוא רק על ידי יגיעה ועבודה להתהפך הכל לטוב.

**וכל** צדיק וצדיק סובר שמדת חברו טוב יותר ממדתו. כי מי שהוא במדת השתוות סובר האף שיש בו מעלה שלא ראה רע מימיו, מכל מקום טוב ממנו מדת אתהפכא מפני שבא לו על ידי יגיעה ועבודה.

**ומי** שיש בו מדת אתהפכא סובר, האף שמעלתו בא לו על ידי יגיעה ועבודה, מכל מקום טוב ממנו מדת השתוות שלא ראה שום רע מימיו ולא היה שום זמן אף רגע

בספר עמק המלך בשער עולם התורה, שהוא בלמוד התורה והתפלה שנקל הוא לנצח אותו. וכמו שאמר רז"ל (סוכה נב): אם פגע בך מגול זה משכהו לבית המדרש אם אכן הוא נמוח, ואתה הוא הנחש הוא יצר הרע, תשופנו יעקב בדבר הרשות.

**וזהו** וידו אחזת בעקב עשו, שהדבר הרשות אחזת בעקב של הסטרא אחרא, שזה לעמת זה הוא פידוע, וצריך האדם להתגבר עליו ולאחוז זה העקב. וכמו ששמעתי ממורי ורבי חותני הרב הקדוש רבי יצחק מראדוויל ז"ל על פסוק 'הקול קול יעקב' (כו כב), רצה לומר קול של תפלה ותורה יכול להיות קול יעקב, אבל ויהידי' שהוא דבר הרשות הוא 'ידי עשו', פיון שיש לו בה אהינה.

**ועוד** יש לפרש 'הוא יושף ראש' על דרך שאמרו במדרש שראשו של עשו מנח ברגליו של יצחק, ואתה' ישראל תשופנו יעקב, וזה יהיה בעוקבא דמשיחא, והבן:



**ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אהבת את יעקב** (כה כח)

### נחלת חמשה

רבי דוד מסוכטשוב זיע"א

שתי דרכים בעבודת ה' – הנולד וגדל בקדושה מינקותו והנולד אצל אנשי רשע ומהפך עצמו לטוב

**שמעתי** מכבוד קדשת מן אדמו"ר הרב הקדוש מורנו הרב דוד מסאקאטשאב זצלה"ה, על הפסוק ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אהבת את יעקב, דהנה יש שני דרכים, מדת השתוות, הינו להיות כל ימיו בקדושה ובטהרה קדוש מרחם ומלידה, ומדת התהפכא, להיות מתחלה אצל אנשי רשע ולהתהפך הכל לטוב תשיבא לנהורא.

שָׁאָר מִצֹּהַ דְרַבְנָן. אָמְנָם יבָאָר, דְּהִנֵּה אָמְרוּ בְּגִמְרָא (פסחים מו:): הָאֵפֶה מִיּוֹם טוֹב לְחֹל רַב חֲסֵדָא אָמַר לוֹקָה לֹא אָמְרִינָן הוּאִיל וּמִיָּקְלָעֵי לִיָּה אוֹרְחִים חֲזִי לִיָּה, רַבָּה אָמַר אֵינּוּ לוֹקָה אָמְרִינָן הוּאִיל, אָמַר לִיָּה רַבָּה לְרַב חֲסֵדָא לְדִידָךְ דְּאִמְרַתְּ לֹא אָמְרִינָן הוּאִיל, הַאִיךְ אוֹפִין מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבַּת, אָמַר לִיָּה מִשׁוּם עִירוּבֵי תַבְשִׁילִין. וּמִשׁוּם עִירוּבֵי תַבְשִׁילִין שְׁרִינָן אִיסוּרָא דְאוֹרְיָתָא, אָמַר לִיָּה מְדַאוּרְיָתָא צְרָכֵי שַׁבַּת נַעֲשִׂים בְּיּוֹם טוֹב, וְרַבְנָן הוּא דְגִנְרֵי בֵּיה שְׁמַא יֵאמְרוּ אוֹפִין מִיּוֹם טוֹב לְחֹל, וְכִינּוּן דְּאִצְרַכְוָה רַבְנָן עִירוּבֵי תַבְשִׁילִין אִיכָא לִיָּה הֵיכִירָא, עַד כָּאֵן.

**וְכַתֵּב** הַרְ"ן שָׁם, דְּלִדְדִין דְּקִימָא לָן כְּרַבָּה דְאָמַר לִיָּה הוּאִיל וּמִיָּקְלָעֵי לִיָּה אוֹרְחִים חֲזִי לִיָּה, וְצְרָכֵי שַׁבַּת אֵינָם נַעֲשִׂים בְּיּוֹם טוֹב, וְעַל כֵּן עָקַר הַהֲתֵר לְאֶפֶס וּלְבָשֶׁל מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבַּת מִשְׁעָם הוּאִיל וּמִיָּקְלָעֵי לִיָּה אוֹרְחִים חֲזִי לִיָּה הַשְׁתַּא נְמִי חֲזִי לִיָּה, מְכַל מְקוּם אִיסוּרָא אִיכָא, וְעַל דִּי עִירוּבֵי תַבְשִׁילִין שְׁרִי, עַד כָּאֵן (עיין אורח תכפו"ג מג"א שם).

**וְאִם** כֵּן מוֹכֵן שְׁאֲצַל אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלֵינוּ הַשְׁלוֹם שֶׁהִיָּה תָמִיד אוֹרְחִים עוֹבְרִים וְשׁוֹבִים בְּבֵיתוֹ וְכָל רִגַע וְרִגַע הִיָּה מְצַפֶּה עַל אוֹרְחִים שְׁבִיבֹאוּ, שׁוֹב בְּיָדָי הִיָּה מִתֵּר לְאֶפֶס וּלְבָשֶׁל מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבַּת אֶף בְּלֵי עִירוּבֵי תַבְשִׁילִין. כִּינּוּן דְּאֲצַל אַבְרָהָם אָבִינוּ הוּא הֲתֵר גְּמוּר וְעִדִּף מִהֲתֵר דְּהוּאִיל וּמִיָּקְלָעֵי לִיָּה אוֹרְחִים וְכו', מִשׁוּם דְּאֲצַלוּ תָמִיד הִיָּה שְׁגוּרִים אוֹרְחִים בְּבֵיתוֹ, וְאֵינּוּ נִשְׂאָר אִסוּר כְּלָל, וְשׁוֹב לֹא הוּצְרָךְ לְהֲתֵר שֶׁל עִירוּבֵי תַבְשִׁילִין.

**וּלְכֹךְ** שְׁפִיר אֲשַׁמְעִינָן רְבוּתָא דְאַבְרָהָם אָבִינוּ קַיָּם אֶפְלוּ עִירוּבֵי תַבְשִׁילִין. אֶף שְׁמַן הַדִּין לֹא הוּצְרָךְ לָזֶה וּבֹלָא עִירוּבֵי תַבְשִׁילִין הִיָּה מִתֵּר לְאֶפֶס וּלְבָשֶׁל מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבַּת,

אָחַד שְׁעוּד לֹא הִגִּיעַ לְתַכְלִית הָאֲמַתִּי רַק כָּל יָמָיו הִיָּה בְּקִדְשָׁה וּבְטָהֳרָה, עַל כֵּן הוּא סוֹבֵר שְׁמַדַּת הַשְׁתּוּוֹת טוֹב מִמְדַּתוֹ.

יִצְחָק שְׁנוּלֵד בְּקִדְשָׁה סִבֵּר שְׁכּוֹנַת עֵשׂוּ לְהַפְדֵּךְ אֶת מַעֲשָׂיו הַרְעִים לְטוֹב וּלְכּוֹן הַעֲרִיבֵי וְהִנֵּה יִצְחָק אָבִינוּ בּוֹדָאֵי לֹא חָשַׁד אֶת עֵשׂוּ שֶׁהוּא רָשָׁע, רַק דִּן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת שְׁמָה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כְּעַת רַע הוּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהִיּוֹת בְּמַדַּת אֲתֵהֶפְכָּא – לְהַפְדֵּךְ אַחַר כֵּךְ הַכֵּל לְטוֹב, וְכֹאֲשֶׁר שְׁמַדַּתוֹ שֶׁל יִצְחָק הִיָּה מַדַּת הַשְׁתּוּוֹת וְהִיָּה סוֹבֵר שְׁמַדַּת אֲתֵהֶפְכָּא טוֹב מִמְנוּ כְּהַנֵּ"ל, עַל כֵּן אֶהֱבֵי יִצְחָק אֶת עֵשׂוּ, הִינּוּ מַדַּתוֹ שְׁלוֹ, שְׁסֻבֵּר שֶׁהוּא בְּמַדַּת אֲתֵהֶפְכָּא.

רַבָּה אַהֲבָה אֶת יִצְחָק כִּינּוּ שְׁנוּלֵד וְנִדְלַךְ בְּקִדְשָׁה – הַפֶּךְ מִמְדַּרְבַּתָּה וְרַבָּה אוֹהֶבֶת אֶת יִצְחָק שֶׁהִיָּה בְּמַדַּת הַשְׁתּוּוֹת, כִּי רַבָּה הִיָּתָה בְּמַדַּת אֲתֵהֶפְכָּא וְסִבְרָה שְׁמַדַּת הַשְׁתּוּוֹת טוֹבָה מִמְדַּתָּה, עַל כֵּן הִיָּתָה אוֹהֶבֶת אֶת יִצְחָק שֶׁהִיָּה בּוֹ מַדַּת הַשְׁתּוּוֹת, כֵּן הַבְּנֵי מִמְעוּט שְׁכָלֵי כְּעַת שֶׁשְׁמַעְתִּי בְּשַׁלְחֲנוּ הַשְׁהוּר דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים וְדַבְרֵי פִי חֲכָם חֵן (נחלת חמשה – ר' חיים משה גאסטניסקי ז"ל):



**עֲקֵב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקִלֵּי וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי מִצּוֹתֵי חֻקוֹתַי וְתוֹרוֹתַי** (אמר רבא ואיתימא רב אשי קים אברהם אבינו כל התורה כלה ואפלו עירובי תבשילין שנאמר 'תורת' אחת תורה שככתב ואחת תורה שבעל פה, יומא כהו: (כו ה)

**בְּכֹר** נִתְפַּלְאוּ הַמְּפָרָשִׁים בְּזֶה דְלָמָּה נִקִּיט דְּרָקָא עִירוּבֵי תַבְשִׁילִין, הִיָּה לוֹ לִזְמַר כִּינּוּ יִחְזַקָּא מִנְדוּמְסָק זִיעֵי"א

בִּאור נפלא בטעם הדבר שנקטה הגמרא בדוקא שקים אברהם אפלו עירובי תבשילין

נתיפלאו המפרשים בזה דלמה נקיט דרקא עירובי תבשילין, היה לו לומר

## פרשת תולדות

יצרף לשחק בו' (תהלים קד כו). ולכן יצחק הוא לשון צתיד. כי הנה בחינת צחוק עשה לנו אלקים שבחינת גלוי תענוג זה נמשך על ידי שם אלקים.

'שמש ומנו הני"ה אלקים' – שם אלקים הוא המנו ונרתק על שם הני"ה

**והענין,** כי שמש ומנו הני"ה אלקים (תהלים פד יב), ששם אלקים הוא המנו ונרתק על שם הני"ה המהנה מאין ליש, שהנרתק הוא כסוי והעלם שלא יהיה גלוי שם הני"ה רק על ידי לבוש והנרתק המסתיר עליו, וכמשל אור וזיו השמש המאיר דרך מסך ופרגוד. ומחמת נרתק ומנו זה נעשו הנבראים בחינת יש ודבר נפרד. ועל כן ירדה הנשמה למטה להיות עובד אלקים, דהינו לעבוד ולתקן את בחינת החשך וההסתור הנמשך משם אלקים לאהפכא חשוכא לנהורא.

**וזהו** 'אשר ברא אלקים לעשות', ופרשו במדרש לעשות לתקן. (והינו לתקן) ההסתור הנמשך משם אלקים, והוא על ידי בטול היש לאין שעל ידי זה אתהפכא חשוכא לנהורא. והינו על ידי מסירות נפש בתפלה ועל ידי תורה ומצות.

'צחק עשה לי אלקים' – עקר התענוג בשמים הוא מהתגברות על בחינת ההסתור

**וזהו** 'צחק עשה לי אלקים', שעקר הצחוק ותענוג העליון נמשך על ידי שם אלקים, כמשל הצחוק שעושים השרים שהוא מדבר חדש כמו מלחמת הארי עם חיה אחרת, שמהתחדשות נמשך הצחוק והתענוג. כך בחינת בטול היש לאין זהו ההתחדשות שהנברא שנעשה יש ודבר נפרד יוכל לבטל את עצמו.

**מה** שאין כן אם לא היה שם אלקים מסתיר לא היה נמשך בחינת צחוק ותענוג זה כלל. אם כן עקר הצחוק והתענוג עשה לנו

מכל מקום היה חביב עליו לקים מצוה דרבנן אף שהוא פטור מן הדבר, והבן:



והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו (כו ח)

## תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

התענוג כגן עדן הוא לפי שעה ועקר התענוג יהיה לעתיד לבוא

**כתוב** 'מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ' (תהלים עג כה). שמים וארץ הם גן עדן העליון והתחתון שבו מתענגים הנשמות על ידי נהר היוצא מעדן כו', ועם כל זה 'מי לי בשמים כו'', כי גן עדן הוא רק לפי שעה, אבל עקר הגלוי יהיה לעתיד לבוא בתחית המתים וכמו שכתוב 'ומעין יצא מבית ה'' (ויאל ד יח) שזהו למעלה מעלה מבחינת נהר כו'.

**והינו** על ידי עסק התורה ומצות, שעל זה נאמר 'ותרד העינה ותמלא כדה' (בראשית כד טז) הם כ"ד ספרין דאורייתא שהם נמשכים מבחינת המעין, בחינת חכים ולא בחכמה ידיעא, שעקר גלוי זה יהיה לעתיד לבוא.

**אך** הנה כדי להיות המשכה וגלוי זה על ידי תורה ומצות מעשיות, על זה נאמר 'ותרד העינה ותמלא כדה', שזהו על ידי רבקה אמנו שהיא היא אשר ביכלתה להיות ותמלא כדה כו'.

'יצחק' מלשון צחוק ותענוג – גלוי תענוג העליון לצדיקים לעתיד לבוא

**ולהבין** מהו בחינת רבקה יש להבין תחלה ענין בחינת יצחק. כי הנה יצחק הוא לשון צחוק ותענוג, והוא גלוי תענוג העליון לצדיקים לעתיד לבוא, כמו שכתוב 'לוינתן זה

בחינת רבקה של שלש שלש בקר' – התכללות  
חיות המרכבה זו בזו

**ובזה** יובן ענין בחינת רבקה, שהוא מלשון  
רבקות של שלש שלש בקר או של  
ארבע ארבע (עירובין ד,). דהפירוש הוא חבור  
וקשור של שלש או ארבע בהמות יחדיו נקרא  
רבקה, וכך הוא בענין חיות המרכבה כשהן  
כלולים ומתחברים יחד להיות ו'החיות נושאות',  
הן בחינת רבקה של שלש שלש בקר, שהוא  
התכללות חסד גבורה תפארת. פני אריה  
מבחינת חסד, ופני שור מבחינת גבורה כו'.  
ולפעמים הן של ארבע ארבע, שהוא בחינת  
פני אדם שבחיות המרכבה, שהן ד' בחינות  
חסד גבורה תפארת מלכות.

**ועל** דרך זה אמרו רנ"ל האבות הן הן  
המרכבה, שהן ג' בחינות חסד גבורה  
תפארת, ודרך הוא רגלא רביעא כו' (זוהר ח"א  
רמ"ג). וזה שכתוב במרכבת יחזקאל 'חוכרות  
אשה אל אחותה' (יחזקאל א ט), שהן בבחינת  
חבור והתכללות, שעל ידי זה יוקא ו'החיות  
נושאות כו', משום שעל ידי ההתכללות וחבור  
המדות יחדיו על ידי זה מתעלים וממשיכים  
מבחינה עליונה מאד ששם כל המדות כלולים  
יחדיו.

בחינה הנ"ל בעבודת האדם – התכללות המדות  
אהבה ויראה והתעוררות רחמים על נפשו  
שיורדה פלאים והבירור הנפעל על ידי כך

**ועל** דרך זה יובן בעבודת ה' באדם, כשיש  
בחינת התכללות המדות אהבה ויראה  
והתעוררות רחמים על נפשו שיורדה פלאים  
זהו נקראת בחינת רבקה של שלש שלש בקר,  
שמדות נפש הבהמית מתבררים מקלפת נגה  
ועולים לה'.

**וזיהו** ו'הנה רבקה יוצאת' (בראשית כד מה),  
שיוצאת מקלפת נגה ואתהפכא חשוכא  
לנהורא. ולפעמים היא של ארבע ארבע,

השם אלקים המסתיר ומעלים, שבסבתו נמשך  
התענוג והינו על ידי בטול היש לאין.

עקר התענוג מתגלה בהשלמת הברור

**והנה** עקר הצחוק והתענוג מתגלה כשנשלים  
הברור והתקון דשם אלקים, וכמו  
במעשה בראשית כתיב ו'נרא אלקים את כל  
אשר עשה והנה טוב מאד – ויכלו השמים'  
(בראשית א לא-ב א), שבגמר כל המלאכה נתגלה  
התענוג. מה שאין פן בעוד שלא נגמרה  
המלאכה אין התענוג מתגלה כי אם הוא עוסק  
לגמר המלאכה.

**כך** על דרך זה עכשו העסק הוא להיות  
עובד אלקים לאהפכא חשוכא לנהורא,  
ובגמר ושלמות הברורים אזי כתיב 'ותחדש  
פני אדמה ישמח ה' במעשיו' (תהלים קד ל-לא),  
ויהיה גלוי הצחוק והתענוג. ולכן נקרא יצחק  
על שם העתיד, שלעתיד יהיה גלוי צחוק  
והתענוג זה.

הצחוק והתענוג של בחינת יצחק נמשך על  
ידי בחינת רבקה | 'רבקה' מלשון רבקה של  
שלש שלש בקר

**והנה** ביצחק כתיב והנה יצחק מצחק את רבקה  
אשתו. פרוש שכל הצחוק והתענוג עליון  
דיצחק הנ"ל הוא נמשך על ידי רבקה אשתו.  
כי הנה עקר בחינת אתהפכא חשוכא לנהורא  
הוא שך בנפש הבהמית שבאדם שהיא צריכה  
ברור ותקון, לעשות לתקן, מה שאין פן  
הנשמה עצמה אינה צריכה תקון.

**ונפש** הבהמית שרשה מחיות המרכבה פני  
שור וכו', וכמו שיש כח בהמרכבה  
להיות ו'החיות נושאות את הכסא' (שמות רב)  
כג טו. עפ"י יחזקאל פרק א, כך יש כח בנפש  
הבהמית להיות בה ועל ידה עליות לנפש  
האלקית, והינו אחר הברור של נפש הבהמית  
משום ששרשה גבוה מאד נעלה מלפני מלך  
כו'.





**וַיִּזְרַע יִצְחָק כְּאָרֶץ הַהוּא וַיִּמְצָא בִשְׁנֵה הַהוּא  
מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה' (בְּאָרֶץ הַהוּא בִשְׁנֵה הַהוּא  
- שְׁנֵיהֶם לְמָה, לֹאמַר שֶׁהָאָרֶץ קָשָׁה וְהַשְׁנָה קָשָׁה, רַש"י)  
(כו יב)**

**בית אברהם**

רבי אברהם מסלונים זיע"א

כפי הקשי בעבודת הבורא כן הוא הרנח

**וַיִּזְרַע יִצְחָק כְּאָרֶץ הַהוּא וַיִּמְצָא בִשְׁנֵה הַהוּא**  
מֵאָה שְׁעָרִים. מֵאֵמֶר חַו"ל אָרֶץ קָשָׁה  
וְשְׁנֵה קָשָׁה בְּכָל זֹאת וַיִּמְצָא מֵאָה שְׁעָרִים –  
מְרַמֵּז עַל עֲבָדוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, כֵּל מֵה שְׁיֹתֵר קָשָׁה  
לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו, בְּחִינַת 'אָרֶץ קָשָׁה וְשְׁנֵה קָשָׁה',  
שֶׁסֶּה הַבְּרָכָה מְצוּיָה, כְּמוֹ הַיּוֹרֵד בְּצִלְיָה מִתַּחַת  
לְפָנֵי הַיָּם לְהַעֲלוֹת מַשֶּׁם אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמְרֻגְלוֹת,  
מִשְׁקִיעַ בְּזֶה יְגִיעָה רַבָּה, וּבִשְׁבִילוֹ זֶה שְׁוֹה  
אַחַר כֵּף כָּל הַזֶּה דְעָלְמָא, כֵּל מֵה שְׁמִשְׁקִיעִים  
יֹתֵר עֲבוּדָה זֶה שְׁוֹה יֹתֵר:



**ישומח ישראל**

רבי יחמיאל ישראל יצחק מסלונים זיע"א

הקב"ה ברך את יצחק על שלא הטריווה לשרד

הטבע

**וַיִּזְרַע יִצְחָק כְּאָרֶץ הַהוּא וַיִּמְצָא וְגו' מֵאָה**  
שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה'. כְּבוֹד קִדְשֵׁי אֲדָמוֹר  
הַזֶּקֶן זַעֲלֵה"ה זי"ע מְנוֹאֲרָקָא דְבַר בְּקִדְשׁוֹ,  
אֲשֶׁר הָשֵׁם יִתְבָּרֵךְ נִתַּן לוֹ תוֹרָה וּבְרָכָה לְיִצְחָק  
עַל שִׁזְרַע וַיִּמְצָא מֵאָה שְׁעָרִים עַל פִּי דְרָף  
הַטָּבֵעַ, כִּי אִם לֹא הָיָה זֹרֵעַ הָיָה מִשְׁדֵּד מְעַרְכַּת  
הַטָּבֵעַ עַל פִּי הַגַּס, עַד כָּאֵן דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים  
(חג הסוכות אות ט)



בְּהַתְּפַלְלוֹת מִדַּת מַלְכוּת, שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּטוֹל  
וְקָבֵלַת עַל וְעֲבוּדַת עֶבֶד, כִּי הַעֲבוּדָה וְהַיְרָאָה  
הֵן שְׁנֵי מְצוֹת כו'.

**וַיִּזְהוּ שְׁיִצְחָק מִצַּחֵק אֶת רַבְּקָה אִשְׁתּוֹ, דְּהִינּוּ**  
שְׁבַחִינַת 'יִצְחָק', שֶׁהוּא הַתַּעֲנוּג שִׁיתְגַּלְהַ  
לְעִתִּיד לְבוֹא, הָרִי הוּא נִמְשָׁךְ 'אֶת רַבְּקָה אִשְׁתּוֹ'  
(שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּרוּר דָּשֵׁם ב"ן בְּגִימְטְרִיָּא בְּהִמָּה,  
דְּהִינּוּ עַל יְדֵי בְרוּר נֶפֶשׁ הַבְּהִמִית כְּשֶׁעוֹלָה  
לְמַעַל מַעַל לְהִיּוֹת בְּבְחִינַת רַבְּקָה, כִּי לְמִטָּה  
הוּא עֲנִפִּין מִתְּפָרְדִּין אֲבָל עַל יְדֵי הַבְּרוּר אֲז  
נַעֲשֶׂה הַתְּפַלְלוֹת כו').

על ידי ברור ובטול הנפש הבהמית מתגלה  
האור אלוקי בדברים גשמיים

**וְלָכֵן עַל יְדֵי זֶה דוֹקָא וַתִּרְדַּע הַעֲיֵנָה וַתִּמְלֵא**  
כְּדָה, דְּהִינּוּ שָׁעַל יְדֵי בְּחִינַת בְּרוּר  
וּבְטוֹל נֶפֶשׁ הַבְּהִמִית דוֹקָא, הִנֵּה עַל יְדֵי הַעֲלָאָה  
זוֹ נִמְשָׁךְ לְהִיּוֹת יְרִידָה וְהַמְשָׁכָה, בְּחִינַת וַתִּמְלֵא  
כְּדָה, הִינּוּ כ"ד סְפָרִין דְּאוּרִיתָא.

**כִּי הִנֵּה כָל הַתּוֹרָה נִתְלַבְּשָׁה בְּעִנְיָנִים גְּשָׁמִיִּים,**  
כְּמוֹ מְצוֹת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂוֹת בְּצִמּוּחַ וְזֵרַע  
הָאָרֶץ וּמְצוֹת קֶרְבָּנוֹת בְּבַעֲלֵי חַיִּים, וְכֵן בְּכָל  
הַמְצוֹת, שֶׁכָּל זֶה הוּא נִלְקָח מִקְּלַפַּת נִגְהָ, וְעַל  
יְדֵי הַמְצוֹת מִתְּבַרְרִים וְנִמְשָׁךְ עַל יְדֵי זֶה גְלוּי  
אֵין סוּף בְּרוּף הוּא 'אֲשֶׁר אֲנִכִּי מְצוּרָה' (דברים ו  
ו).

**וַיִּזְהוּ 'הִנֵּה אֲנִכִּי נָצַב עַל עֵין הַמַּיִם' (בראשית**  
כד מג), דְּהִינּוּ בְּבְחִינַת וַתִּרְדַּע הַעֲיֵנָה  
וַתִּמְלֵא כְּדָה נִמְשָׁךְ מִמֶּשׁ בְּחִינַת אֲנִכִּי, שֶׁהוּא  
סְתִימוֹ דְּכָל סְתִימִין שְׁמִמְנוֹ נִמְשָׁךְ הַמְּצִינֵן כו'.  
וְלָכֵן כְּדִי שִׁיחֵה הַמְּשָׁכָה זוֹ, גְלוּי אֹרֶן אֵין  
סוּף בְּרוּף הוּא בְּדְבָרִים גְּשָׁמִיִּים שְׁמִקְלַפַּת  
נִגְהָ, הוּא דוֹקָא עַל יְדֵי בְרוּר נֶפֶשׁ הַבְּהִמִית  
תְּחִלָּה שֶׁהִיא גַם כֵּן מִקְּלַפַּת נִגְהָ, שְׁאֲז  
אַחַר בְּרוּר וְהַעֲלָאָה זוֹ יוֹכֵל לְהִיּוֹת הַמְּשָׁכָה  
וַיְרִידָה זוֹ:

יש בו עדין כל הפלי מעשה, ויכול להעלות אותם. וזהו הוא גדול מאד, לפי שבפנימים הקרובים למיתה אם אז עושה תשובה אין זה רבותא, ויש לבעל דין לחלק עליו, שמפני זה עושה תשובה מחמת שפכר התבטלו ממנו כל פח התאוות, אבל עקר העבודה הוא שיהיה עובד להשם יתברך בעת שיש לו עדין כל כלי המעשה, וכל הכחות.

**וזה** מרמז בכאן שייצחק רצה לעורר אותו בתשובה, ואמר לו הנה נא זקנתי, ולא תסבר מחמת שאני קרוב למיתה אני באתי לזקנה לבחינת זקן שקנה חכמה, כי באמת לא ידעתי יום מותי, רק מחמת שמתבונן אני עתי ורגעי, באתי על ידי זה לזקנה שהוא החכמה. פי' לב חכם לימינו (קהלת י ב).

**וזהו** אותו גם כן שיתעורר בתשובה עוד בימי הנעורים. וזה שאמר לו ועתה, אין ועתה אלא תשובה (ב"ר כא ט), שאני מבקש ממך שתשוב עתה מיד. ואיזה בחינת תשובה אני חפץ, לזה אמר שא נא כליד, שתשוב להשם יתברך בעת שיש לך כל הכלים וכל החושים, שהם בעת שכל האברים חזקים ושלמים.

**תליד,** רומז שזה עקר התשובה, להרחיק עצמו מן הספקות ומן ספק אסור. וזה מרמז תליד, דברים שאפה מספק בס אם אסור אם לאו. וקשה רומז לתקון הברית, כמו שכתוב ו'תשוב באיתן קשות' (בראשית מט כד), שזה עקר התשובה, ואז וצא השדה, שהוא רומז לבחינת מלכות שמים. וצודה לי צידה, הינו להעלות אז הניצוצות הקדושים שנפלו פי'דע, והבין:

ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי, ועתה שא נא כליד תליד וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד (כו ב-ג)

## דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א

לא זמתין לימי הזקנה אלא בכל רגע יוכל להתבונן שעדין לא תקן מעשיו | הוראה כיצד לשוב בתשובה

**להבין** למה ספר לו 'לא ידעתי יום מותי', מהו נפקא מנה אם יודע יום מותו אם לאו. ואפשר לומר דהנה יצחק אבינו עליו השלום באמת רצה לעורר אותו בתשובה, דהנה איתא בגמרא (ברכות ה) לעולם רגזו אדם יצר הטוב על יצר הרע, נצחו מוטב וכו', ואם לאו יזכיר לו יום המיתה.

**ונשמע** מזה שאין זה השלמות לאדם שיעורר עצמו לתשובה מחמת יום המיתה, שהרי זה הוא כעצה האחרונה, ומי שהוא באמת עובד השם יתברך, אין צריך לעורר עצמו על ידי הזכרת יום המיתה.

**וזה** כונת מאמרם ו"ל (קידושין לב:) זקן זה שקנה חכמה. חכמה היא כ"ח מ"ה, שהוא עקר התעוררות לאדם, שידע שלא עשה כלום בעולם, וכל רגע ורגע מימי חזיו יתבונן מה שעשה בעולם, ונמצא שאין להתעורר ורקא מחמת זקנה, שאפלו רף בשנים יוכל להתבונן מה שעשה בעולם, וישל א בא עוד לשום שלמות, ויהיה הכל מה שעשה מעט בעיניו - שזה הוא ענין חכמה שהוא כח מ"ה. וזה זקן, זה שקנה חכמה, אפלו אם הוא רף בשנים נקרא גם כן חכמה, אם יש לו התבוננות הנה.

**ועוד** זאת מעלה, שאם האדם עושה תשובה בילדותו, לא מחמת שהוא קרוב למיתו,

**מוצאי שבת • סעודת מלוה מלכה**

וְיִשְׁכַּבְתָּ עִמּוֹ יָמִים אַחֲרֵיהֶם עַד אֲשֶׁר תִּשׁוּב חֲמַת אַחִידָה, עַד שׁוֹב אִף אַחִידָה מִמֶּךָ וְגו' (כו מד-מה)

וְעַתָּה שָׂא נָא כְלִיד תְּלִיד וְקִשְׁתְּךָ וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצוּרָה לִי צִיד (כו א)

**אוהב שלום**

רבי חיים מאיר זיאל ממגלניצא זיע"א

הסימן לרעת אימתי נמוג כעסו של חברו עליו

וְיִשְׁכַּבְתָּ עִמּוֹ יָמִים אַחֲרֵיהֶם עַד אֲשֶׁר תִּשׁוּב חֲמַת אַחִידָה עַד שׁוֹב אִף אַחִידָה מִמֶּךָ. הַנֶּה צָרִיד לְהַבִּין דְּבָרָיו, וְדַנְרָאָה פְּמִיָּתָר וְכַפֵּל הַדְּבָרִים. אִף כְּבוֹד קִדְשָׁת אֲדַמּוּר רַבְנוּ הַקְּדוֹשׁ מִמְּאֲגְלִינִיצָא וְצ"ל אָמַר הַפְּרוֹשׁ בְּזָה: תַּדַּע מְתִי 'יִשׁוּב חֲמַת אַחִידָה', כְּאֲשֶׁר 'יִשׁוּב אִף אַחִידָה מִמֶּךָ', פְּרוֹשׁ מִלְבָּד, כְּשִׁתְּרָגִישׁ בְּלִבְךָ שְׂאִין עוֹד בְּקִרְבְּךָ שׁוֹם אִף וְכַעַס עַל אַחִידָה, אִז תַּדַּע בְּטַח כִּי שָׁב גַּם חֲמַת אַחִידָה, וְדַבְּרִי פִי קִדְשׁוֹ חֵן וְשִׁפְתֵיךָ יִשְׁק:



**מוצאי שבת • סעודת מלוה מלכה**

**עבודת ישטיכר**

רבי ישטיכר דב מגוואלבראז' זיע"א

דוד המלך תקן סעודת מלוה מלכה לחזק לב האדם מינידתו ממדרגת הקדשה של השבת

מִה רָאָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם לְתַקֵּן סְעוּדָה בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ – הוּא סְעוּדַת מְלוּהָ מִלְכָּה, יַעַן כִּי רָאָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם בְּמָה חוֹשְׁשִׁים וּמְתַאֲוִים וּמִשְׁתַּוָּקְקִים מִלְּמַעְלָה אֶל אִישׁ פְּזָה שְׁהוּא בְּעֵינֵי עֲצָמוֹ כְּאֶפְסֵס וְאִין.

וְהַנֶּה בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ אִזִּי הָאָדָם הוּא בְּגִדְל הַשְּׁפָלוּת וְקִטְנוּת, כִּי בְיוֹם הַשַּׁבַּת קֹדֶשׁ הִיָּה רַב שְׂמִחָה וְגִדְל הַחֲדוּהָ עַד אִין שְׁעוֹר, וְעַתָּה בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ נִסְתַּלַּק וְנִפְסַק הַדְּבָר, וְכִמוֹ שְׂאֲמָרוֹ תְּכַמְיֵנו וְי"ל (ביצה טו). 'וַיִּנְפֹּשׁ וַי אָבְרָה נָפֶשׁ'

**מחשף הלבן**

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בתקון ברית הלשון והמעור יכולים להלחם עם הסטרא אחרא

וְעַתָּה שָׂא נָא כְלִיד, אִין וְעַתָּה אֶלָּא תִשׁוּבָה כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוּנָם לְבָרְכָה (ב"ר כא ו). הַזְהִירוּ וְאָמַר לוֹ, עַכְשֵׁיו צָרִיד שְׂתַעֲשֶׂה תִשׁוּבָה מְעַלָּה בְיוֹתֵר, וְהַזְהִירָה הַגְּדוּלָּה הִיא, שְׂיַעֲשֶׂה תַקוּן גְּדוֹל לְבְרִית הַלְשׁוֹן וּבְרִית הַמְעוֹר, שְׂבִשְׁנֵים אֶלָּה יִכּוֹל אָדָם לְהִלָּחֵם עִם הַסְטָרָא אַחְרָא.

דְּבִזְזוּלַת זֶה לֹא יִכּוֹל לְהִלָּחֵם עִם הַסְטָרָא אַחְרָא, וְעַל זֶה אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם (תהלים קמט ו) 'וְחָרַב פִּיפְיוֹת בְּיָדָם', חָרַב שֵׁישׁ לוֹ שְׂתִי פִיֹּת, וְהֵם שְׂתִי בְרִיתוֹת, בְּרִית הַלְשׁוֹן וּבְרִית הַמְעוֹר, הֵם הַנִּקְרָאִים 'חָרַב פִּיפְיוֹת'.

וְזֵהוּ שְׂאֲמַר לְעִשׂוֹ וְעַתָּה שָׂא נָא כְלִיד, וְעַתָּה הִיא הַתִּשׁוּבָה, שָׂא נָא כְלִיד, דְּהִינּוּ עֲשֶׂה תַקוּן לְכָל אִיבְרִידָה הֵם כְּלִיוֹ שֶׁל אָדָם, וְהַעֲקֹר הֵם בְּרִית הַלְשׁוֹן וּבְרִית הַמְעוֹר, תְּלִידָה הוּא הַפֶּה מִלְשׁוֹן 'תְּלִפְיוֹת' (שה"ש ד ה), קִשְׁתְּךָ הוּא הַבְּרִית. וְהַנֶּה 'כְּלִיד תְּלִיד וְקִשְׁתְּךָ' גִּימַטְרִיא 'הֵם בְּרִית לְשׁוֹן וּמְעוֹר' עִם הַכּוֹלָל, שֶׁהִזְהִירוּ עַל תַּקוּן הַלְשׁוֹן וְהַמְעוֹר כְּרָאוּי.

וְאֶפְשָׁר דְּלָזֶה נִמְי רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוּנָם לְבָרְכָה בְּמָה שְׂאֲמָרוֹ (ב"ר סה יג) 'שָׂא נָא כְלִיד', תַּדַּד סִינִידָה וְשַׁחַט יָפָה, הַסִּפִּין הִיא חָרַב פִּיפְיוֹת שֶׁהֵם בְּרִית הַלְשׁוֹן וּבְרִית הַמְעוֹר, וְשַׁחַט יָפָה הִיא שְׂחִיטַת הַסְטָרָא אַחְרָא, דְּבִכְרִית הַלְשׁוֹן וְהַמְעוֹר יִכּוֹל אָדָם לְהִלָּחֵם עִם הַסְטָרָא אַחְרָא:



אין לנו שום עציבות וחרטה על העבר, אדרבה אנו שמחים ועושים מחדש חג שאנו ששים ושמחים וכו'.

**וזו** ענין סעודת מלוה מלכה במוצאי שבת קדש בזמירות שירות ותשבחות – לאות על שביתתנו בשבת לשם ה' כי בו שבת וגו' (בראשית ב ג), על כן אנו שמחים באפיקי יומא על העבר (פרשת עקב):



### עבודת ישׁטכר

רבי ישׁכר דב מנואלבאדא זיע"א

'הביאה לי ציד ועשה לי מטעמים ואכלה' – יצחק אבינו צפה לחשכות הדורות האחרונים ויעץ לחזק לכם על ידי סעודת מרעים

**לחבין** פונת יצחק אבינו במה שצוה הביאה לי ציד ועשה לי מטעמים (כו ז), כי הנה ידוע ומפורסם לכל באי חצרות בית הצדיקים כי זאת היתה פונת הבעל שם טוב ו"ל להתאסף יחד שבטי ישראל בסעודת מרעים ובשלוש סעודות ומלוה מלכא ובסעודות ראש חודש ובסיום מסכתא וכדומה, והבעל שם טוב ו"ל לא היה הראשון לתקון ההוא – אלא שנשתפח הדבר וחרז הבעל שם טוב ויסדו.

**כי** הנה כאשר ראה יצחק אבינו והביט לדורות כי יבא ויגיע עת חשכות אשר לא יהיה להם אז לעדת בני ישראל שום דבר להשיב נפשם ולחזק את לבם, פקד ואמר הביאה לי ציד ועשה לי מטעמים – התקין להם בזה שיתאחדו ויתחברו יחד רעים אהובים בסעודת מרעים, ובזה יהיה להם תקומה בעת הזאת ותעלה ארוכה כמאמר הכתוב 'האספו ואגידה לכם וגו'' (בראשית מט א). והבעל שם טוב ו"ל זכותו יגן עלינו היה מעורר התקון הזה בזמיו לדורות.

**ישמעתי** בשם הרב המגיד זצוקלה"ה מקאזניץ – כי כמו אשר 'הקדוש' פן 'ההבדלה' גדל 'מפלה', ואמר דרך בדיחותא 'צא קדוש טא חדוש, צא הבדלה וויעלגע מפלה', לכן תקן דוד המלך עליו השלום בו סעודה, והיא סעודת מלוה מלכה אשר בה היה פועל והשיג כל רצונו, לחזק את האדם לבל לירא ובל לפחד מהנפילה:



### ייטב לך

רבי יקותיאל יהודה מסינעט זיע"א

השמחה בסעודת מלוה מלכה מורה שביתתנו בשבת קדש היתה לשם שמים

**לפעמים** היצר הרע מטעה את האדם ומראה לו סימן טהרה על ענין עברה, עד שידמה בעיניו שהוא מצוה ואינו מבין על עצמו. והבחינה לזה, אחרי עשותה פלה או מקצתה, הנה פקודי ה' ישרים משמחי לב (תהלים יט ט), ואם ירף לבבו ויתחרט, זה מורה שהיה עברה.

**ודבר** זה יש ללמד ממה דכתיב בדרך ויכרת את קנף המעיל אשר לשאול בלט ויהי אחר כך ויך לב דוד וגו' ויאמר לאנשיו חלילה לי וגו' (שמואל א' כד ד-ו), עין באלשיף ותמצא מבאר.

**אמנם** אם יגיל וישמח אחר עשות המעשה, זה לאות ומופת כי עשה מצוה, ולבעבור זה ישמח לבו ויגל. ודבר זה מבאר בבניה לעתים טעם על ענין שמיני עצרת, להורות על שמחת הרגל שלא יהיה שמחתנו כאחד הריקים בשביל הבלי עולם, אלא שמחה מעלה לשם שמים על הצלחת הנפשות המשגת לנו בימים ההם, והמופת על זה שאחר כך



**ובהגיע** היום אשר המלך יסע לבייתו, נתקבצו כל אנשי המדינה וילכו ונפלו לפני רגלי המלך ויאמרו, אדונינו המלך, אמנם כי כל הימים אשר שכנת בתוכנו היינו שמחים ומשמחים ולא הודענו לפניך את צרת נפשנו, כי לא רצינו להדאיב את הוד מלכותך, אבל כעת לפני נסיעתך מאתנו מרחים אנחנו לגלות לך כי כשל כחנו נשא רב המסים אשר העמסת עלינו, ולזאת מבקשים אנחנו להקל מעלינו את עלך הקשה. ודבריהם מצאו חן בעיני המלך וימלא את בקשתם.

**כן** גם אנחנו בני ישראל, כֹּאֲשֶׁר כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל סובל מדאגות על פרנסה ועל גלות, ועם כל זה כֹּאֲשֶׁר יגיע יום שבת קדש – כל אחד ילבש בגדי כבוד ומכבד שבת מלכתא בשלש סעודות ושירות ותשבחות, ואין מעלה על שפתיו שום תחנה ובקשה לטובת נפשו, כֹּאֲשֶׁר אָסְרוּ לָנוּ תַּכְמִינֵנוּ וְלֹא לִשְׂאֵל צְרִכֵינוּ בְּשַׁבָּת.

**אבל** בהגיע עת סעודת מלוה מלכה תפרדת יום קדשנו, אז האיש המשפיל יכול לבוא לפני המלך – מלכו של עולם להשתפף נפשו בדברים נגל, ואז בטח השם יתברך ימלא כל משאלות לבנו לטובה, עד כאן דבריו הקדושים:

### דברי יצחק

רבי יצחק אייזיק מסנאוליווע זיע"א  
חמין כמוצאי שבת הוא רפואה לעצבות

**שמעתי** בשם הרב הצדיק המפורסם מורנו משולם זושא זצוקלה"ה על מאמר הגמרא חמין כמוצאי שבת מלוגמא (שבת ק"ט:), והנה לא בארו בגמרא לאיזה דבר הוא רפואה רק אמרו בסתם שהוא מלוגמא.

וַיָּבֵא לוֹ יוֹן וַיִּשֶׁת׃ – התחזקות נוספת לשתיית י"ש באהות רעים

**אכן** יעקב אבינו צפה עוד למרחוק וראה אשר גם התקון שלו לא יוכל להתקיים מרב הטרדות ואפס הפנאי, על פן עשה עוד מעשה ותקון ויבא לו יון וישת' (פסוק כה).

**כי** הנה הגאון הקדוש הרבי רבי יצחק וצ"ל מנוראקא היה אומר, כשיבא משיחנו גואל צדק במהרה בימינו, אזי ילכו בני ישראל לקראתו עם צנצנת י"ש בידם להראות לו במה שהתחזקו בגלות המר והחשף.

**ועל** העת הזאת הביט יעקב אבינו ועשה להם תקון שהוא למלאות גרונם של תלמידי חכמים יון ולהתאסף לפעמים עם שתינת י"ש כמו שכתוב נדחי ישראל? כגם (תהלים קמ"ב) ראשי תבות יון:



## סגלת מלוה מלכה

### חמרא טבא

רבי אברהם שמוחה מבאנוב זיע"א  
כסעודת מלוה מלכה יכולים לפעל ישועות יותר מסעודות שבתות ויום טוב

**הרב** הצדיק רבי אלעזר ז"ל מליזענסק אמר, כי בסעודת מלוה מלכה יכולים לפעל ישועות על ישראל יותר מסעודות שבתות ויום טוב, ואמר על זה משל, למדינה אחת שהיתה סובלת במסי מלך ושריו וארנונות גדולים, פעם אחת הגיעה אליהם ידיעה כי המלך בכבודו יבא לשכן במדינתם על איזה ימים, וילבשו כלם בגדי יום טוב ויצאו לקראת המלך בשמחה וחדוה וקול משוררים ומנגנים, וכל הימים אשר ישב ביניהם המלך עשו סעודות גדולות וישמחו על פי נבל וכנור.

ועל ידי זה ילדו בנקל בעזרת ה' יתברך (אות לב).



### משמיע שלום

רבי שלום טכנא מפרוהביטש זיע"א

השומר סעודת מלוה מלכה מכסח במוזנותיו

**כל** מי שישמר סעודת מלוה מלכה בטוח הוא במוזנות תמיד, ורמז לזה מה שנאמר בתהלים 'סעדני ואושעה ואשעה בחקיד תמיד' (תהלים קיט קיז), דוד הנלח אָמר: 'סעדני' – כל מי שמקים את סעודתי, 'ואושע' – תהיה לו ישועה, ובמה תהיה ישועתו, 'ואשעה בחקיד תמיד', וידוע שחוק הוא לישנא דמוזני (ביצה טו):

**יאמר** הוא ו"ל שהוא רפואה שלא יהיה לו עצבות, והוא מרמז בפסוק 'ומחפש לעצבותם', כי כן 'מחפש' הוא ראשי תבות ח'מין ב'מוצאי שבת מ'לוגמא, וסמיה ליה 'לעצבותם' לומר שהוא רפואה לעצבות עד כאן. ושמעתי בשם איזה צדיק מפרסם שטוב לומר כן בפרוש בעת אכילת חמין אזי יאמר 'חמין במוצאי שבת מ'לוגמא' (אות לג):

אכילת מלוה מלכה סגלה ללידה קלה

**שמעתי** בשם הרבי רבי אלימלך מליזענסק זלה"ה, סגלה לנשים שלא יתקשו בלידתן, שיאכלו בכל מוצאי שבת קדש איזה דבר לשם מצות סעודת מלוה מלכה, ואף גם יאמרו בפה מלא 'לשם מצות מלוה מלכה',

## אוצרות גאוני הדורות

קטרוג, מה שאין כן כשמבקריו ומתפלל עליו סמוך למטתו אין צריך להזכיר שם אביו, וכך מצינו במרזם שהתפלל עליה משה רבנו ע"ה ואמר (במדבר יב יג) 'אל נא רפא נא לה'.

**וכן** יש לומר כאן, על דלא רצה להזכיר שם אבותיה רבקה בת בתואל דהיה רשע, ואולי יגרם בזה עוד קטרוג (דעל ידו נולד עשו פיזוע), על כן בחר לו להתפלל בצדה 'לנכח אשתו', אז לא היה מכרח להזכיר שם אבותיו כלל.



ויתרצו הכנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה'. ויאמר ה' לה שני גוים בכטנך ושני לאמים ממעון יפרדו ולאם מלאם יאמץ ורכ יעבד צעיר (כה כב-כג)

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו (כה כא)

### דבש וחלב

בשם רבי שמעון סופר זצ"ל התפלל יצחק לנכח אשתו כרי שלא להזכיר שם אבותיה

**שמעתי** מקבוד אדמו"ר ו"ל [רבי שמעון סופר זצ"ל] לפרש, על פי מה שאמר אביו הגאון בעל שו"ת חתם סופר לפרש לשון הש"ס (נדרים מ), כל מי שאין מבקר חולים גורם לו שמימות, סלקא דעתך, אלא כל מי שאין מבקר חולים אין מבקש עליו רחמים לא שיתיה ולא שמימות, עיני שם. וקשה וכי לא יכול להתפלל שיתיה אף על פי שאינו מבקר.

**יאמר** הוא ו"ל, משום דצריך להזכיר שם אבותיו ודוקא, ולפעמים יגרם בזה עוד

## חיים ושלוש

רבי טמחון קלוואה זצ"ל

רבקה התפלאה על ריב תלמידי חכמים

**יש** להבין מה היתה פונת רבקה במה שאמרה "למה זה אנכי". ועוד מה הניח את דעתה במה שהשיבו לה "שני גוים בבטנך".

**ויש** להקדים את מה שהקשו המפרשים (עי' פרי צדיק ושם משמואל פרשת קדושים) על הפסוק "אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" (שמות כ, ב), למה נכתב בלשון יחיד, והיה צריך לומר ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם. ובארזו על פי המבאר במכילתא (יתרו, פרשה א) על הפסוק "ויחן שם ישראל נגד ה' ה' (שמות יט, ב) שנאמר בלשון יחיד כי שם השווו כלם לב אחד. ע"כ. ולכן נכתב "אלהיך" ו"הוצאתיך" בלשון יחיד, לומר שפדי לזכות למתן תורה, צריכים ישראל להיות באחדות ובלב אחד.

**עוד** יש להקדים את דברי הגמרא בבבא בתרא (י.) על הפסוק "בנים אתם לה' אלהיכם" (דברים יד, א) 'בזמן שאתם עושים רצונו של מקום אתם קרויים בנים'. עוד יש להקדים את דברי הגמרא פסחים (כב.): 'שמעון העמסוני, ואמרי לה נחמיה העמסוני, הנה דורש כל אתים שבתורה. כיון שהגיע ל"את ה' אלהיך תירא" (דברים י, כ) פירש. אמרו לו תלמידיו, רבי, כל אתים שדרשת מה תהא עליהן, אמר להם פשם שקבלתי שכר על הדרישה, כך אני יקבל שכר על הפרישה. עד שבא רבי עקיבא ודרש "את ה' אלהיך תירא" לרבות תלמידי חכמים.

**ולפי** זה יש לבאר שרבקה חשבה בדעתה שאם ה' שמע את תפלתם, מן הסתם שני הבנים צריכים להיות צדיקים ותלמידי חכמים, וזה מה שאמר הפסוק "ויאמר ה' אל לב רבקה", והצטערה ש"הבנים" שהם התלמידי

חכמים שעושים רצונו של מקום, מתרועעו ומנגחים זה את זה. ועל כן אמרה "למה זה אנכי", כלומר הרי פדי לקבל את התורה צריך שיהיו בלב אחד, ואם יש מחלוקת ביניהם לא היה צריך ה' לומר "אנכי ה' אלהיך" בלשון יחיד אלא בלשון רבים. ועל כן "ותלך לדרש את ה'", והינו שדרשה את דרשת רבי עקיבא על הפסוק "את ה' אלהיך תירא", שצריכים התלמידי חכמים לנהוג מורא וכבוד זה בזה, וכדברי המשנה באבות (ד, יב) 'יהי כבוד חברך כמורא רבך, ומורא רבך כמורא שמים'. ולפי זה טענתה בפייה, מדוע הבנים שהם תלמידי חכמים מתרועעו בקרבה.

**אולם** אף נענתה "שני גוים בבטנך וישני לאמים ממעיך יפרדו", שאין זה מחלוקת בין תלמידי חכמים, אלא מלחמה בין שתי עמים, בין הלומדים והעוסקים בתורה לבין הרוצים להשפיתם מלמודם. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)



**ויאמר יעקב מכרה כיום את בכרתך לי. ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכרה** (כה לא-לב)

## זרע בנך

רבי רבקה בנך שפירא זצ"ל

נתרצה עשו למכר את הבכורה כדי שלא להשתעבד במצרים

**בהתיר** קושיא ותמיה נפלאה על עשו שמכר הבכורה דבר גדול הערך בשביל מעט עדשים, והוא דבר רחוק מהשכל, דאפלו שוטה שבשוטים לא יעשה כן, כל שכן עשו שהיה ציד הארמי. ועוד הוינא בה, למה דקדק לומר 'מכרה כיום' וגו', מלת 'כיום' מיתר. ועוד מהו 'הנה אנכי הולך למות' וגו', וכי בשביל

שהיא לעצמת שטר חוב, ודכנגד מה שישתעבד הצעיר באחיו הבכור יקח הבכור את ארץ ישראל פלה גם חלק הצעיר, ויבכר המושפט צדק.

**ובזה** מצא יעקב מקום לבוא על עשו ושימכר לו הבכורה, ויפה דבר ויבזמנו דבר, והוא דכבר אמרו חז"ל (ב"ר סג יא) דבאיתו פרק מת אברהם, וידוע מה שאמרו חז"ל (ב"ר מד כ) על פסוק (לעיל טו יג-טו) 'כי גר יהיה וגו' ואתה תבוא אל אבתיך בשלום' שהבטיחו שלא יהא השעבוד בימיו, ועין בפרוש רש"י. ולכך מיד שמת אברהם בא לו אל עשו ואמר לו מכרה לי כיום את בכרתך לי, פי מעכשו חל פרעון החוב של 'כי גר יהיה' וגו' פיון שפכר מת אברהם, דכל עוד שהיה קדם פכר מבטח עליו וכנ"ל, אבל עכשו הוא מתחיל ועל הבכור לפרע אותו החוב כנ"ל, ולכך מכרה כיום רצה לומר באשר עכשו מת אברהם ומתחיל השעבוד ומשל דוקא על הבכור, מכרה לי הבכורה פיון שמגיע לך מזה נזק, באשר השעבוד והענוי קשה ולמה לך הבכורה.

**וכן** הודה לו עשו באמרו הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכרה, רצה לומר פיון שהשעבוד דהינו פרעון החוב יש בו סכנת מיתה, וכמו שבאמת המצרים מהם טבעו, מהם הרגו וכדאיתא במדרש (סנהדרין קיא), אם פן למה זה לי הבכורה, רצה לומר הבכורה בזה האופן, ולכך ייבאו עשו את הבכרה. דרז"ל (ב"ר סג יד) קשיא להו מלת 'את' ופרשו לרבות תחית המתים שבזה עמה, ולדרבנו זה מרבה את ארץ ישראל שבזה עם הבכורה, שאמר אי אפשר בשטר חוב ולא במתנה של ארץ ישראל. (וישלח ראשון)

זה ימאס הבכורה, אם פן לא יבנה אדם בית ולא ישע כרם שמה ימות.

**ואמרונו** בהתר כל זה בדכבר גדול נתחבטו אז יעקב ועשו, והוא, דכבר קבלה היתה בידם מה שאמר הקב"ה לאברהם (לעיל טו יג) 'כי גר יהיה ורעה בארץ לא להם ועבדום וענו אתם' וגו', 'ביום ההוא כרת ה' ברית את אברהם לאמר לורעה נתי את הארץ' וגו' (טו יח), הרי הקב"ה נתן ארץ ישראל לאברהם, ובתנאי על מנת שמי מזרעו שיפרע השטר חוב של 'כי גר יהיה ורעה' הוא שישטל אותה מתנה.

**וגם** ידעו שפכר אמר הקב"ה (לעיל כא יב) 'כי ביצחק יקרא לך זרע', אם פן לפי זה מה שאמר 'כי גר יהיה ורעה' וגו' על פרעה על זרעו מיצחק נאמר אותו הדבור, ומכל מקום מדלא פירש באיזה בן מיצחק יתקדם אם על ידי יעקב או עשו, רק סתם הדכר סתם 'כי גר יהיה ורעה' וגו', וכן סתם גם פן במאמר 'ביצחק יקרא לך זרע' ולא כל יצחק, עדין היה הדכר תלוי, ולא ידעו אצל מי מהם יתקדם אם על ידי יעקב או עשו.

**עד** שאמר הקב"ה לרבה שני גיים בבטנך ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר, וקשיא להו מאי האי דקמן שישתנה בהם סדרו של עולם שהבכור יהיה משעבד ועבד להצעיר, למה פן ועל מה פן עשה ה' להם ככה, דאיפכא מסתברא. ומתוך קושיא זו למדו מסברא דאין זה אלא משום דעל הבכור נאמר 'כי גר יהיה ורעה בארץ לא להם ועבדום וענו אתם', דמה שנאמר לו 'כי ביצחק יקרא לך זרע' ולא כל יצחק, הינו לומר שהבכור לבדו יקרא לך זרע לקיים השטר חוב של 'כי גר יהיה ורעה' אצל הצעיר, ולטובתו ולהנאתו כדי ששל ידי פן ינחל המתנה של ארץ ישראל.

## פרשת תולדות

לסמוך, והוא הדין גם פן אצל יעקב אבינו ע"ה פִּינן שְׁנַתן לוֹ דַרְךְ מְכִירָה, כְּמוֹ שְׁאָמַר הַפְּתוּב וַיִּמְכֹּר אֶת בְּכֹרְתוֹ לַיַּעֲקֹב, שְׁלַקַּח עֲשׂוֹ לַעֲצָמוֹ הַלָּחִם וְהַעֲדָשִׁים בְּעַד הַבְּכֹרָה שֶׁמְכַר לוֹ, וְדַרְךְ מְכִירָה מֵתָר לְמִכֹּר לָחֵם וּמֵאֲכָלִים וְלִהְיוֹשִׁיט לְקַלֵּי הַדַּעַת שְׁעוֹשִׂין מַעֲשֵׂה עֲשׂוֹ שְׁלֵא נוֹטְלִין וְלֹא מְבָרְכִין. (וע"ע בספרו שו"ת בית ישראל אר"ח סי' כח)



### ברית אבות

רבי יוד סויסה זצ"ל

עשו בזה את הבכורה ואת תחית המתים

**מוכא** במדרש (ב"ר סג, יד) 'מה בנה עמה, תחית המתים בנה עמה'. ויש להבין מנין הוכיח המדרש שעשו בנה גם את תחית המתים.

**ונראה** לבאר, בהקדים את דברי הגמרא בסנהדרין (ז): 'מנין לתחית המתים מן התורה? שנאמר וינתתם ממנו את תרומת ה' לאהרן הכהן' (במדבר יח, כח), וכי אהרן לעולם קיים, אלא מלמד שעתיד לחיות, וישאאל נותנים לו תרומה. אבל רבי ישמעאל למד מפסוק זה למוד אחר, "לאהרן" כאהרן, מה אהרן חבר, אף בניו חברים'. כלומר, שאין נותנים תרומה אלא לכהן חבר, פרוש, תלמיד תכם, כמו אהרן, ולא לכהן עם הארץ.

**עוד** יש להקדים את דברי המשנה בנבחים (ק"ב): שצד הקמת המשכן, היתה העבודה על ידי הבכורות ולא על ידי הכהנים. ובמדרש אגדה (במדבר ג, יב) מבאר שהעבודה נטלה מהבכורות בגלל שחטאו בחטא העגל.

**ומעתה**, פִּינן שעשו הָיָה בכֹּוֹר, אם הָיָה סוֹבֵר פְּחֻמִּים, שֶׁהַפְּסוֹק בָּא לְלַמֵּד

ויעקב נתן לעשו לחם וגזיר עדשים ויאכל וישת ויקם וילך ויכו עשו את הבכרה (כה לד)

### חתן ישעיה

רבי ישראל אברהם אלטר לאנדא זצ"ל

כיצד נתן יעקב לעשו לחם ועדשים מבלי שיטל ידיו ויברך עליהם

**לכאורה** קשה היאך היה רשאי יעקב אבינו לתן לעשו לחם וכו' לאכל, הלא מסתמא לא היה עשו נוטל ידיו ללחם זה ולמאכל זה, ולא היה מברך עליו לא ברכה ראשונה ולא ברכה אחרונה ברפת המזון, וכן באמת מפרשים העולם בקרא ויאכל בלא נטילת ידים, וישת בלי ברכה, ויקם וילך בלי ברפת המזון, ויכה ויכו עשו את הבכרה, ואיתא בשלחן ערוך (אר"ח סי' קסג ס"ב) ברמ"א וזה לשונו: ואסור להאכיל נמי למי שלא נטל ידיו משום לפני עור לא תתן מכשל, עכ"ל. ואם פן קשה הלא קימו האבות כל התורה פלה עד שלא נתנה, כמו שאמרנו חז"ל (יומא כח): קיים אברהם אבינו ע"ה אפלו ערוב תבשילין דרבנן, ואם פן היאך ח"ו עבר יעקב אבינו ע"ה על לפני עור לא תתן מכשל, ומסייע ידי עוברי עברה לתן לעשו אחיו לחם ומאכלים והוא יאכלם בלי נטילת ידים וברפת המזון.

**אבל** יש לתרץ, פי איתא באחרונים (עיין שדי חמד כללים מערכת ו כלל כז אות י"ט, ובשו"ת בית יצחק סי' קיז) שנה מה שכתב הרמ"א שאסור להאכיל למי שלא נטל ידיו לנטילת ידים משום לפני עור, הינו רק כשנותן לו משלו במתנה, דאז הוי כמו תרי עברי דנהרא דאינו יכול לטל מעצמו, אבל פשקונה ממנו במחירי קסף, שבידו לקנות לו פת בכל מקום, אם פן ליכא איסורא כלל, עיי"ש.

**הרי** לן על כל פנים דכבר התירו האחרונים, והנח להם לישראל שיש להם על מי



זה, מסתמא כיון שהיה רמאי גדול הא ודאי שחשש פן ירמהו אחיו הקטן, כי כבר הפירו מענין הבכורה שטרפה ממנו בקערה מלאה מעט קטנית ורבה מים, ועוד דמזליה חזי דיתרמה בענין, ונתיעץ עליו יצחק דכשתבוא אלי לא תבוא בקולך העב ודבורך החזק, כי היה קולו כחזיר היער, רק תשנה קולך אל השפלות ואל הנעימות מעין קולו של יעקב, כי בנדאי יעקב אם יעשה רמאות יעבה קולו בחכמתו וירמהו לקולך, ועל ידי זה לא יועיל מאומה.

**וזה** מה שאמרה רבקה ליעקב בנה לאמר, תבת 'לאמר' פרושה שפשיבוא אל אביו במטעמים יבוא בקולו הנמוך פקולו, כי כל 'לאמר' לשון נחת רוח, ונתנה טעם לדבריה כדני שלא יקשה לה בנה דאדרבה צריך אני להערים ולבוא בקולו של אחי עשו, לזה אמרה הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר, פלומר שביבוא פקולך בנחת, ואם תבוא אליו בקול רעש ונעש, אם פן ירגיש שאי אתה עשו, אשר על פן אני מצנה אותך לדבר בנחת, וכן עשה שבא אצל אביו בקולו הנמוך.

**והנה** יצחק ראה הקול שהוא של יעקב, וסבר שהוא עשו בשנותו את קולו כאשר צנהו לעשו, ולכן אמר גשה ואמשך לשיהיה בידו שני סימנים כצחת שהוא עשו, ובתרי הויא חזקה, והניו דקאמר ויאמר הקול קול יעקב הא חד, והידים ידי עשו, הרי שני עדים מעידים שהוא עשו, לכן ויברכהו. (ח"ד

סי' תקלח)

על תחית המתים, נמצא שגם כהן עם הארץ יכול לקבל תרומה, ומדוע אם פן בנה את הבכורה, הלא גם הוא לקבל תרומה בזכותה. אלא ודאי שעשו סבר פרכי ישמעאל, שאין נותנים תרומה אלא לכהן חבר פלומר שהוא תלמיד חכם, וכיון שעשו אינו נחשב ל'חבר', לא יקבל תרומה, ולכן בנה את הבכורה שאינה נותנת לו מאומה, ולפי זה יוצא שאינו לומד את תחית המתים מן התורה, לכן המדרש אומר שבנה שעשו בנה את הבכורה, בנה עמה גם את תחית המתים. (באדיבות 'מכון חכמי

ספרד' נתיבות)



**ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר**

(כ"ו)

## מטעם המלך

רבי חיים עמרם זצ"ל

תחבולתה של רבקה שינדבר יעקב אל אביו בלשון רכה ותחנונים

**קצת** קשה, ד'לאמר קמא יתר, וגם את השני, דמאי 'לאמר' לאחרים איבא. ועוד יתרון קושיא עצומה בקרא, דקאמר ויאמר הקול קול יעקב והידים ידי עשו ויברכהו, וקשה טובא דהיאף הספיק לו סימן השער, ושבק לסימן הקול שהוא סימן מובהק, דהך סימנא דשער הוא עשווי להודיע בעורות גדיים ואדרת שער כמו שהיה באמת, ואולם סימן הקול הוא סימן מעלה, דמהאי טעמא סומין מתרים בנשותיהן וכל אדם בלילות.

**ונראה** לישב הפל בדרך שכל וחרופות, דהנה מסתמא כשמע עשו שליחות

## פרשת תולדות

לִיעֲקֹב וְעֵתָה בְּנֵי שְׁמַע בְּקִלִּי לְאַשֶׁר אֲנִי מַצְוֶה אֹתָךְ, הֲיָה דֵי לֵה שְׂתֵאמֵר וְעֵתָה לָךְ נָא אֶל הַצֹּאֵן.

**ויש** להקדים את דברי הגמרא בקדושין (לא), שאל בן אלמנה אחת את רבי אליעזר, אבא אומר 'השקני מים', ואמא אומרת, 'השקני מים', איזה מהם קדם? אמר לו, 'הנח כבוד אמוך ועשה כבוד אביך, שאתה ואמוך חֲבִיבִים בכבוד אביך'.

**ונראה**, שכל זה הוא דוקא כפֶּאֶר הָאֵב מַצְוֶה בַּמִּפְרָשׁ, אִךְ אִם הָאֵב לֹא צָוָה בַּמִּפְרָשׁ, רַק שִׁפָּךְ הַבֵּין הַבֵּין מִתּוֹךְ דְּבָרֵי אָבִיו, וְאִמּוֹ מִנְגִיד מַצְוֶה אוֹתוֹ בַּמִּפְרָשׁ, הַדִּין הוּא שִׁישְׁמַע לְצוּוֵי הַמִּפְרָשׁ שֶׁל אִמּוֹ.

**ולפי** זה, מאחר שצוה יצחק לעשו לעשות לו מטעמים, כמו שנאמר "ויקרא את עשו וגו' ועשה לי מטעמים" (בראשית כו, א-ד), ומשמעות לשונו מורה שאינו רוצה שמישהו אחר יביא, חשש יעקב הכיצד יעבר על רצונו של אביו? לכן, רבקה אמו שידעה זאת הדגישה ואמרה "ועתה בני שמע בקולי", ואין לך לחשש מכך שחייב כבוד אב חזק מחייב כבוד האם, ולא תוכל לשמע לקולי, שכן זהו דוקא אם צוה האב בפירוש, אבל כעת ש"אני מצוה אתך" בפירוש, ולעמת זאת, רצון אביך לא היה במפרש שאינו רוצה שאתה תביא לו מטעמים, אלא כך הבנת מתוך דבריו, בזה תוכל לשמע לי, מאחר שצויתך במפרש, לפיכך "לך נא אל הצאן". (באדיבות 'מכון חכמי

ספרד' נתיבות)

ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר הביאה לי ציד ועשה לי מטעמים ואכלה ואברככה לפני ה' לפני מותי (כו ו-י)

## חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

מהו 'לאמר' שאמרה רבקה ליעקב

**ולכאורה** יש לדרגך, מאי תבת 'לאמר'. ונראה לעניות דעתי על פי מה שמוכא בספרים הקדושים ובראשם הגאון הקדוש משינעווע זי"ע, ודעבודה היותר קשה בעבודת השם אם נתקשר בהנאת הגוף כמו אכילה ושתייה וכו', שיהיה למען כבודו ותפירתו. ועל פן אהב יצחק את עשו כי ציד בפירו', כלומר שיצחק דמה בנפשו שעשו יכול לצוד היצר הרע אם הוא בענין אכילה דהינו 'בפירו', כמו שהביא רש"י (כה כז) ששאל האיד מעשרין את התבן והמלח. וזהו המלחמה הגדולה עם היצר הרע, ונגיד זה היא עצה טובה להזכיר לו יום המיתה. וזהו שאמרה רבקה, 'הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר', כלומר שאמר לעצמו 'הביאה לי ציד' וגו' ואכלה, הגם שהוא הנאת הגוף אף על פי כן וברככה לפני ה' ש"יכול לאכל לפני ה', ועצה לזה לחשב מחשבות לפני מותי' שיהיה זה נגדי תמיד, ואז יכול לאכל כל דבר לפני ה'.



ועתה בני שמע בקלי לאשר אני מצוה אתך לך נא אל הצאן (כו ח-ט)

## מערכי לב

רבי יוסף הפאל חזן זצ"ל

היחד יעקב מביא אכל לאביו בזמן שאביו בקש זאת מעשו

קשה, מדוע הצרכה רבקה להאריך ולומר

ויאמר יצחק אל בנו מה זה מהרת למצא בני ויאמר כי הקרה ה' אליהיך לפני (כו ט)

## נסא שלמה

רבי שלמה חכים זצ"ל

הנאה ממעשה נסים

**אמרינו** בתענית (כד.) אין נהנין ממעשה נסים, וכתב רש"י מפני שמנפין לו מזכיותיו. ומסתברא דזהו לבעל הנס, דהינו למי שנעשה לו הנס, אבל אחר מתר ליהנות. וזהו דקאמר לו יצחק ליעקב מה זה מהרת למצא בני, אין זה כי אם על ידי נס, ואסור ליהנות ממנו ומנפין לו מזכיותיו. לזה חדש לו יעקב דאין זה כי אם לבעל הנס אבל אחר מתר, וזהו דקאמר כי הקרה ה' אלהיך לפני, לפני דיקא והנס נעשה לי, ואתה תוכל ליהנות ממנו.

(דרוש ב' לנישואין)



## אור פני יהושע

רבי יהושע בוקסבוים זצ"ל

ראית שם ה' על סכין השחיטה

**ויש** לפרש דהנה במסכת חלין (י"א) אמר רב חסדא מנין לבדיקת סכין מן התורה, שנאמר (שמואל א' יד לד) וישחטתם בזה ואכלתם, וכתב הרא"ש דצריך י"ב בדיקות, ורמז הנה ב'זה', וזה בגימטריא י"ב. ואיתא בספרים הקדושים בשם רבנו הבעש"ט ז"ע, דלא אכל מספינו של שוחט רק אם ראה עליו את שם הקדוש הו"ה, כי אז הנה חזקתו ברוק.

וזה שתמה יצחק אבינו מה זה מהרת, והאין הנה לך שהות לעשות את זה' י"ב בדיקות, והשיב לו יעקב אבינו ע"ה כי הקרה הו"ה וגו' לפני, הינו שראיתי את השם המפרש על הסכין.



ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש (כו כח)

## דרכי הים

רבי רפאל יצחק מאיזו זצ"ל

רבי השפע כשהברכה באה מידו ותברך שמו

**דבר** זה למדנו מתורתו של הראב"ד והביא דבריו הרב פרשת דרכים בדרשותיו, שכתב כי כל משפט הבא מיד הקב"ה בעצמו הנה הוא חזק יותר מהבא על ידי שליח, יען שם. משם אתה למד לענין הטובה במכל דכן, דגדולה מדה טובה פנודע.

## אשר

בזה ימתק פונת הכתוב בברכת יצחק ליעקב באמרו ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש. ולכאורה יש לדקדק בשנוי ברכה זו אשר ברוך יצחק ליעקב ועשו, כמו שנאמר אחרי זה גם כן לעשו והנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעלי, כי ליעקב הזכיר שם ה' באמרו ויתן לך האלהים, מה שאין כן לעשו לא הזכיר שם ה', גם בברכת יעקב אמר ורב דגן ותירש ורגבי עשו לא אמר כן, ושנוי זה ודאי לא על חנם.

## אמנם

על פי האמור הנה נכון, דכונת ברכתו של יצחק ליעקב הנה שיהיה ברוך מידו של הקב"ה בעצמו לא על ידי מלאך ולא על ידי שליח, ובזה יהיו ברכותיו ברבוי ובשפע רב, ולזה אמר לו ויתן לך האלהים ונקא דהינו בעצמו תברך שמו, ובזה תהיה מברך ברב דגן ותירש, מה שאין כן לעשו לא רצה לברכו בברכת יעקב על דו תברך שמו, אלא אמר לו שיהיה מברך מטל השמים ומשמני הארץ על ידי שליח, ולכן לא אמר ורב דגן ותירש כמו שאמר ליעקב כמובן. (דרוש

א לנישואין)



מנושאי הפרשה

הטעם שהצרך יעקב להתברך  
בדרך תחבולה ומרמה ולא צנה  
ה' ליצחק לברך את יעקב

דרשות הר"ן

רבי נסים בן ראובן גירונדי זצ"ל

אלו ידע יצחק שעשו אינו ראוי לברכה הנה  
נעצב בלבו ולא היתה שורה עליו רוח הקדש  
בשלמות

**רבותינו** ז"ל אמרו (פסחים קיז.) 'מזמור לדוד'  
שאמר שינה ואחר כך שרתה עליו  
שכינה, ללמדך שאין השכינה שונה לא מתוך  
עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך ראש  
אלא מתוך שמחה, שנאמר (מלכים ב' ג טו) ועתה  
קחו לי מנגן והיה מנגן המנגן ויהי עליו יד  
ה' [וכו'].

**ובזה** יוסר ספק גדול, והוא איך רצה  
השם לתברך שיברך יצחק את יעקב  
והוא לא ידע שהוא יעקב אבל היה סבור  
שהוא עשן, כי עם היות שלא נגרע בזה כח  
הברכות כמו שאמרנו, מכל מקום היה ענין  
יותר גאות שידע יצחק בברכו את יעקב למי  
היה מברך. ועוד שנמשכה מזה איכה ושנאת  
עולם לעשו, לומר שהוא סבב לקחת ברכתו,  
מה שלא היה אלו באה רוח נבואה ליצחק  
שיברך אותו.

**והתשובה** בזה, שמבאר הוא בפסוק פי יצחק  
היה אוהב את עשו, ואין ספק  
שלא היה מפיר את מעשיו הרעים כמו  
שהודיעונו רבותינו ז"ל, ואלו באתהו הנבואה  
שיגידו בנו בכורו אשר אהב ויברך את יעקב,  
אין ספק שהיה מתעצב בזה, והיה עצבונו

ויאמר הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה  
פעמים את בכרתי לקח והנה עתה לקח בכרתי  
(כו לו)

דרכי דוד

רבי דוד מילדולה זצ"ל

באותה הקערה שנתן יעקב ערשם לעשו הביא  
מטעמים ליצחק

**האי** מלת זה נראה שהיא טפלה ומיתרת,  
דנראה שהיא מורה באצבע, והיה לו  
לומר ויעקבני פעמים.

**ויש** לומר דרך הלצה, דכשהביא יעקב  
המטעמים ליצחק אביו, הביאם לו  
באותה קערה עצמה אשר נתן לעשו  
אחיו העדשים כשמכר לו את הבכורה,  
ושבתוך שהיה יצחק מברך את יעקב שמע  
שעשו אחיו היה בא מצידו, ורצה לצאת  
ולנוס בבהלה כדי שלא ימצאוהו שם עשו  
אחיו, וכדאת אמר ויהי אף יצא יצא  
יעקב מאת פני יצחק אביו ועשו אחיו  
בא מצידו, ומתוך הבהלה נראה ששכח  
הקערה אשר הביא עליה המטעמים לאביו  
על השלחן.

**והנה** כשבא עשו אחר כך להביא גם  
הוא המטעמים שעשה לאביו, ושמע  
מיצחק אביו שבא אחיו במרמה ולקח ברכתו,  
ויהי כשמע עשו את דברי אביו ויצעק  
צעקה גדולה וקרה עד מאד פנאיה מהפתוב,  
ומתוך כך חזר פניו אצל השלחן וראה  
שם עליה אותה הקערה אשר בה אכל  
העדשים אשר נתן לו יעקב על ברכתו,  
והפירה ויאמר הכי קרא שמו יעקב ויעקבני  
זה פעמים, את בכרתי לקח והנה עתה לקח  
בכרתי, כלומר ויעקבני על ידי הקערה  
הזאת פעמים, את בכרתי לקח והנה עתה  
לקח בכרתי.

אם ילכו בדרך עקבה ומרמה. (פרק גאולה וישועה פ"ח)



**ארץ צבי**

רבי אריה צבי פרומר זצ"ל

על ידי ענוה ושפלות הלב זכה יעקב להארת הברכות בשלמות

**בדרשות** הר"ן הקשה, למה לא היה צווי מפורש ליצחק לברך את יעקב. אולי יש לומר, דידוע שאין לך מעלה בענוה ושפלות רוח, ואני את דבא, ואתי דבא (סוטה ה), על כן אין לך זמן מסגל לברכות כאותה שעה, שיעקב אבינו ראה פי יצחק אוהב את עשו יותר ממנו, ורוצה לברך את עשו ולא אותו, וגם מן השמים לא מנעו את יצחק מזה, ועל ידי זה היה לו לב נשבר ונדבא שאין כמותו, כי חשב את עצמו גרוע מעשו, ועל כן היה אז מכשר ביותר לקבל הארת הקדש של הברכות.

**ואחר** הברכות היה אפשר לו להיות נשבר ונדבא בתכלית, אף בידיעו רום מעלתו וערכו הגבוה, זה היה בכח וסיוע של הברכות, אך קדם הברכות לא היה מסגל לזה כל כך כמו אחר הברכות, על כן היה ההכרח שהברכות יבואו בזמן שלא ידע ממעלתו הקדושה, ונכנס ליצחק אגוס וכפוף ובוכה כבמדרש (ב"ר סה יא), והיה לבו רפה כשענה (שם סה טו), ולא היתה לו שום ישות ומציאות, וזו שעת הכשר שאין כמותו לקבל הברכות.

**ומזה** למוד לכל אדם, לפי מה שהוא נכנע ושפל בעיניו, הוא כלי מכשר לקבל הברכות של יעקב, כי מעשה אבות סימן לבנים.

סבה שלא תחול עליו רוח השם יתברך על השלמות.

**ולזה** רצה השם יתברך שיהיה סבור לברך בנו עשו אהובו, כדי שיתרחב לבו וישמח, וישיג רוח אלהי בתכלית מה שהיה אפשר לו להשיג, והיא הסבה במה שאמר יצחק לעשו ויעשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תברכך נפשי, כדי שתתרחב נפשו ותשמח, ותחול עליו רוח נבואי.

(הדרוש החמישי)



**ספר החיים**

רבי חיים ב"ר בצלאל זצ"ל - אחי המהר"ל מפראג

התברך יעקב בדרך מרמה כדי שיחולו הברכות על ישראל אף כשאינם ראויים

**והנה** בכל יום ויום עומד מדת הדין ומקטרג עלינו לאמר, רבוננו של עולם מה נשתנו אלו מאלו, ולמה יזכו אלו לברכת יעקב אביהם והם אינם עושים רק מעשה עשו.

**ואחשב** פי מפני קטרוג זה היתה סבה גדולה ויצומה מאת השם יתברך שיהא יצחק מכון בברכותיו אל עשו, שאם היה מכון ליעקב לא היתה הברכה מתקיימת בזרעו אלא אם כן יעשו כמעשה יעקב שנתפון אליו יצחק.

**אבל** עכשו שנתפון לעשו, על כל פנים אין מעשיהם גרועות יותר ממעשה עשו הרשע שנתפון אליו יצחק בברכותיו, והיה גם כן סבה שעקר אותה ברכה לא תבוא ליעקב רק על ידי תחבולה ומרמה, להורות שברכה זו יתקיים בזרעו אפלו



מעשי צדיקים

להקניט את רבי אפרים ואמר לו דרוך קנטור בעזות מצח, "אתה מתנהג כרבי, ואין לך חסידים, לי יש יותר מעריצים מאשר יש לך".

**אמר** לו ה'דגל', "אצל עשו נאמר, 'ויקראו שמו עשו', בלשון רבים, ומפרש רש"י הקדוש, 'הכל קראו לו כן'. אולם אצל יעקב נאמר בלשון יחיד (להלן פסוק טו), 'ויקרא שמו יעקב', שם מפרש רש"י, 'הקב"ה קרא לו יעקב'. את יעקב ידע והפיר רק הקב"ה, לעמת מרבית אנשי העולם, שהעדיפו את עשו". (מבחר אמרים)



ונירבו רעי גר עם רעי יצחק (כו ב)

**בישוב** ואנצשט הסמוך לעיר סיגעט, התגורר החסיד ר' שמעון שמעונוביץ הי"ד. מפרסם היה ר' שמעון בכל המחוז כיהודי מפלא בעבודת השם, במדות ובמעשים טובים, דרכו היתה להתפלל במתינות מיוחדת, הגם שהיה סוחר גדול של שוורים.

**מדי** תקופה מתקנים היה בעיר סאסקגו יריד גדול של בהמות, בו רגיל היה ר' שמעון לרכש שוורים רבים רזים ומצמקים במחיר מוזל, אחר להעביר אותם בעזרת רועים לאזור מגוריו במארמוש.

**על** הרי מארמוש הפוריים רועים היו השוורים מספר חדשים, שם האכילו אותם כראוי עד שהשמינו, ובעת הגריד, היו רועי ר'

ואלה תולדת יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (כה יט)

**בהיות** הגאון רבי אליהו מזולנא זצ"ל ילד רו בן ארבע שנים, כבר היה בקי בחמשה חמשי תורה על בורנם. בעת ששהה בבית הכנסת בימי חג הסוכות, בחברת הילדים בני גילו, עמד אחד מזקני חכמי ווילנא ופנה אל הילדים בשאלה.

**היכן** אגו מוצאים בתורה הקדושה את שמו של אברהם כפול זה אחר זה, 'אברהם אברהם', מלבד פרשת העקדה בה נכתב (לעיל כב יא) 'ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר אברהם אברהם'.

**עוד** טרם הספיקו הפעוטים יחד עם הצעירים שמשביבם להרהר בשאלה זו, קפץ אליהו הפעוט וננה, "הלא כך כתוב בתחלת פרשת תולדות, 'ואלה תולדת יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק'". (אוצר חיים)



ויצא הראשון אדמוני בלו באדרת שער ויקראו שמו עשו (כה כה)

**על** אף עצם קדשתו, ויחוסו כנכד הרה"ק **הבעל שם טוב הקדוש** זיע"א, כמעט ולא היו להרה"ק **רבי משה חיים אפרים מסדילקוב** זיע"א, בעל ה**דגל מחנה אפרים**, חסידים שהסתופפו בצלו.

**כאשר** התארח רבי אפרים בלבוב בבית הגביר המפרסם ר' לייב די מימעליס, התאכסן אותה עת בבית זה סופר משכיל, אשר בקש

הגיעו הרוכשים מאת ר' שמעון עצמו, וטענו כי אלה שונים שלהם, אותם רכשו מבעל הבית עצמו.

**ריב** פּרץ בין הסוחרים עד כי הסכסוך הגיע לידי דיון בבית משפט העירוני, והשופטים פסקו כי אלה שקנו אצל בעל הבית ר' שמעון, להם זכות הקניה, והשונים עברו לרשותם. אזי התחורו דברי הרבי, כי עוד יריבו אודות רכישת בהמותיו.

**הבין** ר' שמעון לנכון כי עליו להודות לרבי עבור ברכתו, רכש למען הרבי מתנה יקרה, טלית חדשה עם עטרה מכסף, וכן שטריימל חדש, ונסע לסיגעט. גבאו אל הקדש פנימה שאלו הרבי, "נו שמעון, האם אכן רבו על הסחורה שלך". (מונטרס נתן זוד)



**ויקרא שמה רחבות ויאמר כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ** (כו כב)

**יהודי** שצפה מספר שנים לזרע של קימא ועדין לא זכה לישועה, בא לפני הרה"ק רבי יששכר זב מבעלזא זיע"א, הזכיר את צרתו, ובקש את ברכת קדשו.

**אמר** לו רבי יששכר דב, "יש בידי סגלה מאת הרה"ק רבי משה צבי מסאווראן זיע"א לכל הנצרך לישועה, ללמד חמש דברים שהוא ספר מלא מוסר, על ידי זה יכנע לבבו ויחזר בתשובה, אז ישע".

**אתר** הוסיף הרבי מבעלזא ואמר טעם נוסף לסגלת למוד חמש 'דברים' לדבר ישועה ורחמים, בפרשת תולדות מצינו שיצחק חפר חמשה בארות, ובמדרש ישנה מחלקת האם

שמעון מחזירים את השונים המפסמים לסאסרגו, ומוכרים אותם תמורת רוחים נאים.

**באחת** השנים לא היה כל בקוש לשורים, רוכשים לא הגיעו, ומחירי השונים צנחו פלאים. משראה ר' שמעון כי הוא עומד לפני הפסד גדול, נסע לרבו הרה"ק בעל עצי חיים זיע"א מסיגעט הסמוכה, הגיש לו קוויטל, ושפך בפניו את מר לבו.

**לצורך** רכישת השורים, הוא לנה כסף רב מאנשים, גם כספי תומים ואלמנות השקיע בעסק זה, וכעת עלול הוא להפסיד חלילה את כספם, באין לו כל אפשרות לעמד בתשלום החובות.

**ברך** אותו העצי חיים בברכת הצלחה, כשהוא מפטיר לעברו, "אל דאגה, עוד יריבו הסוחרים אודות קניית השורים שלכם ותמכרו אותם ברנחים".

**בהגיע** עת היריד, סוחרים השונים לא טרחו להגיע עם מטענם ליריד, ואז נוצר במפתיע מחסור עצום בשורים, הסוחרים הקדימו לפגש את ר' שמעון בעודנו בדרך ליריד, ורכשו אצלו את כל השורים במחיר הגון.

**טרם** הגיע ר' שמעון עצמו, כאשר הגיעו עשרים הרעים המובילים את שונריו ליריד, כבר קבלו פניהם המתוכים, וסכמו עמהם על מכירת השורים במחיר מלא.

**נהוג** היה כי שור שנמכר, היה הקונה גוזז מעט משערות גופו, ורושם סימנו כי קנהו וזה שיף לו. אף הפעם כך עשו, הקונים באמצעות המתוכים החלו לצינו סימנם, אז

## פרשת תולדות

מים', וְכַף עֶשְׂהָ. מִיַּד הַחֲלוּ הַמַּיִם לִנְבַע וּנְתַמְלָאָה הַבְּאֵר מֵיָם.

**מאותו** היום היתה הרוחה לכל ערלי הכפר, הסוחרים החלו לעבר עם בהמותיהם דרך בית המלון, השקו שם את בעינם, וקנו מאתו תבן ומספוא, ויגדל האיש הלוח ויגדל עד כי נתעשר בזמן קצר.

**משראה** הגוי בעל המלון ששכן בדרך הארצה, כי התמעטו עוברי ארח לעבר בבית מלונו, התקנא ביהודי, הלך לפריץ בעל בית המלון של השוכר היהודי, והלשין עליו כי הונה אותו במחיר, הוא מתעשר על חשבונו. והוא מוכן לשלם דמי שכירות גבוהים יותר מהשוכר היהודי.

**נענה** לו הפריץ כפוי הטובה, חתם עמו חוזה שכירות, והיהודי שנאלץ לפנות את המלון ונותר מחסר פרנסה, קם ונסע לרבי צבי הירש וקבל על מסיג גבולו.

**אמר** לו רבי, "קח פיתקא אחרת וכתב עליה את הפסוק, 'וכל הבארת אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר', והשלף אל הבאר. עשה כך הפפרי, והמים תמו מן הבאר ותיבש.

**ראו** ערלי הכפר כי המים נעלמו, ונבאו בזעקה לבעל המלון, כל זמן שהיהודי דר במקום, היו בבאר מים בשפע, ומיום בא השוכר החדש תמו המים, חדלו עוברי ארח מן המלון, והרי הוא שומם כבעבר.

**שלח** הפריץ לקרא ליהודי ואמר לו, "נחמתי כי הדחתיו מן המלון, ועתה שוב אליו ככראשונה, ולא אוסיף עוד להדיחך ממנו".

חפר חמשה בארות, או ארבעה כפשוטו הכתוב.

**המדרש** מבאר שכל באר היא כנגד חמש אחר, והבאר החמישית שהוא כנגד ספר דברים, אצלה כתוב 'ויקרא שמה רחבות ויאמר כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ', רמז שחמש דברים, מסגל להושע בזרע של קימא. (ניצוצי התורה)



ויבאו עבדי יצחק וגו' אדות הבאר אשר חפרו וגו' מצאנו מים (כו לב)

**כפרי** תמים הגיע לשאל בעצת הרה"ק רבי הירש מזידיטשוב זיע"א בעל העטרת צבי, אודות בית מלון העומד על פרשת דרכים שהציעו לו לשכר במחיר מופתח.

**הוא** באר לרבי כי ישנה אפשרות להתפרנס ממנו ברוח, אלו רק היתה בחצרו באר מים, כי אז כל הסוחרים היו הולכים דרך המלון בדרךם לשוק בהאלמיץ, מאחר וזו הדרך הקצרה ביותר, כיום הם נוסעים בדרך עוקפת כיון שרק שם יש באר מים.

**אמר** לו הרבי, "עלה והצלח, שכר את המלון, וחפור באר בסמוך לה, ואחר שתחפור כמה אמות, בא אלי לשבת והגדתי לך את אשר תעשה". הלך האיש, שכר את המלון בתנאים מצויים, וחפר כפי שנצטוה.

**בבאו** לרבי, אמר לו רבי צבי הירש, "חפור עוד מעט בעמק, והנח שם פיתקא שכתוב עליה 'ויבאו עבדי יצחק ויגדו לו אדות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו

**מניעו'ין** זיע"א, שאָלו זקנו הרה"ק בעל התניא זיע"א האם הוא מסכים שעל בגדו העליון אותו ילבש בחפתו, יהיה טלאי.

**השתומם** רבי נחום מדוע יניחו טלאי על בגד חדש ויקר, ולא הסכים. בעל התניא נסה להבטיח לו כל מיני הבטחות, אך הוא סרב. בסוף ימיו הצטער מאד על הדבר, כדי לתקן ענין זה, היה יושב באהל מנוחת זקנו בהאדיטש ימים רבים. (היכל הבעל שם טוב גליון כו)



בעבור תברכני נפשוך (כו יט)

**סמוך** לביתו של החזון איש זצ"ל בעיר בני ברק, התגורר יהודי תמים מיוצאי הונגריה שלא עשה מאומה מבלי להתיעץ עם החזון איש, על כל דבר קטן כגדול היה נכנס לשאל, והחזון איש היה עונה לו כפי תמימותו על כל דבר מה וכיצד יעשה.

**ביום** ששי סמוך לזמן הדלקת הנרות, הגיע בביתה לבית החזון איש ואמר, "רבי, צנור המים בבית התפוצץ, והמים נוזלים לתוך ביתי". אמר לו החזון איש, "מה ביכולתי לעזור לך, לך לאינסטלטור, והוא יתקן את הנזילה".

**אמר** לו היהודי, "אכל השעה מאחרת, האינסטלטור לא ירצה לבוא בשעה זו, סמוך לשבת קדש". "ומה אתה רוצה ממני, מה אעשה לך", שאָלו החזון איש, והיהודי השיב בתמימות, "אני מבקש שהרב יאמר שהמים יפסיקו לזרום".

אמר היהודי, "לא אוכל לעשות קטנה או גדולה, בלי לשאל עצה מפי הרבי".

**נסע** הכפרי לזידיטשוב, והרבי אמר לו, "אם האדון מוכן להשכיר לך במחיר הראשון, עשה זאת, ואחר כך תשליך אל הבאר פיתקא שכתוב עליה הפסוק, 'ויחפר באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחבות ויאמר כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ'".

**הלך** האיש ועשה כן, הבאר נתמלאה מים כבתחלה, הסוחרים שבו למקום, ותהיה לו הרוחה, ומאז יושבים במלון בני בניו של השוכר הוא ורואים בו ברכה והצלחה ואין פוצה פה. (עטרת זקנים)



ואת ערת גדי העזים הלבשה על ידיו ועל חלקת צנארו (כו טז)

**ביום** חתנתו, עת נכנס הרה"ק רבי מנחם נחום מניעו'ין זיע"א לקבל את ברכת זקנו הרה"ק בעל התניא זיע"א, לבוש היה בגד עם צנארו, דבר שהחל אותם שנים להתפשט בקרב בני הנועורים.

**קרא** בעל התניא לרבנית בדחיפות, צנה עליה שתמהר להוריד מבגדו את הצנארו, והוסיף ואמר, "כל תוספת בבגד שאין לגוף צריך בו אלא עשוי לנוי, יש בו משום מותרות".

**גירסא** אחרת לספור זה, מצינו בפי הרה"ק רבי יוסף יצחק מליובאוויטש זיע"א. ביום חתנתו של הרה"ק רבי מנחם נחום

## פרשת תולדות

**אחרי** גמר ענייניהם בנמל, הלכו כלם לאכסנייה של ר' קופל בלטר בעיר יפו, שם סעדו את ארוחתם הראשונה בארץ הקדש.

**היה** רבי יוסף חיים מספר שכאשר הגיע רבו לאחר הסעודה לברכה השניה של ברפת המזון, 'גודה לך' וכו', 'על ארץ חמדה טובה ורחבה' וכו', נתהרהר קמעה, הפנה עיניו למרחבים שגשקפו מחלון חדרם, והוריד דמעה של שמחה והודיה, על שזכה לברך ברפת הארץ על אדמת הארץ.

**אם** כי עינים היו מטלטולי המסע, ערגה נפשם לעלות לירושלים מבלי להתמהמה זמן רב ביפו, ויבקש רבי אברהם שאג את בנו להכין הכל, על מנת שהשיירה תצא לירושלים למחרת בהשקמה.

**לפני** עלות השחר, כבר המתנה סמוך לאכסניה עגלה ששני ספסלים צרים וארפים צמודים לדפנותיה. כשהפציע השחר, יצאו את העיר, בצאתם את יפו, נכנסה העגלה אל שביל שמשני צדיו נטועים היו פרדסי יפו המפרסמים, וריח טוב של תפוחים, מלא את נחיריהם.

**אותה** שעה מלמל הרב מקוברסודורף, "עתה ממחשים לי ביתר שאת דברי הפסוק, 'כריח שדה אשר ברכו ה', הכי זכיתי מעולם לריח כזה של חקל תפוחין קדישין כפי שאני זוכה עתה, הלא זהו מעין עולם הבא, ממש מעין עולם הבא, גן עדן עלי אדמות".

**מבין** שהופרה השתיקה, ענה התלמיד רבי יוסף חיים לעמתו, "נו, הלא זהו מה ששינונו בסנהדרין (נח), 'אמר רבי אבא, אין לך קץ מגלה מזה, שנגמר (יחזקאל לו ח) ואתם

**נענה** לו החזון איש ואמר, "טוב, שהמים יפסיקו לזרם". בתמימות ובאמונה פשוטה חזר היהודי לביתו, והמים באמת פסקו מלזרום. במוצאי שבת בא היהודי בשנית לבית החזון איש, והפעם בפיו תלונה הפוכה.

**הרב** אמר שהמים יפסיקו לזרם והם באמת פסקו, אבל עכשו אין לי מים בבית". שוב נענה לו החזון איש ואמר, "מה אתה רוצה כעת", "אני מבקש שהרב יגיד עתה שהמים יתחילו שוב לזרם".

**לא** הסס החזון איש הרבה ואמר, "לוי, טוב יהא כן, שהמים יתחילו לזרם בבתחלה". חזר היהודי התמים לביתו כמו בערב שבת, והמים באמת התחילו לזרם.

**"אנכי** הכרתי את האיש התמים הזה", ספר הרב שלום שבדרון זצ"ל, "הוא היה מתפלל כותקיו במנון של החזון איש מדי יום, ולא זז קמעה בעצמו, הכל שאל בתמימות ואכן החזון איש נענה לו בכל דבר, ביצעו תמימות ושלמות נפשו בכל". (שאל אביך ויגדך)



יִרְחַת אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיִּבְרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רֵאֵה רֵיחַ בְּנֵי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרַכּוּ ה' (כו כז)

**ביום** ראשון כ"א לחדש זיו ל"ו למטמונים תרל"ג בצערי היום, דרכה רגלם של רבי אברהם שאג זצ"ל הארי מארץ הגר, ותלמידו רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל על אדמת ארץ הקדש, בשעה זו נהגשמה תקנתו של הצדיק מקוברסודורף, אליה ערג ונכסף מיום עמדו על דעתו.



זיע"א, את עדת החסידים אחר רבו הבעל שם טוב.

**מסבה** השמורה עמו, החליט להסתיר את זהותו ובקש ממשרתו שיכנהו בשם 'ברוך'. בבאם למעזריטש נכנסו לקבל ברכה מהמגיד הקדוש, ויהי משראא המגיד את האורח, אורו פניו, והוא קדם אותו בברכה, "שלום עליכם רבי מנחם מנדל מפרעמישלאן".

**"שמו** של אדוני הוא ברוך", הדרזר המשרת לתשו. חיוור קל עלה על פני המגיד והוא השיב, "כלם מכנים אותי רבי, הכי עלה בדעתך שרבי לא ירגיש שרבי מנחם מנדל מפרעמישלאן מתעתד לבוא לבקרו".

**אחר** סים והפטיר, "אמרת שברוך שמו, אם כן אברך אותו ש'גם ברוך יהיה". (רשימות דברים ד)



הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים (כו לו)

**שאל המגיד מדובנא** זצ"ל, מה הפרוש 'הכי קרא שמו יעקב', כלום הוא בחר לעצמו שם זה, הלא אביו כנה אותו כן, ה'ה לעשו לומר, הכי קראת שמו יעקב, בלשון נוכח כלפי יצחק אביו שהוא אשר כנה את אחיו בשם זה.

**והוא** מבאר בדרך משל. עניו בן טובים אשר היו לו קרובים במרחקים אליהם בקש לשים פעמיו, לקח מיקרי העיר מליצה מפארת בחתימת ידיהם, כי זה האיש יוסף בן שמעון הוא מגזעם וממשפחתם, אשר היה להם בעיר הזאת.

הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל'. ומפרש רש"י, 'כשתתן ארץ ישראל פריה בעיו יפה, אז יקרב הקץ, ואין לך קץ מגלה יותר".

**אותה** שעה נענה רבו והפטיר אחריו לאות הסכמה, "יפה אמרת חיים בני, אין בכך כל ספק, הקץ מתקרב, יש לזרז את הסוסים שיגיעו מהרה לירושלים, שמא יבוא המשיח ואנחנו משתהים בדרך".

**באותה** שעה אחזתם רוח קדשה של כסופי גאלה וחשובי קצין, ועיניהם לא תשבענה מנופה של ארץ ישראל, שמא תאמר, אחרי שיצאו מתחומה של עיר שוב אין לפניהם אלא ים של חול לווט בקרני השמש, לא חול הוא זה, אלא כלו קדש.

**ארץ** הקדש, עיר הקדש, אדמת קדש, כלום מילתא זוטרתא, ארץ שכל שעל מאדמתה ספוג קדשה וטהרה, ולא עוד, אלא שגם החל שלה קדש הוא. כל אותה הדרך ישבו הרב ותלמידו זה מול זה, עיניהם מתענגות מזיו הארץ ומיפי נופה, דורשים בשבחה של ארץ ישראל ומעלותיה. (בדור תהפוכות)



גם ברוך יהיה (כו לג)

**מגדולי** תלמידי הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, היה הרה"ק רבי מנחם מנדל מפרעמישלאן זיע"א, ביום מן הימים קם ויצא לדרך, ברוצונו לראות כיצד מנהיג הרה"ק רבי דב בער ממעזריטש

## פרשת תולדות

**הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים (כו לו)**

**בכל** ימי חייו, נוהג היה הרה"ק רבי ארון אפשטיין בן הרה"ק המאור ושמש זיע"א, לנסע להסתופף בצל קדשם של רבים מצדיקי דורו. במהלך נסיעותיו אלו, הגיע לבית מדרשו של הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א כשהוא מסתיר את שמו, וכן צוה על משמשו, לבל יגיד את מולדתו.

**עם** הפגס הרה"ק מרוזין לבית מדרשו, אמר למקורביו, "קראו נא אלי את רבי ארון", משהגיע לפניו אמר לו, "ישב נא אדוני פה בראש השלחן", בעל כרחו עשה כן, והרבי נתן לו חן וכבוד בלי גבול, ואחר אף כבדו בברכת המזון.

**מעבר** זמן מה, הגיע רבי ארון בשנית לרוזין, בצוותא עם הרה"ק הדברי חיים מצאנז זיע"א, בבאם שמח עמם הרבי, הזמינם לחדר מיוחד, בקש שיאכלו שם לחם, ובעוד רגעים אחדים, יפנה גם הוא לחדר ויסעד בחברתם.

**בחדר** עמדו שלשה נטלות מלאות מים לנטילת ידים, שהוכנו עבור שלשת המזמנים. מרב התלהבות והתרגשות בקיום המצוה, שפך הדברי חיים את הפד בעת נוטלו את ידיו.

**מחסר** ברה"ק, מהר רבי ארון להגיש לדברי חיים את הנטלה השנייה, ואז משהבחין שלא נשתירה בחדר כי אם נטלה אחת, לא רצה לטל בה את ידיו, ובכך להניחה עבור הרבי מרוזין.

**אולם** מחמת שלא חפץ רבי ארון שהרבי המארח יחוש בכך שלא ציית לדבריו,

**בדרך** התחבר עמו עני אחר ללכת עמו, באישון לילה, גנב מכיסו את כתב המליצה, ומהר לבוא אל הקרובים שהעניקו לו ביד רחבה, כי לא ידעו מי הוא באמת.

**כאשר** קרב העני האמתי אל עיר מגורי קרוביו, פגש ברה"ק הצועד לקראתו בחזרה מבית קרוביו, אז הבין את אשר עולל הגנב הרמאי, והוא תפס בו להוליכו לפני בית הדין להוציא את שלו מידו.

**אמר** לו הגנב, "מה עשיתי לך, אשיב לך את כתב ההמלצה ותוכל לנסע על קרוביך כאות נפשך. ככה העני ואמר, "הוי נבל, אם אתה לא היית משנה את שמך, ואומר בפניהם אשר שמך טודרוס, כשם אשר קרא לך אבירי, הייתי נוסע ובא לקרובי אבי, ומראה להם את כתב המליצה כי אני יוסף בן שמעון, אחי אביהם.

**אבל** אחר שכנית עצמך בפניהם בשמי, הם כבר פתחו לפניך את צרורות כספם והביאו לך את כל הטוב שהיה בידיהם, כבר לא נותר בכיסם עבורי יותר מפרוטות אחדות, ואני אנה אני בא.

**זאת** היתה טענת עשו, כי יעקב עשה במרמה ואמר 'אנכי עשו בכרך', על כך צעק צעקה גדולה ואמר 'הכי קרא שמו יעקב', כי כאשר בא לפניך, אם היה אומר לך כי הוא יעקב, ודאי לא היית מברך אותו עם הברכות אשר הכינות עבורי. אולם הוא לא קרא עצמו בשם יעקב, רק כזב ואמר כי הוא עשו, לכן כבר נתת לו הברכות שהיו שמורות עבורי. (מטלי יעקב)



משליכים באכזריות אבנים על הגאון מאינטערנאט, תוף שהם מגדפים אותו בקללות ויריקות בבוז ללא הרף, ואלו את רבי שמואל, הניחו לנפשו.

**חיש** מהר נמלטו הגאונים הצדיקים לנפשם, וברחו מן המקום. והנה רואה הגאון מאינטערנאט שרבי שמואל מתפח בבכי תמרורים, ועיניו זולגות דמעה.

**פנה** הגאון מאינטערנאט אל רבי שמואל בתמיהה, "הלא כבודו לא נפגע מאותם פוחזים, מה לו ולבכיה זו. השיב לו רבי שמואל בענות קדש, "אדרבה, היא הנותנת, דוקא העבדא שהניחוני לנפשי, היא פשר בכתי.

**הרי** הלכה היא שבדוע 'עשו שונא ליעקב' (ספרי בהעלותך ט י), מכף יש לנו ללמד שכל אשר בשם יעקב יכנה, הרי הוא שנוי על עשו. אחד שאינו שנוי על עשו, סימן שאין עליו צורת ישראל סבא, ויש לו להתודות על חטאיו. אחר שראיתי שאותי עזבו לנפשי, הבנתי את שפל מצבי, ואיך לא אבכה. (אמרי ספר)

עשה עצמו כאלו נטל את ידיו, ואכל מיתר המאכלים שהגשו לפניו בסעודה ללא הפת.

**משוננס** רבי ישראל מרוזין לחדר, הבחין בדבר ברוח קדשו, פנה לרבי ארון, ואמר, 'הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים', פעם ראשונה הסתרם פניכם, ועכשו אינכם אוכלים עמנו. הרי צוה להביא עבורו כד מים, והוא נטל ידיו ואכל עמהם. (יד מאור ושמש ותולדותיו)



ויטטם עשו את יעקב (כו מא)

**ספר** רבי אלעזר פיש מביקסאד זצ"ל ששמע מפי רבו רבי מרדכי יהודה לעוו זצ"ל אב"ד אינטערנאט, שפעם היה מהלף עם הרה"ק רבי שמואל פרינקל מדארג זיע"א ברחובה של אינטערנאט, ושוחחו ביניהם בענינים חשובים ונשגבים העומדים ברומו של עולם.

**לפתע** תוף קדי שחתם, קרבה לעברם חבורת ערלים בריונים ופראים שהחלו

מלוה מלכה

ספרים מהבעל שם טוב והלמדיו



**נכנס** רבי אלעזר לתוף החצר, וראה בה ארמון גדול אשר פאר הדרו אין לתאר במלים, מעטר באבנים טובות ומרגליות המאירות פשמש וכרח. הוא חש במקום ענג גדול, ונעימות אין קץ.

**בחלום** לילה, נתגלה לרה"ק רבי אלעזר מדזיוב זיע"א חזון נפלא, מוליכים אותו בגן עדן, שם הגיע להר גדול שהיה מאיר ככוכבי הרקיע, הוא עלה על ההר, וראה חצר גדולה ומפארת עשויה מכסף וזהב, מזהירה באור גדול מאד.

## מלוה מלכה

אדָּרַת שֶׁעַר חֲדָשָׁה חָמָה וּמְכַבֶּדֶת, שְׁשׂוּיָה הוּן רַב, וְהוּא נָתַן לוֹ הַבְּגָד בְּמַתְנֵה בְּלִי הַסּוּסִים.

**בְּנֵינָהּ** זוֹ עָשָׂה עִמּוֹ טוֹבָה כְּפוּלָה, הֵן בְּכָר שֶׁשָּׁמַר עַל בְּרִיאוֹת גּוֹפוֹ שְׁלֵא יִתְקַרֵּר בַּחֲרָף הַקְּפוּא, וְהוּן בְּכָר שֶׁהָרִים אֶת כְּבוֹדוֹ בְּמַאֲנֵי מְכַבְּדוֹתָא, כִּי הַבְּרִיּוֹת הַבִּיטוּ עֲלָיו בְּעֵזוֹ מְכַבְּדֵת יוֹתֵר.

**עֲנֻשׁוֹ** מוֹבֵן הַפֶּלֶן, עֲנָה לוֹ רַבִּי נִפְתָּלִי, "הַלְבִּשְׁתְּ אֶת נִכְדוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ, הַרְנִנְתְּ אֶת לְבוֹ, הַחַיִּיתְּ אֶת נַפְשׁוֹ, וְרוֹמַמְתְּ אֶת כְּבוֹדוֹ בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת, עַל כֵּן בְּדִין הוּא שֶׁתִּטַּל שְׂכָרָה, וְזָכִיתְּ לַחֲזִיוֹן הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה".  
(אֲרָזִי הַלְבִּנּוֹן)



**סִפּוֹ** הַרְה"ק מְבוֹיָאן זִיע"א. כְּמִדֵּי מוֹצְאֵי שְׁבֵת, יָשַׁב הַרְה"ק רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְרוֹז'יִן זִיע"א בְּקִרְבַּי חֲסִידָיו בְּסִעּוּדַת מְלוּוֹה מַלְכָּה, וּפְתַח בְּסִפּוֹר אוֹתוֹ סִפּוֹר כְּשָׁבוּעִים לִפְנֵי כֵן בְּאוֹתוֹ מַעֲמָד. הָרְהִיב אֶחָד הַנוֹכַחִים עָז וְאָמַר לְרַבִּי, הֲלֵא שְׁמַעְנוּ סִפּוֹר זֶה לִפְנֵי זְמַן לֹא רַב.

**הַקְּפִיד** עֲלָיו הַרְבֵּי בְּאֲמָרוֹ, הֲלֵא כְּתוּב (מַסְלִי כַּח ט) 'מִסִּיר אֲזַנּוֹ מִשְׁמַע תּוֹרָה גַּם תִּפְלְתוּ תוֹעֲבָה', אוֹתָהּ תִּפְלֶה שֶׁהַתְּפִלָּה הַיּוֹם, כְּבָר הַתְּפִלָּה אֲתָמוּל, בְּכָל אִפְן הַשִּׁי"ת 'וּשְׁבַת תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל' (תְּהִלִּים כַּב ז).

**חֲזִינוּ** מֵהָרַף דְּעֻבְדוֹת וְהַנְּהֻגוֹת שֶׁל עַבְדֵי ה' יִתְבָּרַךְ, הָרִי הוּא כְּ'תוֹרָה' מִמֶּש. (סוּבֵץ תַּפְאֵרַת יִשְׂרָאֵל)



**בְּתוֹךְ** כִּי הַבְּחִין כִּי מִתּוֹךְ אֶחָד הַחֲלוּנוֹת מְשַׁקִּיפּוֹת פְּנֵי אִישׁ יְהוּדִי בַעַל הַדָּרַת פְּנִים נִפְלְאָה, הַתְּעַנְּנוּ לְזַהוּתוֹ, וְנַעֲנֶה שֶׁהוּא הַרְה"ק רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיץ עֲנִסְקָא זִיע"א, שֶׁכָּל הַהֵר וְהַחֲצַר שִׁיכִים לוֹ, וְזֶהוּ חֶלֶק קֶטָן מִחֶלְקוֹ בְּגוֹ עָדוֹ.

**הַסְתַּבֵּל** רַבִּי אֱלֶעָזָר בְּפִנֵי הַרְבֵּי ר' אֱלִימֶלֶךְ, וְהַתְּעַנְּג מִתְאַר פְּנֵי מַלְאָךְ ה' צְבָאוֹת. בְּבִקֵּר הַשֶּׁכֶם מֵהָרַ וְיִצְא לְרוֹפְשִׁיץ אֶל אֲבִיו הַרְה"ק רַבִּי נִפְתָּלִי צְבִי מְרוֹפְשִׁיץ זִיע"א, וְסִפֵּר לוֹ אֶת חֲלוּמוֹ הַנִּפְלְאָ.

**אֲבִיו** מֵאֵן לְהֶאֱמִין לוֹ, עַד אֲשֶׁר צִיר לוֹ אֶת צוּרַת הַרְה"ק רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ זִיע"א, אֲזַי הִבִּין כִּי דְבָרֵי אֱמֶת בְּפִי בְּנוֹ וְאָמַר לוֹ, "בְּנִי, אֱמֶת שֶׁזֶהוּ צוּרַת הַרְה"ק רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ, אֲךָ בְּכָל זֹאת קִשָּׁה עָלַי לְהֶאֱמִין, צִירִיךָ הָאָדָם לְהִיּוֹת בַּעַל מְדֻרְגָה מְאֹד, שֶׁיִּזְכָּה לְרִאיוֹת אֶת רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ.

**הַגִּידָה** נָא לִי אֵיזָה דְּבָר גְּדוֹל עֲשִׂיתָ, שְׁזָכִיתָ לְכָר". אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלֶעָזָר, "הֲלֵא גְלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי אֲבִי, אִפְן הַתְּנַהֲגוּתִי וְעִבּוּדְתִי מֵעַתָּה קוֹמִי מִשְׁנַתִּי וְעַד הָעָרֵב, כְּמָה שְׁעוּרִים אֲנִי לוֹמֵד מִדֵּי יוֹם בְּיוֹם".

**אָמַר** לוֹ אֲבִיו, "הוּ אֱמֶת יְדַעְתִּי כִּי עִבּוּדְתִיךָ וְתוֹרַתִיךָ הֵם בְּמְדֻרְגָה גְּבוּהָה, אֲךָ כָּל זֶה אֵינּוּ מִסְפִּיק שֶׁתְּזַכָּה לְרִאיוֹת אֶת פְּנֵי הַקְּדוֹשׁ שֶׁל הַרְבֵּי ר' אֱלִימֶלֶךְ בְּגוֹ עָדוֹ, בּוֹדָאֵי עֲשִׂיתָ דְּבָר גְּדוֹל וְנִשְׁגָּב מִיְחָד, שְׁזָכִיתָ לְזַה"ן".

**לְבִסּוֹף** נִזְכַּר רַבִּי אֱלֶעָזָר, שֶׁלִּפְנֵי מִסְפַּר שָׁבוּעוֹת נִסַּע אֶחָד מִנְּכַדֵי הַרְה"ק רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ לְקַבֵּץ כֶּסֶף לְפָרְנִסְתּוֹ, וּמַחְמַת הָעֲנִיּוֹת לֹא הָיָה לוֹ בְּגָד עֲלָיוֹן. רַבִּי אֱלֶעָזָר לָבַשׁ אֲזַי

מילין יקדין ויהושים נפלאים מלוקט  
מדברות קדשו ותורתו של  
רבי דוד חי אביחצרא שליט"א

# מִי־הָאִתָּא

# חֻלְתָּא



חֻלְתָּא דְאִתְיִיתָא  
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

## עסק התורה בכל מצב שנמצא האדם

בתחילת דרכו עדיין אינו מבין ערך התורה וחשיבותה, וממילא אינו יכול ללמוד תורה כראוי לשם שמים, ולכן ניתנה הרשות לעסוק בתורה שלא לשמה, וע"י שלומד שלא לשמה מגיע לדביקות בנותן התורה, שהרי ידוע כי כח הפועל בפועל (מו"נ ח"ב פ"ד), ועל כן אף אם כוונתו שלא לשמה כדי להתפאר ולהיקרא רבי או לשאר הנאות עצמיות, אך מאחר שבכל אלו נמצא כח הפועל שהוא הבורא יתברך שמחיה ומהווה כל הבריאה בכל רגע, יכול אף בלימוד שלא לשמה למצוא את חיות הבורא ולהתעורר ללמוד לשמה.

ועל כך אמרו חז"ל 'הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו וכו' המאור שבה היה מחזירן למוטב', שאף אם עוסק בתורה שלא לשמה בבחינת 'אותי עזבו', שעזב את נותן התורה בלימודו וכל מחשבתו לעצמו, עם כל זה אומר עליו הקב"ה 'הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו', הלואי שגם כאשר יעזבו אותי חלילה יעסקו בתורה ולא יעזבוה, כי כאשר לא יעזבו את התורה מובטח להם שהמאור שבה יחזירם למוטב, ומתוך שלא לשמה יבוא לשמה.

הדרך ללימוד התורה היא רק שילמד שלא לשמה

יתר על כן פירשו צדיקים בדיוק דברי הגמרא 'לעולם יעסוק וכו' שלא לשמה', שבאו חז"ל ללמדנו שאינו עניין של דיעבד, שאם אין ביכולתו לעסוק לשמה - יעסוק שלא לשמה, אלא כך היא הדרך מלכתחילה בלימוד התורה, שרק כאשר יעסוק בה שלא לשמה יוכל לבוא ללימוד לשמה.

והסיבה לכך הרי היא כביאורו של הבעל שם טוב ע"ה (תולדות יעקב יוסף חוקת ד"ה שם בפסוק וישלח) בדברי דוד המלך ע"ה (תהלים קיט ט) 'חישבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך', ובמדרש (ויק"ר לה א) 'אמר דוד, רבוננו

אם יעמול בתורה שקדמה לשמש יקבל שכר על עצם העמל וְעַתָּה בְּנֵי שְׁמַע בְּקֹלִי לֵאשֶׁר אֲנִי מְצַנֵּה אִתְּךָ. לֵךְ נָא אֶל הַצֹּאן וְגו'. וְהַבֵּאתִי לְאֵבֶיךָ וְאָכַל וְגו'. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל רַבְּכָה אִמּוֹ הֵן עֲשׂוּ אִחֵי אִישׁ שְׂעִיר וְאֹנְכֵי אִישׁ חֶלֶק. אוֹלֵי מִשְׁנֵי אָבִי וְהֵייתִי בְּעֵינָיו כְּמַתְעַמֵּת וְהַבֵּאתִי עָלַי קֶלְהָל וְלֹא בְרַכָּה. וְתֹאמְרוּ לוֹ אִמּוֹ עָלַי קֶלְלָתְךָ בְּנֵי אֵךְ שְׁמַע בְּקֹלִי וְלֹךְ קַח לִי (כו ו-יג).

אפשר להבין הדברים בהקדם מאמר חז"ל (שבת ל:): על הפסוק (קהלת א ג) 'מה יתרון לאדם בְּכָל עֲמָלוֹ שְׁיַעֲמֹל תַּחַת הַשָּׁמַשׁ' ודרשו 'תחת השמש הוא דאין לו, קודם שמש יש לו', וכפי שפירש רש"י: אם יעמול בתורה שקדמה לשמש, יש יתרון. כלומר, בכל עמל שיעמול בעולם הזה בדברים הגשמיים אין לו יתרון ושכר על עצם העמל, ורק אם יניב עמלו תוצאה יקבל שכר על התוצאה. למשל חייט, אם ישלים את תפירתו של הבגד יקבל שכר, אך אם לא יסיים מחמת כל סיבה שהיא, ויבוא ויאמר ללקוח, הרי עמלתי די והותר, שלם לי שכרי על עמלי. וודאי כי זה האיש לשוטה יחשב, כי מה עניינו של הלקוח לעמל החייט. הלא הזמין בגד, ורק אם יקבל בגד כרצונו ישלם עליו. אבל בעמל בדברים רוחניים שהם מעל השמש - יש יתרון ושכר גם על עצם העמל.

גם על לימוד שלא לשמה יקבל שכר

ובכלל השכר על העמל בלבד נכלל גם הלימוד שלא לשמה, שאף שבעצם לא למד כפי הנדרש ממנו, כי תכלית לימוד התורה מתקיים רק אם עוסק בה לשמה, בכל זאת מקבל שכר על העמל שעמל בתורה. דהנה אמרו חז"ל (פסחים נ:): 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה'.

והוא חסד הבורא יתעלה עלינו עם קרובו. כי האדם



## מִלֵּתָא דְפִלְיָאָה

### תורה מגינה על האדם רוק כשלומדה בשמחה

**אבל אסור בדברי תורה ונצרך לשמירה**

**יקְרֹב יָמֵי אַבְל אָבִי וְאַהֲרָגָה אֶת יַעֲקֹב אָחִי** (כז מא). כתב **בבלי יקר**: "קרוב ימי אבלי אבי, תלה הדבר בימי אבלי, לפי שאבלי אסור לעסוק בתורה, בפסוקי ה' וְשָׂרִים מִשְׁמַחֵי לֵב, ויצחק אמר 'וְהָיָה פֶּאֶשֶׁר תְּרִיד', הדיינו בומן שלא יעסוק בתורה, וְיִפְרֹקְתָּ עֵלוֹ, אם כן באבלי הרי אינו יכול לעסוק בתורה, ולא יהיה לו דבר המגין עליו, ואז וְאַהֲרָגָה אֶת יַעֲקֹב אָחִי. ומטעם זה אמרו רז"ל שהאבלי צריך שמירה לפי שאין בו התורה המגינה עליו, שנאמר (משלי ו כב) 'פְּהִתְהַלְכֶךָ תִּפְּנָה אֲתָךְ בְּשִׁבְבָךָ תִּשְׁמֹר עֲלֶיךָ'.

**לימוד בשמחה הוא העומד לו לאדם להגן עליו**

ולכאורה יש לתמוה בדברי הכלי יקר, אף כי ייאסר יעקב בתלמוד תורה מחמת האבלות, עדין יוכל ללמוד בדברים המותרים לאבלי, ונמצאה זכות לימוד זה להגן עליו מפני עשוי אחיו. ונראה לומר שהלימוד של האבלי אין בו כוח להגן ולשמור, כי האבלי לומד תורה בעצבות, ותורה כזו אין בה את הסגולה של 'פקודי ה' ישרים משמחי לב, ואין בה כוח להגן.

**אם לא ניצח ליצרו - אות הוא שלומד התורה שלא בחיות ושמחה**

ואיתא בגמרא (ברכות ה): לעולם יריגו אדם יצר טוב על יצר הרע וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה. והקשו, אם עסק בתורה, מדוע לא סייעה בידו להתגבר על היצר.

אלא כי עיקר גדול בלימוד התורה - שיהיה הלימוד בהתחדשות ובחיות, וכן היה **רבי יצחק בלאור מפטבורג ע"ה** רגיל לומר שאם רואה אדם שגם לאחר לימוד התורה אינו מצליח להתגבר על היצר הרי זה סימן שלא היה לימודו בחיות, ולפיכך כשאינו מוכרז באופן זה להכניע היצר בכח התורה אזי העצה היא לקרוא קריאת שמע, ויתן ליבו אל האמור בפרשת שמע 'וזויו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום', שיהיו דברי תורה חביבים עליו כאילו היום ניתנו, והתחדשות וזו תסייע בידו לגבור בכח התורה על היצר.

**התורה הקדושה מביאה שמחה בלב האדם**

וזו עצה טובה לדעת איה מקומו ואחיותו בלימוד התורה הקדושה, שכן לימוד התורה ושמירת המצוות טבעם להביא שמחה ועונג בלב האדם, כי 'פקודי ה' ישרים משמחי לב, מצות ה' ברה מאירת עינים' (תהלים יט ט), 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב' (שם קיט קסב), ואם רואה האדם שקיום התורה מעורר בו עצבות ומרחיק אותו מן השמחה, ידע בעצמו שאינו בדרך הנכונה, כי אילו היתה עבודתו רצויה היה מתמלא שמחה ואושר.

של עולם בכל יום הייתי מחשב למקום פלוני אני הולך וכו', והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, וקשה להבין, לשם מה בכל יום ויום רצה דוד המלך ללכת למקומות אחרים ורק לפי שרגליו הוליכוהו לבית המדרש נענה להם, הרי דוד המלך היה עוסק בתורה בכל יום ואהב את התורה האבה עצומה, כפי שניכר מספר התהלים שלו ובעיקר בביטויי שבפרק ק"ט כמו 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף', 'מה אהבתי תורתך', 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב' ועוד רבים כיוצא בהם, וכי לא רצה בעצמו ללכת לבית המדרש ולבית הכנסת. פירש הבעש"ט ע"ה שבכוונה תחילה הייתה דרכו של דוד ללכת למקום אחר, שידע שרק בדרך זו יבוא אצל לבית המדרש, 'כי אם ירצה לקום חצות לילה רק לשם שמים ללמוד, יתגרה בו יצר הרע, לכך עצה ירצה שיתעורר לדבר לעסוק בצרכיו ודרכיו שיש בו שייכות אל היצר הרע, ואחר כך 'ואשיבה רגלי אל עדותיך', וכיוצא בזה בשאר ענינים. עכ"ל. ממשיך תלמידו **בעל תולדות יעקב יוסף ע"ה**, שלפיכך אמרו רז"ל שיעסוק בתורה ובמצוות שלא לשמה, שכן אם ניסה בתחילה ללמוד לשמה יעמוד כנגדו היצר הרע בכל כוחו וימנעהו מכן. רק כאשר יעסוק שלא לשמה יוכל לבוא אחר כך ללמוד ולעשות לשמה.

**נחם הרוח שיש לקב"ה בלימוד שלא לשמה**

עוד יש לו לאדם לדעת, כי הקב"ה חפץ ומשתוקק שיעסוק בתורה אפילו שלא לשמה, ואף מלימוד כזה עולה נחת רוח לפניו. כפי שדרש **הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה** בספרו הקדוש **זרע קודש** בעומק דברי רבקה ע"ה ליעקב בנה (ד"ה אולי) ואלו דבריו: 'אולי ימושני אבלי יש לרמוז בכאן שילמוד אדם תורה אפילו שלא לשמה כמאמרם ז"ל. כי התורה והמצוות הם מטעמים כביכול להקב"ה אבינו שבשמים. וזהו שנאמר (פסוקים ט-י) 'מטעמים לאבין כאשר אהב כו' בעבור אשר יברכך כו', אף שיהיה הדבר בשקר כמו שיהיה כאן הענין בשקר, כיון שכוונת יצחק היה לברך את עשו ויעקב לקחם בערמה, כן לימוד אפילו שלבו עדיין מלא ערמימות, ולא בא עדיין אל האמת הברור.

ואמר 'אולי ימושני', על דרך שפירש **הרב מלובלין** [הרה"ק החוזר מלובלין ע"ה] מה שאמרו רז"ל (עירובין יג ע"ב) 'שימש במעשיו כו' ואמרי לה יפשעו כו', פירוש שימשמש, אפילו במעשיו הטובים, ומשמש בהם אם נעשו בלא פניות, ואם נעשו על צד היותר טוב, על דרך שהאדם ממשמש בגד משי אם הוא טוב מאוד אם לא, וזהו שנאמר 'אולי ימושני' אבי שבשמים, ויראה שהלימוד והמצוות בשקר, 'והבאתי ח"ו עלי קללה'. והשיבה 'עלי כו' ולך קח לי', כי ילמוד אפילו שלא לשמה, וקוב"ה חדי בפלפולא דאורייתא, ולוקח בגדי עשו החמודות, שלומד בחמדה ותאוה שיקרא רוב.

# ברזא דאח"ד

## רמזים נפלאים על סדר הפרשה

### ילד שעשועים

יעקב אבינו היה אהוב בכל מצב

וְרַבְקָה אֶהָבֶת אֶת יַעֲקֹב (כה כז). יעקב אבינו חביב היה על רבקה אמו כדברי הפסוק, כן היה נקרא 'יעקב בְּנֵה הַקָּטָן' (שם פסוק טו), והגם שהיו יעקב ועשו תאומים בני אותו גיל, מכל מקום עשוי נקרא 'הגדול' ויעקב נקרא 'הקטן', כדרך העולם שהילדים הקטנים חביבים על הוריהם בכל מצב שהם, ואפילו כשהקטן מתלכלך אין חביבותו מסתלקת ממנו, וכך יעקב שהיה חביב ואהוב בכל מצב שהוא.

כמו כן עם בני ישראל חביבים תמיד אצל הקב"ה כילד קטן האהוב על הוריו, בבחינת 'כי נער ישראל ואוהבהו' (הושע יא א), ועל דרך שנאמר (ירמיה לא יט) 'הֲבֵן יִקְרֶי לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שְׁעָשָׁעִים', שהוא כמו ילד שעשועים שאין הוריו מואסים בו גם כאשר הוא מתלכלך.

כיוצא בזה איתא במדרש: משל למלך שהיו לו שני בנים, אחד גדול ואחד קטן, הגדול מכובד והקטן מטונף, ואף על פי כן אוהב את הקטן יותר מן הגדול (מדרש תהלים ט א).

### מתנות שמים ממעל

עיקר הברכה להיות דבוקים לנותן

וַיִּתֵּן לָהּ הָאֱלֹקִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֵב דָּגָן וְתִירֵשׁ (כז כח). נראה שמקרא זה ניתן להידידש בו הדרכים להשגת ברכת ה' מטל השמים ומשמני הארץ'. דהנה דרשו חז"ל (ב"ר סו ג) 'ויתן לך' יתן ויחזור ויתן. וכבר הקשו מה הברכה שיצטרך האדם לנתניה מחודשת ולא תספיק הנתניה הראשונה, וביותר קשה שהרי זוהי ברכת יצחק לבנו ומדוע אפוא לא בירכו בשפע בלתי מוגבל.

על פי דברי הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה נבואה שערים להבין, שביאר מהי קללת הנחש 'וְעֹפֵר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ' (בראשית ג יד), לכאורה נראה הדבר כברכה, שכן לא יצטרך לתור אחר מזונותיו ויהיו מצויים לו בכל מקום ובלא טירחה.

אלא קללתו של הנחש היא, כאדם האומר לבנו קח כל שתחפוץ ואל תבוא לראות פני, שזהו העונש החמור ביותר, שכאשר יודע שתלוי באביו הרי שנקשר הוא אליו ביתר שאת.

כן הדבר באבינו שבשמים, חפצים אנחנו להיות קשורים ומחוברים לנותן יתברך שמו, ולכך בירכו יצחק ליעקב בעת ששערי השמים פתוחים להריק שפע טובה וברכה, ואמר 'ויתן לך' - 'ויתן ויחזור ויתן', שנהיה דבוקים בנותן שזה עיקר הברכה, כלשונו של הרה"ק בעל אמרי אמת מגור ע"ה (תרפ"ט ד"ה ויתן): איתא בספרים, הפירוש שלא להיות מנותק מהנותן רק לדעת שהנתניה היא מהקב"ה.

**כשנצרך האדם למזונותיו מקביל פני אביו שבשמים**  
מסמיך לך האמרי אמת מה שאמרו חז"ל (יומא עו.): שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי, מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה. אמר להם, אמשול לכם משל, למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שיש לו בן אחד. פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה, ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה. עמד ופסק מזונותיו בכל יום, והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל, מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר, שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב, נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים.

ולפיכך אמרו בזוהר הקדוש (בשלח סב.) שיש לו לאדם להתפלל על מזונותיו דבר יום ביומו, וגם מי שחננו ה' ומזונותיו מצויים לו בהרווחה לא ימנע עצמו מלהתפלל עליהם קודם סעודתו, ולא יסיח דעתו מכך שכל השפע המצוי אצלו הרי הוא מחסד ה' עמו, וכבר כתב האריז"ל שאף העשיר יש לו לבקש קודם הסעודה על מזונותיו.

הן על זה בקשתנו בברכת המזון 'ונא אל תצריכנו ה' אלקינו לא לידי מתנת בשר ודם וכו' כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, שתמיד ירגיש האדם שהוא נזקק לחסדי הבורא איתו, ויהיה תמיד עומד ומבקש על כל צרכיו ולא יסתמך על עצמו במאומה. ואם רואה האדם שאין מצוי בידו

כי ידוע כשיש לישראל בטחון ואמונה אזי כל הפרנסות והשפעות יורדות להם וכו', כי לאברהם היה לו מדת 'כל' כמו שכתוב 'וזה' ברכ את אברהם בכל' ואיאת בזוהר הקדוש 'דא רזא דמהימנותא', ע"כ.

**אברהם הניח לזרעו מידת האמונה הכוללת הכל**  
 'אב לבנים יודיע אל אמתך', להנחיל את האמונה בה' לדורותיו אחריו, כמו אברהם אבינו שלימד את בנו להידבק באמונה שלמה ותמימה, שעל כך נאמר 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו', וכלשונו של מורה הדורות הרמב"ם ע"ה (מו"נ ח"ג פנ"א): שתכלית כוונתם היתה בכל המעשים ההם להתקרב אל ה' יתברך קרבה גדולה, כי תכלית כוונתם כל ימי חייהם להמציא אומה שתדע השם ותעבדהו, 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו'.

בכך מסר לו את מידת 'כל', כמו שכתוב (שם) כה (ה) 'ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק', כלשונו של בעל דגל מחנה אפרים (שם): ואותו 'כל' נתן ליצחק, והיינו שמסר לו גם כן אותו 'רזא דמהימנותא', שיהיה לו אמונה ובטחון בה', ובזה כלול כל הברכות, כי ממילא כל השפעות נמשכין מזה.

### האמונה ממשיכה ישועה מחוץ לטבע

וביותר יש כח בדיבורי האמונה להמשיך ישועות וברכות, כמו שכתוב (תהלים קטז ז) 'האמנתי כי אדבר', 'האמנתי' לשון המשכה, וההמשכה היא 'כי אדבר' בכח דיבורי האמונה והבטחון כך נמשכים כל הישועות. וחלילה להיפך כשלא מאמינים מעכבים הישועה מבוא אליהם. ועל ידי האמונה בשעת ההסתר זוכים להתגלות הרחמים, שכפי מה שמאמינים שתכלית הדין היא רחמים כך זוכים להתגלות הטוב בפועל, כמו שפירש בתשואות חן (וישב ד"ה ועד"ז) על הפסוק (תהלים קז א) 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו', 'טוב' בגימטריא שם הוי"ה במספר קטן, רמז לזמנים שהרחמים הם בקטנות ובהסתר, ואין זוכים לראות הרחמים אלא צריכים להאמין שהכל לטוב והרחמים גנוזים בתוך הדינים, ועל ידי שמודים לה' גם בזמן הקטנות זוכים להתגלות הרחמים 'כי לעולם חסדו', שנזכה לחסד בכל העולם בהתגלות שם הוי"ה בשלימות במילוי יודי"ן העולה בגימטריה 'חסד'.

יותר מכדי צרכו לאותו זמן, ידע בעצמו שזה חסד ה' להצריך אותו לעמוד ולהתחנן לפניו בתפילה, בהיפך קללת הנחש שמוזנותיו מצויות לו בכל מקום ובכל זמן.

כאשר מבקש עבור מוזנותיו או אז מתקיים בו ברכת יצחק אבינו ע"ה 'ויתן לך האלקים', וכדרשת חז"ל 'ויתן ויחזור ויתן', שלא יקבל האדם נתינה אחת המספיקה לכל ימי חייו, אלא תמיד יהיה זקוק לנתינה מחודשת מאת הקב"ה, ובאופן זה תהיה האמונה תקועה בליבו שכל צרכיו תלוים ועומדים בחסדי ה' איתו.

### הדרך להשגת הברכה - משא ומתן באמונה

עוד רמז בזה בארון עדות (ח"ג מד: ד"ה ויתן) 'ויתן לך' בגימטריא 'מעות' ובגימטריא 'יושר' שהא בהא תליא וכאשר נושא ונותן באמונה זוכה שממונו יתקיים בידו ויזכה להרבות באמצעותו טוב וחסד, וזאת הייתה ברכת יצחק אבינו ע"ה שיזכה לסיוע מן השמים שיהיו מעותיו מגיעות בדרך ישרה, ובזה תהיה הברכה שרויה במעותיו. אך עם חלילה אינו ביושר נהפך מ'מעו'ת' ל'מעו'ת', ש'מעו'ת לא יכול לתקן' ואינו יכול לתקן עצמו במעותיו.

והאישי הישר לא די שזוכה לעצמו, אלא מוסיף וזוכה לזכות את הרבים, ובא רמז כי 'יושר' ראשי תיבות 'יתגדל ויתקדש ש'מיה ר'בה, שיפה היא זכותו של הנושא ונותן ביושר ובאמונה וזוכה לקדש שם שמים.

### האמונה כוללת את כל הברכות

האמונה בה' הרי היא מקור לכל ההשפעות הטובות שבעולם, וכפי שלמות האדם באמונתו בה', כן זוכה להיות כלי מוכן לכל הטובות, וכן מצינו באברהם אבינו ע"ה שלרוב התעצמותו באמונה בה' זכה להתברך בכל, וכמו שנאמר בזוהר (חיי שרה קכט). על הפסוק (בראשית כד א) 'ואברהם זקן בימים' שהשלים עצמו אברהם ברזא דמהימנותא - בסוד האמונה, ובכך זכה 'וזה' ברכ את אברהם בכל', שהתברך במידת 'כל' הכוללת כל מיני טובה וממנה נשפעים כל הטובות לעולם. והכלי המוכן לקבל את מידת 'כל' הוא האמונה השלמה בה', וכפי שלמות אמונתו של אברהם אבינו זכה להתברך במידת 'כל' הכוללת כל הטובות כולם.

וכך כתב בדגל מחנה אפרים (עקב ד"ה ארץ):



# מזלין וקדוין

פרק הדרבה ועבודה ה' על סדר הפרשה

## ויעתר יצחק - ליכות לחיות באמונה

### האמונה יסוד כל התורה

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' ונתר רבקה אשתו (כה כא). יפה נדרש פסוק זה, להבין ממנו שורש ויסוד עבודת ה' הוא האמונה בהשם יתברך, ונקדים תחילה לרדות דבש וללקוט שושנים בספרים הקדושים. האמונה יסוד גדול בעבודת ה', ותחילתה מאשר הורישו לנו אבותינו ע"ה, ונמשכת ועומדת לנו לעד. כמאמר חז"ל (מכות כד.) בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר (חבקוק ב ד) וצדיק באמונתו יחיה, וכן כתוב (תהלים קיט פו) כל מצותיך אמונה, וכפי שדרשו אור שבעת הימים מרן הבעל שם טוב הקדוש ע"ה, שיסוד כל מצוות התורה תלויים במצות האמונה, כי כאשר מאמין יגיע מכך לתפילה, לקיום המצוות וללימוד התורה הקדושה.

אף אם אין אנו מתוקנים כל כך במצוות, מכל מקום אם יסוד האמונה חזק בקרבו, ביכולתו להתגבר ולהתחזק ולבנות בנינו כבראשונה. כדברי חז"ל (שיה"ש פ"א לה) על הפסוק בשיר השירים (א ה) 'שחורה אני ונאווה בנות ירושלם כאהלי קדר כיריעות שלמה' - 'שחורה אני' במעשי, 'ונאווה' במעשה אבותי. 'מעשה אבותי' הכוונה לאמונת ישראל המושרשת בידם מהאבות הקדושים, ואף אם לא זכינו ושחורים אנו במעשינו, מכל מקום מתנאים אנו באמונת ה' כאבותינו.

כמו כן רואים אנו בדברי קדוש ישראל מורנו ורבנו הבעל שם טוב הקדוש ע"ה שהיה רגיל לומר שמניח הוא כל חכמתו ותבונתו כדי להאמין בה' באמונה פשוטה ותמימה, ואפילו שכתוב (משלי יד טו) 'פתי יאמין לכל דבר', מכל מקום אינו חושש להיות פתי שכן כתוב (תהלים קטז ו) 'שומר פתאים ה'', ומן השמים ישמרו עליו שלא יכשל מחמת אמונתו.

וכפי התחזקות האדם באמונה בה' כך זוכה להתגלות מראות אלוקים, כמו שכתוב אצל יחזקאל הנביא (יחזקאל א) 'נפתחו ה'שמים ואראה מ'ראות אלהים' ראשי תיבות 'אמונה', שאף שהיה בגלות בבל ואין השכינה שורה בחוץ לארץ, מכל מקום בכח האמונה זכה להמשיך התגלות מראות נבואה.

### תפלה שנוכה לאמונה בה'

ולבוא למידת האמונה צריך לסייע מן השמים ליכות בה, ותמיד תהיה תפילת האדם שיעזרה ה'

יתברך לתת בו מבטחו בכל תהלוכותיו בעולם, כמו שאמר דוד המלך ע"ה ה' רועי לא אחסר' (תהלים כג א), ופירש הרה"ק מלינסק זלה"ה אביו של הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה, שהיה דוד המלך מתפלל שתמיד לא תחסר לו אמונה זו שה' הוא הרועה אותו מעודו, וזהו ה' רועי היינו הידיעה הזאת לעולם לא אחסר', שלא תחסר ממנו האמונה בהש"ת הרועה ומנהיג את האדם בכל דבריו.

### תפילה על הבטחון

ועל דרך זו פירש בו בזרע קודש (תולדות ד"ה עוד י"ל ויעתר הד') את הפסוק בפרשתנו: 'ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו, שכל ימיו היה יצחק מתפלל יצחק לה', ומה היתה תפלתו, לה' לנוכח אשתו, 'אשתו' היא כנסת ישראל, ועל דבר זה ביקש יצחק אבינו ע"ה שיהיה ה' תמיד לנוכח עיני כנסת ישראל, שבכל עת ובכל זמן יפנו כנסת ישראל לנוכח ה' יתברך, לדעת שהכל בא ממנו יתברך שמו לעד. ובתפלתו פעל שיוכל כל איש מזרעו בני ישראל, להתחזק ולהחזיק עצמו באמונת אומן, ובוודאי כאשר מתחנן האדם על כך בכל ליבו שיוכה לחיות בצל אמונת ה', לחיות חיים עילאיים של הסתכלות מרוממת בכל צעד ושעל, הרי שמצטרפת תפלתו לתפלת יצחק אבינו ע"ה והוא המסייע שתקבל לרחמים ולרצון.



## רושם התעלות מזמנים הטובים

### הארת ימים הטובים לימי הסתר

ויהי פי זקן ויצחק ונתקיינו עיניו מראת (כו א). לכל אדם יש זמני התעלות בעבודת ה', ואין לך אדם שאין לו שעה (אבות פ"ד מ"ג), כלומר, אין לך אדם שאין לו שעה של התרוממות והתגלות הקדושה, אך מכל מקום לא ימלט גם כן שתבוא לו שעת ירידה. ועבודת האדם לקבוע בליבו הארת הזמנים הטובים גם להבא, כדי שיאירו לו את הדרך גם בזמני הסתר וחושך שבאמצעותם יוכל להחזיק מעמד ולזכור שגם אם ברגע זה אינו מרגיש את הקדושה, הרי שהיא קיימת בסתרי ליבו כיתד שלא תמוט.

### יצחק אבינו ע"ה חפץ ברושם העקידה

לימוד גדול לזה יש ללמוד מיצחק אבינו ע"ה שכהו עיניו לעת זקנתו, ולכאורה, מדוע לא התפלל יצחק שיחזיר לו ה' יתברך את מאור עיניו, היפלא מה' דבר. ובפרט שעל ידי זה יהיה מחויב במצוות בבחינת מצווה ועושה שלא כסומא שיש אומרים

המשך בעמוד הבא

אלישע הנביא, וביקש מהנביא לקחת עמו אדמה מתחת רגלי הנביא לארצו לבנות עליו מזבח לה', שרצה לקבוע בתוכו את זכר הנס, והאדמה תהיה לו מזכרת לנס ופלא שנעשה עמו.



## ראתי מתוך שמחתי

### מעלת היראה מתוך שמחה

ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי (כז ב). קשה מדוע אמר 'לא ידעתי' שמשמעותו לשון עבר, ולא אמר 'לא אדע' בלשון עתיד. ביאר הבני יששכר ע"ה בספרו אגרא דכלה (תולדות ד"ה הנה) שיצחק ביקש ללמד כאן דרך בעבודת ה', שאף שהיתה מידתו מידת היראה מכל מקום היתה יראתו באה מתוך השמחה, ועל דרך דאיתא בתנא דבי אליהו (רבה פ"ג) יראתי מתוך שמחתי ושמחתי מתוך יראתי.

וכתב בספר העיקרים (מאמר ג פל"ג): הנפש בהיותה יראה וחרדה ממה שראוי שתחד ממנו יורה זה על בריאותה ושלמות שכלה, וכאשר תגדל מעלת הנפש ושלמות שכלה, כן תשער יותר התנשאות השם יתברך ורוממותו, ותחד ממנו יותר ותירא מלעבור על דבריו. וכשימצא האדם בנפשו המדרגה הזאת מן היראה ראוי שיהיה שש ושמח ביראה ההיא, לפי שזה יורה על בריאות נפשו ושלמות שכלו עכ"ל. ויראתו זאת של יצחק היה הבאה לאדם מיראת הרוממות ולא מיראת העונש.

### יצחק אבינו ע"ה ללמד בא גדלות מעלת השמחה

והנה נודע (ברכות ה). שהרואה יצרו שמתגבר עליו, עצתו שירגיז יצר טוב על יצר הרע, ואם לא הועיל לו יעסוק בתורה ויקרא קריאת שמע, ואם גם זה לא הועיל לו יזכור יום המיתה. אבל לא יתחיל עם זכירת יום המיתה כי עצה זו מביאה לידי עצבות, ואין ראוי לנהוג בדרך זו אלא בחוסר ברירה כשלא הועילו הדרכים האחרות.

על פי הדברים האלו יש לרמוז בדברי יצחק ע"ה 'הנה נא זקנתי' ונהגתי כל ימי במידת השמחה, ולפיכך 'לא ידעתי יום מותי', כלומר, לא הוצרכתי להשתמש מעולם בעצה זו של זכירת יום המיתה, וללמד בא עד כמה יש להתרחק מדבר המביא לעצבות, והעצות המועילות הם אלו שמביאים את האדם ליראה את ה' מחמת רוממות ושמחה.

שפטור ממצוות עשה (קידושין לא.). אלא ביאור הדבר הוא, שחולשת עיניו של יצחק הלא באה לו מחמת מסירות נפשו בשעה שנעקד על גבי המזבח שבשעה שנעקד בכו מלאכי מעלה ונשרו דמעות עיניהם ובשל כך כהו עיניו לעת זקנתו, וביקש יצחק לשמור בקרבן את הרושם הקדוש של מסירות נפשו, ונוח היה לו בחולשת עיניו שיהיה לו מזכרת משעת העקידה. ובאמצעות זכרון קדוש זה יעורר נפשו בכל עת גם בזמני הסתר.

### עשיית זכרון למסירות נפש

כך מצינו גם בשערי העזרה, שבעוד כל השערים היו מצופים זהב, שער ניקנור היה מצופה נחושת. והטעם שלא ציפו גם אותו בזהב - כדי לזכור את הניסים שנעשו לניקנור בהבאת הדלתות. ויש להוסיף ולומר בזה, שמלבד סמילו הדלתות את הנס שנעשה בהם, סמילו גם את מסירות הנפש של ניקנור שבשלה נעשה לו נס, שכן דלתות אלו הובאו לבית המקדש במסירות נפשו של ניקנור, ולזכר מסירות נפשו השאירו את השער כפי שהוא, כדי להזכיר לדורות מה רב כוחה של מסירות נפש לעבודת ה'.

### זכר עשה לנפלאותיו בגדולי אומתנו

גם בשעה שנעשים לנו נסים ממרום מוטל עלינו לעשות זכר לנפלאות ה' עמנו, ובכך לקבוע בתוכנו את האמונה בה' ולזכור את אהבתו אלינו, כשנזכור את הנהגתו הנסית עמנו, וכמו נזכה לעורר את ע"ה (שמות ד י) על משה רבנו ע"ה שהיה כבד פה וכבד לשון, ולא הפציר בתפילה שירפא דיבורו ותסור ממנו כבדות הפה. וביאור הדבר, כי הכבדות באה למשה מתוך מעשה נס שהיה עמו בהיותו ילד קטן אצל פרעה, וכיון שכן, רצה להשאיר את זכר אותו הנס עמו לתמיד, לפיכך נוח היה לו להישאר כבד פה ולשון כדי לזכור תמיד את חסד ה' עמו.

וכך רואים אצל דוד המלך ע"ה, אחר שנעשו לו נסים והכה את האריה ואת הדוב, והציל מפייהם את השה שנטרף על ידם, הפשיט את עורו של השה ועשה ממנו בגד ללבשו, כדי שישאר בידיו מזכרת תמידית לנסי ה' ונפלאותיו עמו. וכך מצינו גם ברפואתו של נעמן שר צבא ארם, שנרפא מצרעתו מכוחו של



בית דאור ע"י מנחם אהרן לוישינסקי  
 © בית הוצאת שמעון  
 אין להעתיק או לפרסם ללא אישור  
 מפורש בכתב ממנחם אהרן לוישינסקי  
 תעצבו ועשוד: שוקן קטר

## פרשת תולדות

### לנוכה אשתו

על הפסוק (בראשית כה כא): 'וַיֵּעָתֵר יַצְחָק לֵה' לְנוּכָה אִשְׁתּוֹ כִּי עָקְרָה הוּא וַיֵּעָתֵר לוֹ ה' וַתְּהַר רַבְקָה אִשְׁתּוֹ, פירש הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א בספרו 'קדושת לוי', שיצחק אבינו ביקש להיושע בבנים בזכות רבקה אשתו, כי יצחק אבינו חשב על עצמו בגודל ענוותנותו הרבה שהוא אינו כדאי שיעתר לו ה' בזכות עצמו, ולכן ביקש שיעתר לו ה' בזכות רבקה, וזהו שנאמר שעתירת יצחק לה' הייתה 'לנוכה אשתו', דייקא, שביקש בזכותה.

### חברים טובים

סיפר הרה"ק האמרי חיים מויזניץ זיע"א: הרה"ק הסבא משפולי זיע"א היה נזהר מאוד והעיד על עצמו כי הוא מבקש להתחבר רק עם חברים יראים ושלמים. וכל כך למה? הסביר ואמר: לפי שבשעה שיגיע זמני לעלות לעולם העליון לאחר אריכות ימי ושנותיי, בוודאי יביאו לפני רשימה ארוכה של אנשים שונים וישאלו אותי: מי מתוך כל אנשים אלה מוכר לך? מי מכל אנשים אלה היה חברך וידידך? ולאחר שאענה, יבדקו את טיבם של האנשים הללו וכך יבואו לדון אותי בבית דין של מעלה.

משכך, אם אתחבר כאן בעלמא הדין עם ידידים ורעים כשרים וטובים, אזי אוכל בעלמא דאתי להצביע עליהם בשמחה ולומר: אלו הם החברים שלי, ומשהשמים יענו ויאמרו: יגיד עליו רעו! אם התחברת עם חברים טובים, יש להניח שבוודאי אף אתה התנהגת כמותם ואף אתה התנהגת כראוי, וכך לא יבואו לפשפש במעשי ולדקדק עמי כחוט השערה. אולם אם יהיו לי חברים שאינם ראויים, ובשמים אצטרך לומר את האמת שאלו הם חבריי, ברור שישאלו וידונו, מה

מעשה בזוג שבמשך שנים רבות לאחר נישואיהם לא זכו להיושע בבנים. האברך היה תלמיד חכם ומתמיד עצום ואף האשה הייתה מצויינת במידותיה ובמעשיה הטובים. שנה אחת, סמוך ליום ראש השנה, הגיעה האשה לביתו של החזון איש בשכונת גבעת רוקח שבבני ברק ושפכה את ליבה הכואב בפני החזון איש. היא תינתה לפניו את צערה הגדול ועל כך שהם משתוקקים להפקד בזש"ק והישועה עדיין לא באה.

נענה החזון איש ואמר: כוח התפילות על בנים מסור ונמצא ביד האשה! ראה לדבר מחנה, אמו של שמואל הנביא, עליה נקרא בהפטרה של ראש השנה, שהיא זו שהתפללה ובקשה על הבנים ואכן זכתה להיושע. סיים החזון איש ואמר לאותו אשה: אף את, ביום ראש השנה הקרב, תפצירי ותרבי בתפילה לה' שתפקדו בבנים, וישועתכם קרובה לבוא. הסכימה האשה ואמרה: אכן כך אעשה וביום ראש השנה ארבה בתפילה, ועם זאת שאלתי ובקשתי שהחזון איש יואיל להתפלל גם הוא עבורנו, כי מי יודע אם אני בתפילותי אצליח לעשות את כל ההשתדלות המוטלת עלי. נענה החזון איש ואמר שאכן יתפלל עליהם שיתקבלו התפילות לרצון. ימי ראש השנה חלפו על בני הזוג בהתרוממות הנפש מיוחדת. האשה ובעלה הרבו בתפילה ושפכו לבם כמים בדמעות שלישי, ואכן זכו שתפילתם תתקבל ולתקופת השנה זכו לזש"ק, ובמשך השנים הקימו דור ישרים יבורך.





לי ולהם, וההחלטה תהיה שיש לחשוש שמא גם אני התנהגתי כמותם, ואז יבדקו בעינא פקיחא על כל מעשיי, ומי יודע מה ימצאו בהם.



ואילו בנו הרה"ק הישועות משה זיע"א היה מספר: לפני מלחמת העולם השנייה, עוד בהיותי בעיר גרוסוורדיין, היה לי בישיבתי תלמיד מובחר, בחור מתמיד גדול, בחור חסידי לשם לתפארת. במשך כל ימי המלחמה לא ידעתי מה עלה בגורלו, אולם לאחר המלחמה פגשתיו כאן בארץ ישראל, ונוכחתי לראות כי הנה שינה טעמו. לא הכרתי בו כבר את אותו בחור מאז, זה כבר לא היה אותו הבחור כפי שלמד בישיבה, שכן לדאבון לב הכרת פניו ענתה בו שנשתנה לגמרי, הוא גילח את זקנו והלך בלבוש מודרני. נעניתי ואמרתיו לו: ברור אצלי שהגורם להדרדרות הרוחנית היה אחד מבין שני הדברים: או חברים רעים או ספרים פסולים! השיב הלה ואמר: רבי, תרוייהו ואיתנייהו ביי! שניהם היוו בי, גם התחברתי לחברים רעים וגם קראתי בספרים פסולים. אמר לו הישועות משה: אם כך, הכל מובן! חברים רעים הם סכנה עצומה לגפש האדם, ומהספרים הקלוקלים יש לברוח כמו מפני אש בוערת! (מעדני השולחן)



היה הגאון רבי שמעון סופר זצ"ל, בנו של מרן החתם סופר זיע"א ורבה של העיר קראקא, מוכיח את בני קהילתו שיראו להזהר ולהקפיד כי בניהם ילמדו רק יחד עם חברים ישרים ויראי ה'. אף היה מדגיש שאין די בכך שהמלמד הגון וטוב, אלא יש לבחון היטב את מהותם של שאר התלמידים, כיון שגדול כוחם של חברים רעים לקלקל את הבן הישר ולהדיחו לעזוב ארחות חיים. כראיה לכך הביא רבי שמעון סופר את דברי הפסוק (בראשית כה כב): 'וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקֶרְבָּהּ

וְתֹאמְרוּ אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי וְתִלְךָ לְדַרְשׁ אֶת ה', ופירש רש"י: רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת. ויש לתמוה: כי הנה מה שעשו היה מבקש ומפרכס לצאת כשעברו בפתחי עבודה זרה הרי זה מובן בהחלט, לפי שהיה משתוקק לרע ולטומאה, אבל לשם מה היה יעקב אבינו מבקש לצאת כשהי עובר בפתחי תורה של שם ועבר, והרי חז"ל מגלים לנו (נדה ל:) שקודם לידת האדם, בהיותו במעי אמו, נר דלוק לו על ראשו והוא צופה ומביט מסוף העולם ועד סופו ומלמדים אותו כל התורה כולה, עד שהפליגו שם ואמרו שאין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותם הימים. אם כך, מה היה לו ליעקב אבינו לצאת החוצה בעוד שהוא כבר לומד תורה ממלאך ה' צבאות. אלא שיעקב אבינו ידע את כוחם הרע של חברים רעים, והיות ועשו הרשע היה אתו יחד, הוא העדיף לוותר על הכל ולצאת לבית מדרשו של שם ועבר, ובלבד שלא יהיה יחד עימו.

### ממעין יפרדו

סיפר מגיד המישרים הירושלמי, הגאון רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון: הייתה זו הפעם הראשונה בה בקרתי ביבשת אירופה. הזדמן לי לנסוע ברכבת שעשתה את דרכה מהעיר אנטוורפן שבבלגיה לעיר אמסטרדם שבהולנד. לליל של שפות שונות נשמע ברכבת, הולנדית וצרפתית, אנגלית וגרמנית. אני התכנסתי במקומי ושקעתי במחשבות. לפתע דומה היה לי כי אני שומע קול דיבור בלשון הקודש. מיד נדרכתי, הטיית את אזני והתבוננתי סביבי לראות מהיכן נשמע הקול.

אכן, תוך כדי שאני סורק בעיני את היושבים לצידי ברכבת אני מבחין באדם המביט בי עמוקות. הייתה לו רעמת שיער גדולה וכשהבחין שאני



לא זכו לחופשות בשבתות ובימים טובים, לא קבלו אוכל כשר, וכך בכל יתר הדברים.

אולם אבי, מספר האיש, למרות היותו חייל ככל החיילים התעקש ביותר לאכול רק אוכל כשר. היות וכל התבשילים היו של נבילות וטריפות, החליט אבי להתנזר מכל המאכלים המבושלים ולא לאכול אלא לחם עם פירות וירקות, ולא יותר. התוצאה הברורה של החלטה זו הייתה חולשה גופנית קשה שאבי החל לסבול ממנה. הוא הרזה באופן קיצוני ולא היה בכוחו לעשות את המטלות שלו כחייל.

המפקד שראה את אשר לפניו, התחיל להזהיר ולאיים על החייל היהודי שיפסיק תיכף ומיד עם החלטתו להתנזר מתבשילי הצבא. הוא הודיע לו בשפה שאינה משתמעת לשתי פנים כי הוא אינו מסכים לכך בשום פנים ואופן, ואם הוא ימשיך בכך, אחת דתו תהיה להענש בעונש חמור במיוחד. מאותו יום ואילך החל המפקד לעקוב אחר החייל הסורר ועד מהרה הוא גילה שהחייל ממשיך בשלו והוא אינו אוכל את תבשילי המחנה.

לאחר התראה נוספת החליט המפקד להשליך את החייל לצינוק, ומשראה כי גם זה לא עוזר ולא כלום, כעס מאוד ובחמתו הגדולה הכה את החייל במכות אכזריות מאוד. המפקד עצמו תפס בשבת חובלים והכה בחייל האומלל מכות רבות ונאמנות על סירובו לאכול את מאכלי הצבא.

כשסימני ההצלפות עדיין היו ניכרים עליו, החליט החייל היהודי לכתוב מכתב אישי לקיסר וילהלם בכבודו ובעצמו. הוא לא ידע האם הקיסר אכן יקבל את המכתב, אך מאחר ולא נותרה לו ברירה הוא חשב לנכון לבדוק את האפשרות הזו. במכתב, כתב החייל דברים נרגשים ביותר שיצאו מעומק ליבו. הוא תיאר לקיסר את היותו חייל מסור ונאמן העושה ככל יכולתו לציית לפקודות הצבא, אלא שבגלל היותו יהודי הוא מחויב לשמור על כללי הכשרות כפי ההלכה היהודית. מתחילה,

מחזיר לו מבטים, הוא קם ממקומו ועבר לשבת לצידי, תוך כדי שהוא אומר לי ברכת 'שלום' בהתרגשות גדולה. אף אני שמחתי מאוד לגלות כי מדובר ביהודי דובר לשון הקודש, וחשבתי כי אולי תהיה כאן הזדמנות נאותה לקרבו לתורה ולמצוות.

כאשר האיש התיישב על ידי הוא סיפר לי שהוא אינו שולט בלשון הקודש כראוי. הוא כבר ביקר בארץ ישראל כמה וכמה פעמים, אך השפה אינה שגורה על פיו ולכן הוא מעדיף לשוחח עימי בשפה הגרמנית. משהסכמתי, הוא פתח וסיפר לי על עצמו ועל חייו: שמו כך וכך ומקום מגורו הוא באמסטרדם. לפרנסתו הוא עובד כצייר ויש לו גם גלריית תמונות מעשה ידיו, וחובבי ציור רוכשים ממנו את ציוריו. אמנם הוא אינו אדם דתי, אולם הוא מקפיד מאוד לאכול רק מאכלים כשרים.

והאיש ממשיך ואומר: אני אוכל מאכלות כשרים לא מפני שאני אדם דתי, שהרי את שאר המצוות איני מקיים, אך המציאות היא שאני לא מסוגל לאכול מאכלות אסורות. נפשי נגעלת ביותר ממאכלות אסורות, זה בעיני זוהמה ולכלוך נוראיים, ואני סולד מכל אותם מאכלים שאינם כשרים.

תוך כדי שאנו ממשיכים לשוחח על דא ועל הא, נענה האיש ואומר: כפי שכבר אמרתי לך, אני איני שומר תורה ומצוות, אולם אבי זכרונו לברכה היה איש דתי ומסר נפשו על קיום המצוות. הנה אספר לך סיפור מופלא עליו, בתקופה ששירת בצבאו של וילהלם, הקיסר האחרון של גרמניה, ומכך תוכל ללמוד על אדיקותו הרבה ועל מסירות נפשו לקיום המצוות.

למותר לציין, פתח האיש וסיפר, שצבא גרמניה לא סיפק לחייליו אוכל כשר ולא דאג להם לצרכי הדת היהודית. מבחינת מפקדי הצבא היו היהודים שווים לשאר החיילים בזכויות ובחובות, והיה על היהודים להתנהג בדיוק כמו שאר החיילים. הם



לזלזל ולפגוע בו על כך. ובזאת אני פוקד שהחייל היהודי יקבל אספקה שוטפת של אוכל כשר, ואם הדבר אינו אפשרי - יש לתת לו סכום כסף מתאים בכדי שהוא יוכל לפנות לקהילה יהודית קרובה ולרכוש לעצמו אוכל כשר.

אחרי טקס זה גדל כבודו של החייל היהודי בעיני כל החיילים שסברו שיש לחייל זה קשר אישי ומיוחד עם הקיסר. הכל נזהרו בכבודו, וכמובן שאוכל כשר כבר לא היה חסר לו. מפקדי המחנה עשו מעל ומעבר בכדי שלמחנה יגיע אוכל כשר עבור החייל היהודי שהוכיח את מסירות נפשו על כשרות המאכלים.

**כך, מספר היה האיש ברכבת באזני רבי שלום שבדרון, כשהוא אינו מבחין ולא כלום בקשר שיש בין סיפורו האישי על הקפדתו שלא לאכול מאכלות אסורות לבין סיפורו של אביו שהסכים לסבול יסורים קשים ובלבד שלא להתגעל במאכלות אסורות. אבל, המשיך רבי שלום שבדרון ואמר: אני כן שמתי לב ואני הבנתי תיכף ומיד כי מסירות נפשו של האבא לאכול אוכל כשר הוא זה שזיכה את בנו בטבע זה שמאכלות אסורות מאוסות עליו בתכלית. האבא השריש זאת בעצמו עד שזה הפך לטבע שעבר בתורשה לבנו אחריו.**



על הפסוק (בראשית כה ג): 'וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנָךְ וְשְׁנֵי לְאָמִים מִמֶּעִיךָ יִפְרְדוּ וְלֹאִם מִלְּאָם יֵאָמֵר וְרַב יַעֲבֹד צְעִיר' ופירושו רש"י: 'ממעיק יפרדו - מן המעים הם נפרדים, זה לרשעו וזה לתומו, פירש בספר 'אזור אליהו', ששני הגויים הם היצר הטוב והיצר הרע, ושניהם תלויים ועומדים 'בבטנך', זו תאות האכילה, שהשומר עצמו ממאכלות אסורות וריבוי האכילה זוכה ליצר טוב, ואילו הנכשל בזה מביא עליו את היצר הרע, וזהו 'ממעיק יפרדו', שעל ידי המעיים, הוא ענייני האכילה, נפרדים הטוב והרע.

סיפר החייל במכתבו, הסתפקתי בלחם צר ובמים לחץ, לא ביקשתי מאומה ולא התלוננתי על כלום, אך לא זו בלבד שלא העריכו את מסירותי והנכונות שלי להקריב את בריאותי, אלא שגם הציקו לי ביותר. הטילו אותי למחבוש בתוך צינוק קטן, וגם מכים אותי במכות נמרצות ואכזריות על לא עוול בכפי. החייל היהודי שלשל את המכתב בתוך תיבת המכתבים שהייתה במחנה, וציפה לישועה.

חלפו שבועיים ימים, ובבוקרו של אחד הימים נשמע קול תרועה במחנה: בדקות הקרובות עומד להתקיים מסדר לכל החיילים ברחבת המחנה. כל החיילים מיהרו להתייצב ולהסתדר בשורות כשכלי נשקם בידיהם. ובהנתן האות פתח המפקד ואמר: הגיע זה עתה מכתב מהקיסר והוא יוקרא עתה לפני כל החיילים. אלא שבטרם הקראת המכתב, נבקש מהחייל, וכאן הוא אמר את שמו של החייל היהודי, להתקדם ולפסוע שלושה פסיעות קדימה מתוך השורה בה הוא עומד.

ליבו של החייל היהודי החל לדפוק בעוז. טקס כזה, שבמרכזו מבקשים מחייל לצאת מהשורה, הוא כמעט תמיד מבשר רעות ויש בו כדי להודיע על עונש חמור שעומד להיות מוטל על החייל הסורר. החייל היהודי ידע היטב כי ייתכן שמכתבו לקיסר הוא מכתב שניתן להגדירו כחוצפה, ומי יודע אם המפקד לא הוסיף אף הוא נפט משלו על המדורה וסיפר לקיסר כי הוא כביכול מורד במלכות ומסרב לציית לחוקי הצבא.

ברירות רבות לא היו לו לחייל. הוא מיהר לקיים את הפקודה ולפסוע קדימה. באותן רגע המשיך המפקד והכריז כי לכבודו של הקיסר מתבקשים כל החיילים לעבור לעמידת דום ולדרוך את הנשק לפי כל כללי הטקס. והמפקד מוציא את המכתב המלכותי ומקריא בקול ברור: מאחר ותפקידו של הצבא לדאוג לכל חייליו על הצד היותר טוב, הרי שאף החייל היהודי, שמספרו הוא כך וכך, זכאי לקבל את האוכל הכשר שרק אותו מותר לו לאכול לפי חוקי דתו היהודית, ואין

## לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל  
 אדמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיו  
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

## לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

# קרוב אליך הדבר מאד



פאריז, צ'רלס, אילן, יעקב

מקום גנותו של הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זיע"א



## אוצר פניני החסידות

### עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים  
 והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים  
 - מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 וְהגליון בדרך אליך